

Mottaker
Offentlighet

Norge

Deres ref.:

Vår ref.: 2018/0347-104

Saksbehandler: Trygve Bertin Eiken
Saksansvarlig: Marita Skjæveland

Dato: 28.03.2019

Offentlig versjon - Vedtak V2019-17 - Sector Alarm Group AS - Nokas AS - konkurranseloven § 16 og 16a jf. § 20 - inngrep på vilkår

1	INNLEDNING	3
1.1	SAKENS BAKGRUNN	3
1.2	KONKURRANSETILSYNETS SAKSBEHANDLING.....	4
1.3	FRISTBEREGNING	5
1.4	PARTENES HOVEDANFØRSLER TIL VARSELET	5
1.5	PROSESSUELLE ANFØRSLER.....	6
2	PARTENE	7
2.1	INNLEDNING.....	7
2.2	SECTOR ALARM GROUP AS	7
2.3	NOKAS AS.....	7
3	RETTSLIG UTGANGSPUNKT	8
3.1	FØRHOLDET TIL KONKURRANSEREGLENE I EU OG EØS	8
3.2	VILKÅRENE FOR INNGREP.....	8
3.2.1	<i>Generelt</i>	8
3.2.2	<i>Foretakssammenslutning</i>	8
3.2.3	<i>Minoritetserverv</i>	9
3.2.4	<i>Konkurransbegrensningskriteriet – i betydelig grad hindre effektiv konkurranse</i>	9
3.3	ERVERVENE ER GJENSIDIG BETINGET AV HVERANDRE.....	9
4	OM MARKEDET FOR ALARMSYSTEMER OG RESPONSTJENESTER	10
4.1	VERDIKJEDEN.....	10
4.2	ULIKE ALARMSYSTEMER.....	11
4.3	KUNDER	13
4.4	SALGSAPPARAT	13
4.5	AKTØRER SOM TILBYR ALARMTJENESTER	15
5	MARKEDSAVGRENSNING	16
5.1	INNLEDNING	16
5.2	PRODUKTMARKEDSAVGRENSNING	16
5.2.1	<i>Innledning</i>	16
5.2.2	<i>Vurdering av hvorvidt alarmsystemer til boliger og små bedrifter inngår i samme produktmarked</i>	

5.2.3	<i>Vurdering av hvorvidt gjør-det-selv løsninger inngår i samme produktmarked som alarmsystemer som inkluderer montering, overvåkning og responstjenester</i>	17
5.2.4	<i>Vurdering av hvorvidt alarmsystemer til større bedrifter inngår i samme produktmarked som alarmsystemer til bolig og små bedrifter</i>	20
5.2.5	<i>Konklusjon produktmarkedsavgrensning</i>	20
5.3	GEOGRAFISK MARKEDSAVGRENSNING	21
5.3.1	<i>Innledning</i>	21
5.3.2	<i>Vurdering av det relevante geografiske markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter</i> ..	21
5.3.3	<i>Konklusjon geografisk markedsavgrensning</i>	22
5.4	KONKLUSJON MARKEDSAVGRENSNING	22
6	ALTERNATIVSITUASJON	22
7	KONKURRANSEANALYSE AV FORETAKSSAMMENSLUTNINGEN	23
7.1	INNLEDNING	23
7.2	HORISONTALE IKKE-KOORDINERTE VIRKNINGER	23
7.2.1	<i>Innledning</i>	23
7.2.2	<i>Markedsstruktur</i>	24
7.2.3	<i>Om markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter</i>	28
7.2.4	<i>Konkurransепress mellom partene</i>	29
7.2.5	<i>Andre aktører i markedet</i>	44
7.2.6	<i>Konkurrentenes respons på prisøkninger</i>	45
7.2.7	<i>Etablering og ekspansjon</i>	46
7.2.8	<i>Kjøpermakt</i>	53
7.2.9	<i>Samlet vurdering av foretakssammenslutningens ikke-koordinerte virkninger</i>	53
7.2.10	<i>Konklusjon vedrørende foretakssammenslutningens ikke-koordinerte virkninger</i>	54
7.3	HORISONTALE KOORDINERTE VIRKNINGER	55
7.3.1	<i>Innledning</i>	55
7.3.2	<i>Mulighet til å enes om koordineringsbetingelsene</i>	55
7.3.3	<i>Stabil koordinering</i>	69
7.3.4	<i>Foretakssammenslutningens virkning på koordinering</i>	73
7.3.5	<i>Konklusjon vedrørende foretakssammenslutningens koordinerte virkninger</i>	74
7.4	KONKLUSJON VEDRØRENDE FORETAKSSAMMENSLUTNINGENS VIRKNINGER.....	75
7.5	MINORITETSERVERVETS BETYDNING FOR VIRKNINGEN AV FORETAKSSAMMENSLUTNINGEN	75
7.6	EFFEKTIVITETSGEVINSTER	75
8	KONKURRANSEANALYSE AV MINORITETSERVERVET	76
8.1	INNLEDNING	76
8.2	HORISONTALE IKKE-KOORDINERTE VIRKNINGER	76
8.2.2	<i>Markedsstruktur</i>	77
8.2.3	<i>Om markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter</i>	77
8.2.4	<i>Konkurransепress mellom partene</i>	78
8.2.5	<i>Konkurrentenes respons på prisøkninger</i>	84
8.2.6	<i>Etablering</i>	84
8.2.7	<i>Kjøpermakt</i>	84
8.2.8	<i>Samlet vurdering av minoritetservervets ikke-koordinerte virkninger</i>	84
8.3	HORISONTALE KOORDINERTE VIRKNINGER	85
8.3.2	<i>Mulighet til å enes om koordineringsbetingelsene</i>	85
8.3.3	<i>Stabil koordinering</i>	86
8.3.4	<i>Minoritetservervets koordinerte virkninger</i>	86
8.3.5	<i>Samlet vurdering vedrørende minoritetservervets koordinerte virkninger</i>	88
8.4	SAMLET VURDERING AV MINORITETSERVERVET	88
8.5	KONKLUSJON MINORITETSERVERVETS VIRKNINGER	89
8.6	FORETAKSSAMMENSLUTNINGENS BETYDNING FOR VIRKNINGEN AV MINORITETSERVERVET	89
8.7	EFFEKTIVITETSGEVINSTER	90
9	AVHJELPENDE TILTAK OG FORHOLDSMESSIGHET	90
9.1	INNLEDNING	90
9.2	BESKRIVELSE OG VURDERING AV FORSLAG TIL AVHJELPENDE TILTAK.....	91
10	VEDTAK	93

- (1) Konkurransetilsynet viser til melding om foretakssammenslutning mottatt 25. september 2018 ("Melding om foretakssammenslutning"), tilsynets varsel 4. januar 2019 om inngrep mot foretakssammenslutningen ("Varselet"), partenes merknader til Varselet mottatt 25. januar 2019, samt partenes endelige forslag til avhjelpende tiltak 26. mars 2019.
- (2) Konkurransetilsynet viser videre til melding om minoritetserverv mottatt 2. oktober 2018 ("Melding om minoritetserverv"), tilsynets varsel 4. januar 2019 om inngrep mot minoritetservervet, partenes merknader til Varselet mottatt 25. januar 2019, samt partenes endelige forslag til avhjelpende tiltak 26. mars 2019.
- (3) Det vises også til øvrig skriftlig korrespondanse og annen kontakt i forbindelse med foretakssammenslutningen og minoritetservervet.
- (4) Konkurransetilsynet har kommet til at foretakssammenslutningen mellom Sector Alarm Group AS ("Sector") og Nokas AS ("Nokas") i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Partene har fremsatt forslag til avhjelpende tiltak, og Konkurransetilsynet har funnet at de foreslåtte avhjelpende tiltakene vil avbøte de konkurransemessige virkningene som foretakssammenslutningen kan føre til. Konkurransetilsynet har på denne bakgrunn fattet vedtak om inngrep hvor foretakssammenslutningen tillates på vilkår, jf. konkurranseloven¹ §16 annet ledd, jf. § 20 fjerde ledd.
- (5) Konkurransetilsynet har videre kommet til at Sectors erverv av 49,99 prosent av aksjene i Nokas i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Partene har fremsatt forslag til avhjelpende tiltak, og Konkurransetilsynet har funnet at de foreslåtte avhjelpende tiltakene vil avbøte de konkurransemessige virkningene som minoritetservervet kan føre til. Konkurransetilsynet har på denne bakgrunn fattet vedtak om inngrep hvor minoritetservervet tillates på vilkår, jf. konkurranseloven §16 a jf. § 16 annet ledd, jf. § 20 fjerde ledd.
- (6) Konkurransetilsynet viser til Varselet hvor tilsynet ikke har funnet det nødvendig å ta endelig stilling til om ervervene er å anse som én transaksjon, da tilsynet under enhver omstendighet kan se de to ervervene i sammenheng ved analysen av henholdsvis foretakssammenslutningen og minoritetservervet. Dette opprettholdes i det videre. Tilsynet har funnet det hensiktsmessig å behandle de to ervervene i et felles dokument, men med separate analyser for hvert erverv. Konkurransanalysene for de to ervervene følger henholdsvis i kapittel 7 og kapittel 8 under. Partenes forslag til avhjelpende tiltak for foretakssammenslutningen og minoritetservervet vurderes samlet i kapittel 9.

1 Innledning

1.1 Sakens bakgrunn

- (7) Foretakssammenslutningen gjelder Sector sitt kjøp av deler av virksomheten i Nokas, definert som Small Systems Business. I henhold til kjøpsavtale datert 24. mai 2018 ("Avtale om kjøp av Small Systems") skal Sector erverve Nokas' virksomhet relatert til installasjon, overvåking og bytte av standardiserte alarmsystemer til private og små bedrifter i Norge og Sverige ("Small Systems").²

¹ Lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger.

² Melding om foretakssammenslutning, side 6. Avtale om kjøp av Small Systems, punkt 1.1:

- (8) Minoritetservervet gjelder Sector sitt erverv av aksjer i Nokas. I henhold til aksjekjøpsavtale datert 6. juli 2018 ("Aksjekjøpsavtale") skal Sector erverve 49,99³ prosent av aksjene i Nokas.⁴
- (9) Det følger av Avtalen om kjøp av Small Systems og Aksjekjøpsavtalen at ervervene er gjensidig betinget av hverandre.⁵ De to ervervene er også gjensidig betinget av Nokas sitt erverv av 100 prosent av aksjene i AVARN Security Holding AS ("AVARN"), som er et datterselskap av Sector med virksomhet i Sverige og Finland.⁶
- (10) Sector og Nokas er i det følgende også omtalt som "partene".

1.2 Konkurransetilsynets saksbehandling

- (11) Nokas' erverv av aksjene i AVARN ble meldt til svenske konkurransemyndigheter og er bakgrunnen for at Konkurransetilsynet ble kjent med Sectors erverv. Svenske konkurransemyndigheter orienterte tilsynet 1. august 2018 om at Sector hadde inngått avtale om kjøp av Nokas' Small Systems samt 49,99 prosent av aksjene i Nokas.
- (12) Sectors erverv av virksomheten Small Systems er ikke meldepliktig da terskelverdiene i konkurranselovens § 18 annet ledd ikke er oppfylt, jf. kapittel 2. Sectors erverv av aksjer i Nokas er et minoritetserverv etter konkurranseloven § 16 a. Minoritetserverv er ikke omfattet av meldeplikten, jf. konkurranseloven § 18 første ledd.
- (13) Etter å ha mottatt informasjon fra svenske konkurransemyndigheter varselet Konkurransetilsynet partene 10. august 2018 om at tilsynet vurderte å pålegge meldeplikt for Sectors kjøp av Small Systems, avtale inngått 24. mai 2018, og Sectors kjøp av 49,99 prosent av aksjene i Nokas, avtale inngått 6. juli 2018. Tilsynet fattet rettidig vedtak om pålegg om meldeplikt for begge ervervene, 24. august 2018.
- (14) Sector har påklaget Konkurransetilsynets pålegg om meldeplikt av 24. august 2018. Klagen ble fremsatt 14. september 2018. Tilsynet fant ikke grunnlag for å omgjøre pålegget om meldeplikt og oversendte klagen til Konkurransklagenemnda 4. oktober 2018. Konkurransklagenemndas avgjørelse i klagesaken forelå 21. desember 2018, klagen ble ikke tatt til følge.⁷
- (15) Konkurransetilsynet har innhentet informasjon fra flere aktører i markedet, herunder partene, og andre aktører som tilbyr sikkerhetstjenester til boliger og bedrifter.⁸
- (16) Konkurransetilsynet har også hentet inn informasjon fra NHO Service og Handel.⁹
- (17) Partene har utover meldingen og partenes merknader til Varselet besvart flere informasjonspålegg fra Konkurransetilsynet, samt på eget initiativ gitt ytterligere informasjon og synspunkter. Videre har tilsynet hatt møter med partene 30. august 2018, 6. september 2018, 12. november 2018, 23. november 2018, 12. desember 2018, 10. og 17. januar 2019 og 6. februar 2019 samt flere telefonmøter med begge parter. I tillegg har det vært løpende kontakt mellom tilsynet og partenes advokater.

³ Sector har opplyst at de nå kun skal overta ca. 46 prosent av aksjene i Nokas, jf. Sectors merknader til Varselet 25. januar 2019, side 7. Konkurransetilsynet vil i det følgende ta utgangspunkt i de opplysninger om aksjeposten som fremkommer i Melding om minoritetserverv. Det vises forøvrig til at endringen ikke vil ha betydning for tilsynets konklusjon.

⁴ Partene har opplyst at eierposten i Nokas skal skilles fra Sector Alarm-konsernets øvrige virksomhet, jf. Sectors merknader til Varselet 25. januar 2019, side 42. Konkurransetilsynet vil i det følgende ta utgangspunkt i de opplysninger som fremkommer i Melding om minoritetserverv. Det vises forøvrig til at endringen ikke vil ha betydning for tilsynets konklusjon.

⁵ Avtale om kjøp av Small Systems, punkt 1.2 og 1.3, Melding om foretakssammenslutning side 6 og 7, Aksjekjøpsavtale, punkt 4.1 og Melding om minoritetserverv, side 6.

⁶ Avtale om kjøp av Small Systems, punkt 7.4 og Aksjekjøpsavtale, punkt 6.4.

⁷ Konkurransklagenemndas avgjørelse 21. desember 2018, sak 2018/363.

⁸ Sikkerhetsgruppen AS, Trygg Vakt AS, Get AS, NVC Security, Riktig Sikring AS, App Security AS, Safe4 Security Group AS, Stanley Security AS, Securitas AS, Bærum og Asker Brannvesen IKS, Alarm 24, Elkjøp Nordic AS, Støk Handel AS, Clas Ohlson AS, Home Control AS og Sikring24 AS.

⁹ Brev 4. oktober 2018 fra NHO Service & Handel.

- (18) Partene fremsatte først avhjelpende tiltak i brev 14. februar, samt reviderte forslag 26. februar, 1. mars, 4. mars, 13. mars, og 21. mars. Endelig forslag til avhjelpende tiltak ble mottatt 26. mars 2019.¹⁰ Konkurransetilsynet har foretatt en nærmere vurdering av de avhjelpende tiltakene i kapittel 9.

1.3 Fristberegning

- (19) Konkurransetilsynet mottok Melding om foretakssammenslutning 25. september 2018. Varsel om at inngrep kan bli aktuelt ble rettidig sendt partene 30. oktober 2018, jf. konkurranseloven § 20 annet ledd første punktum.
- (20) Konkurransetilsynet mottok Melding om minoritetserverv 2. oktober 2018. Varsel om at inngrep kan bli aktuelt ble rettidig sendt partene 6. november 2018, jf. konkurranseloven § 20 annet ledd første punktum.
- (21) I henhold til konkurranseloven § 20 fjerde ledd første punktum må Konkurransetilsynet snarest mulig, og senest innen 70 virkedager fra melding er mottatt, fatte vedtak som stadfester fremsatt forslag til avhjelpende tiltak fra melder, eller legge frem begrunnet forslag til forbudsvedtak. Begrunnet forslag til forbudsvedtak for foretakssammenslutningen samt for minoritetservervet ble rettidig oversendt 4. januar 2019.
- (22) Etter konkurranseloven § 20 fjerde ledd fjerde punktum må Konkurransetilsynet fatte forbudsvedtak senest 15 virkedager etter at tilsynet har mottatt partenes uttalelse. Sector har inngitt merknader til Varselet 25. januar 2019 ("Tilsvar Sector"). Nokas har også inngitt merknader til Varselet 25. januar 2019 ("Tilsvar Nokas").
- (23) Dersom det fremsettes forslag til avhjelpende tiltak etter at Konkurransetilsynet har lagt frem begrunnet forslag til forbudsvedtak, kan fristen for å treffe vedtak forlenges med 15 virkedager, jf. konkurranseloven § 20 fjerde ledd femte punktum. Tilsynet mottok tilbud om avhjelpende tiltak første gang 14. februar 2019. Konkurransetilsynets frist for å treffe vedtak ble således forlenget med 15 virkedager til 8. mars 2019.
- (24) Etter anmodning eller samtykke fra melderne kan fristen i konkurranseloven § 20 fjerde ledd femte punktum forlenges ytterligere med inntil 15 virkedager. Partene anmodet om at fristen for vedtak ble utsatt med ytterligere 15 virkedager i e-post 6. mars 2019.¹¹ Konkurransetilsynet forlenget etter dette fristen for å treffe vedtak med ytterligere 15 virkedager, til 29. mars 2019.¹² Vedtaket er således truffet rettidig.

1.4 Partenes hovedanførsler til varselet

- (25) Konkurransetilsynet vil i det følgende gi en kort redegjørelse for partenes hovedanførsler til Varselet.
- (26) Sector har som en del av sitt tilsvare vedlagt et notat skrevet av professor Nils-Henrik Mørch von der Fehr med kommentarer til Varselet ("Notat von der Fehr").
- (27) Konkurransetilsynet vil i det følgende bruke betegnelsene "Sector anfører" for anførsler som er fremsatt i Tilsvar Sector og "Nokas anfører" for anførsler som fremgår av Tilsvar Nokas. Der anførselene fremgår av begge dokumentene brukes "partene anfører".¹³
- (28) Sector anfører at Konkurransetilsynet ikke har foretatt en vurdering av den rettslige normen og vilkåret for inngrep etter konkurranseloven § 16 og § 16 a. Sector fremholder også at inngrepsvilkåret "*i betydelig grad hindrer effektiv konkurranse*" (SIEC-testen) ikke er oppfylt, verken for foretakssammenslutningen eller minoritetservervet.¹⁴
- (29) Partene mener det relevante produktmarkedet er for snevert avgrenset og at Konkurransetilsynet derfor overvurderer Nokas betydning i markedet. Det er blant annet fremholdt at smarthus-/gjør-det-selv-aktører inngår i markedet og at tilsynet overser den

¹⁰ Brev 26. mars 2019 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS.

¹¹ E-post fra Advokatfirmaet Wiersholm AS 6. mars 2019.

¹² E-post fra Konkurransetilsynet 6. mars 2019.

¹³ Det fremgår også av Tilsvar Nokas, side 1 at Nokas i hovedsak slutter seg til de merknader Sector har inngitt.

¹⁴ Tilsvar Sector, side 8-9, 16-18, 27-29 og 41-42.

kan på denne bakgrunn ikke se at partenes anførsler vedrørende feil og mangler med saksbehandlingen kan føre frem.

2 Partene

2.1 Innledning

- (40) Avtalen om kjøp av Small Systems er inngått mellom Nokas som selger og Sector som kjøper.²⁴ Avtalen om kjøp av aksjer i Nokas er inngått mellom Sector som kjøper og 72 aksjonærer som selgere. [REDACTED]

2.2 Sector Alarm Group AS

- (41) Sector Alarm Group AS er del av et norsk konsern som hovedsakelig driver virksomhet innen elektroniske alarmsystemer til boliger og små bedrifter gjennom merkenavnet "Sector Alarm".²⁶
- (42) Øverste eier i gruppen er Jørgen Dahl, som gjennom Isanor Invest AS eier 86,3 prosent av aksjene i Sector Alarm Holding AS. Sector Alarm Holding AS eier datterselskapet Sector Alarm Group Holding AS, som igjen eier Sector Alarm Group AS. Det er Sector Alarm Group AS som er kjøper av virksomheten Small Systems og 49,99 prosent av aksjene i Nokas. De operative selskapene i konsernet er plassert under Sector Alarm Group AS som har datterselskaper i en rekke land, herunder Norge, Sverige, Finland, Irland, Spania og Frankrike.²⁷
- (43) I Norge opereres virksomheten gjennom selskapet Sector Alarm AS, som er en totalleverandør av elektroniske alarmsystemer til boliger og små bedrifter i Norge.²⁸
- (44) I 2017 omsatte Sector Alarm AS for ca. 828 millioner kroner.²⁹

2.3 Nokas AS

- (45) Nokas er et sikkerhetskonsern med hovedkontor i Norge. Nokas-konsernet driver virksomhet i Norge, Sverige, Danmark og Finland.³⁰
- (46) Aksjene i Nokas er fordelt på over 90 aksjonærer, hvorav noen i selskapets ledelse. De største aksjonærene i Nokas er Stiftelsen Fritt Ord (21,63 prosent), Nomad Holding AS (11,95 prosent), RG Holding (7,65 prosent), PTW Holding AS (7,42 prosent), VS Global Invest AS (6,49 prosent), Inak 3 AS (6,33 prosent) og Wang Invest AS (6,26 prosent).³¹
- (47) Konsernet er organisert i tre divisjoner: Security, System og Cash Handling. Med grunnlag i divisjonene opptrer Nokas som en totalleverandør av sikkerhetsløsninger og kontanthåndtering til offentlige og private virksomheter. Selskapet leverer i hovedsak skreddersydde sikkerhetsløsninger til store og mellomstore bedrifter. Selskapet leverer også mer

²⁴ Avtale om kjøp av Small Systems, side 3.

²⁵ Aksjekjøpsavtale, side 3 og punkt 11.8.

²⁶ Konsernet er også aktiv innen bemannet vakthold, alarmsystemer- og overvåkning til store foretak og verdihåndtering i Sverige og Finland gjennom selskapet AVARN Security Holding AS med datterselskaper. Se Melding om minoritetserverv, side 10, og Melding om foretakssammenslutning, side 9.

²⁷ Se Melding om foretakssammenslutning, side 8 og 9, og Melding om minoritetserverv, side 7 og 8. Sector Alarm Group AS har følgende heleide datterselskap: AVARN Security Holding AS, Sector Alarm Sverige AS, Sector Alarm AS, Sector Alarm Ireland AS, Storo Security Oy, Sector Alarm Spain AS, Sector Alarm Europe AB, Sector Alarm Oy og Sector Alarm Holland B.V.

²⁸ Melding om foretakssammenslutning, side 9, og Melding om minoritetserverv, side 8.

²⁹ Melding om foretakssammenslutning side 13, www.proff.no.

³⁰ <https://www.nokas.no/om-oss/om-nokas-konsernet/>

³¹ Melding om minoritetserverv, side 10, og E-post fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS 11. desember 2018, Bilag 6; Nokas aksjebok før og etter salg til Sector.

standardiserte elektroniske alarmsystemer til boliger og små bedrifter.³² Nokas leverer også utrykningstjenester for andre alarmselskaper, blant annet til [REDACTED].³³

- (48) I 2017 hadde Nokas en omsetning på ca. 1 475 millioner kroner i Norge.³⁴ Omsetningen knyttet til Nokas Small Systems i 2017 utgjorde ca. [REDACTED] millioner kroner.³⁵

3 Rettslig utgangspunkt

3.1 Forholdet til konkurransereglene i EU og EØS

- (49) EØS-avtalen artikkel 57 fastsetter regler for kompetansefordeling mellom Europakommisjonen (Kommisjonen), EFTAs overvåkningsorgan og nasjonale konkurransemyndigheter. Konkurransetilsynet har bare kompetanse til å føre tilsyn med foretakssammenslutninger som ikke er av EU- eller EFTA-dimensjon. Hvorvidt en foretakssammenslutning har EU- eller EFTA-dimensjon, avhenger av om de berørte foretak har en omsetning som overstiger terskelverdiene i artikkel 1, nr. 2 eller nr. 3 i rådsforordning 139/2004/EF (fusjonsforordningen) i henholdsvis EU eller EØS EFTA-statene, jf. §§ 12 og 13 i forskrift av 21. desember 2011 om gjennomføring av konkurransereglene i EØS-avtalen mv.
- (50) Terskelverdiene for at foretakssammenslutningen skal kunne regnes for å ha EU- eller EFTA-dimensjon er ikke oppfylt.
- (51) Konkurransetilsynet har pålagt melding for begge ervervene, jf. kapittel 1.2 over. Tilsynet har kompetanse til å pålegge melding etter konkurranseloven § 18 tredje og femte ledd og dermed kompetanse til å behandle foretakssammenslutningen og minoritetservervet.

3.2 Vilårene for inngrep

3.2.1 Generelt

- (52) Etter konkurranseloven § 16 første ledd skal Konkurransetilsynet forby en foretakssammenslutning dersom tilsynet finner at den i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse, særlig som et resultat av at en dominerende stilling skapes eller styrkes.
- (53) Det følger av konkurranseloven § 16 a første ledd at Konkurransetilsynet skal forby erverv av andeler i et foretak selv om ervervet ikke fører til kontroll, dersom tilsynet finner at det i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse, særlig som et resultat av at en dominerende stilling skapes eller styrkes.³⁶
- (54) Dersom Konkurransetilsynet finner at avhjelpende tiltak foreslått av melderne vil avbøte de konkurransebegrensende virkningene som foretakssammenslutningen eller minoritetservervet kan føre til, skal tilsynet fatte vedtak om inngrep hvor foretakssammenslutningen eller minoritetservervet tillates på disse vilkår, jf. konkurranseloven § 16 annet ledd og § 16 a annet ledd. Bestemmelsen innebærer en redusert utredningsplikt for tilsynet der vedtak fattes etter denne bestemmelsen.³⁷

3.2.2 Foretakssammenslutning

- (55) For at Konkurransetilsynet skal kunne gripe inn mot ervervet, må det foreligge en foretakssammenslutning, jf. konkurranseloven § 17. Etter § 17 første ledd bokstav b foreligger det en foretakssammenslutning dersom ett eller flere foretak, direkte eller indirekte, helt eller delvis, varig overtar kontrollen over ett eller flere andre foretak.

³² Melding om minoritetserverv, side 10 og 11, og Melding om foretakssammenslutning, side 12 og 13.

³³ Brev 16. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg " 2018-11-15 Spørsmål fra KT - 16.november 2018 - #10379935v1", side 2.

³⁴ Melding om minoritetserverv, side 11 og 12.

³⁵ Melding om foretakssammenslutning, side 13.

³⁶ Ordlyden i § 16 a ble ikke endret i samsvar med endringene av inngrepsvilkåret i konkurranseloven § 16 første ledd som trådte i kraft 1. juli 2016. I høringsbrev og høringsnotat fra Nærings- og fiskeridepartementet 12. juni 2018 fremgår det at dette skyldes en inkurie, og inngrepsvilkåret i § 16 a er foreslått endret i tråd med dette. Konkurransetilsynet legger på denne bakgrunn til grunn at inngrepsvilkåret i § 16 a skal være likelydende med vilkåret for inngrep etter § 16 første ledd.

³⁷ Prop.75 L (2012-2013) Endringer i konkurranseloven, side 144.

- (56) Sector har inngått avtale om kjøp av Nokas' virksomhet relatert til installasjon, overvåking og bytte av standardiserte alarmsystemer til private og små bedrifter i Norge og Sverige.³⁸ Avtalen innebærer at Sector på varig basis overtar kontrollen over Nokas' virksomhet Small Systems. Det foreligger dermed en foretakssammenslutning i konkurranselovens forstand, jf. konkurranseloven § 16 første ledd, jf. § 17.

3.2.3 Minoritetserverv

- (57) For at Konkurransetilsynet skal kunne gripe inn mot minoritetservervet, må det foreligge erverv av andeler i et foretak, jf. konkurranseloven § 16 a.
- (58) Sector har inngått avtale om kjøp av 49,99 prosent av aksjene i Nokas. Avtalen innebærer at Sector erverver andeler i et foretak. Det foreligger dermed et minoritetserverv i konkurranselovens forstand, jf. konkurranseloven § 16 a.

3.2.4 Konkurransbegrensningskriteriet – i betydelig grad hindre effektiv konkurranse

- (59) Konkurransetilsynet skal forby en foretakssammenslutninger som i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse, særlig som et resultat av at en dominerende stilling skapes eller styrkes, jf. konkurranseloven § 16 første ledd.³⁹ Tilsvarende gjelder ved minoritetserverv, jf. konkurranseloven § 16 a første ledd.⁴⁰
- (60) Dersom en foretakssammenslutning eller et minoritetserverv i utgangspunktet medfører en slik betydelig negativ effekt på konkurransen, kan det likevel foreligge omstendigheter som kan motvirke de negative effektene. For eksempel vil kjøpermakt og/eller potensiell konkurranse kunne begrense partenes mulighet og insentiv til å utøve økt markedsrett som følge av foretakssammenslutningen eller minoritetservervet. Enkelte foretakssammenslutninger eller minoritetserverv kan også medføre effektivitetsgevinster som vil oppveie et eventuelt tap kundene påføres ved redusert konkurranse. Der slike effektivitetsgevinster kommer kundene til gode og dette kan dokumenteres, vil ervervet ikke kunne anses å hindre effektiv konkurranse i betydelig grad.⁴¹
- (61) Spørsmålet om foretakssammenslutningen i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse behandles i kapittel 7 nedenfor. Spørsmålet om minoritetservervet i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse behandles i kapittel 8 nedenfor.

3.3 Ervervene er gjensidig betinget av hverandre

- (62) Konkurransetilsynet har i Varselet lagt til grunn at ervervene kan ses i sammenheng ved vurderingen av de konkurransemessige virkningene av minoritetservervet og foretakssammenslutningen.
- (63) Partene har anført at de to ervervene må behandles separat, slik at Sectors erverv av Small Systems vurderes først og uavhengig av Sectors kjøp av aksjer i Nokas. Det er fremholdt at behandling må skje i samsvar med prinsippet "first come first served", at det kun er flere kontrollerverv som kan ses i sammenheng, samt at Konkurransetilsynet gjennom sin saksbehandling allerede har lagt til grunn at de to ervervene ikke utgjør én foretakssammenslutning og at partene har innrettet seg etter dette.⁴²
- (64) Konkurransetilsynet fastholder at ervervene kan ses i sammenheng. Det følger av Avtale om kjøp av Small Systems og Aksjekjøpsavtale at ervervene er gjensidig betinget av hverandre. Dette fremgår også av Melding om foretakssammenslutning og Melding om minoritetserverv.⁴³

³⁸ Avtale om kjøp av Small Systems, punkt 1.1 Se også Schedule 3.1 til Avtale om kjøp av Small Systems.

³⁹ Prop. 37 L (2016-2016) kapittel 7.2 jf. NOU 2012:7 kapittel 8. Jf. også rådsforordning (EF) nr. 139/2004 (fusjonsforordningen) artikkel 2 nr. 3.

⁴⁰ Se kapittel 3.2.1 og fotnote 19.

⁴¹ Prop. 37 L (2016-2016) kapittel 7.2 jf. NOU 2012:7 kapittel 8, jf. rådsforordning (EF) nr. 139/2004 (fusjonsforordningen) artikkel 2 nr. 1 b) jf. nr. 2, jf. fortalen avsnitt 29 og Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 76 ff.

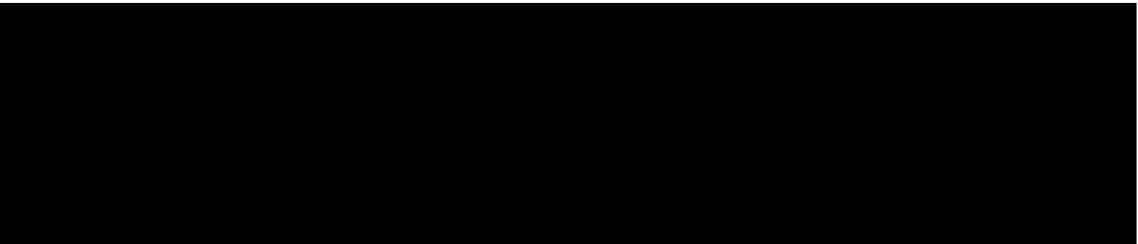
⁴² Brev 9. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS.

⁴³ Melding om minoritetserverv, side 6, og Melding om foretakssammenslutning, side 6 og 7.

- (65) Avtalen om kjøp av Small Systems har følgende bestemmelse i punkt 7.4;

- (66) Følgende klausul er inntatt i Aksjekjøpsavtale punkt 6.4:

- (67) Konkurransetilsynet har ikke tatt stilling til spørsmålet om de to ervervene kan anses som én transaksjon, og fastholder at dette ikke er nødvendig. Minoritetsservivet og kontrollervivet er innbyrdes betingede erverv.⁴⁴ Ervervenes innbyrdes sammenheng medfører at tilsynet ikke utelukkende kan se ervervene isolert. Tilsynets vurdering er at avtalenes oppbygging innebærer at det ikke er grunnlag for å se bort fra minoritetsservivet ved vurderingen av foretakssammenslutningen og omvendt.
- (68) Konkurransetilsynet har ved pålegg om meldeplikt datert 24. august 2018, samt i tidligere varsel, gjort partene oppmerksomme på at tilsynet forstår avtalene mellom partene slik at ervervene er gjensidig betinget av hverandre og at de dermed gjennomføres samtidig. Det vises også til dialog mellom tilsynet og partenes advokater.
- (69) Konkurranseloven § 16 a er en særnorsk bestemmelse. EU-retten inneholder ikke tilsvarende hjemmel for inngrep mot minoritetsserviv.⁴⁵ EUs regelverk og praksis gir dermed begrenset veiledning i foreliggende tilfelle.
- (70) Konkurransetilsynet vil i det følgende behandle konkurranseanalysen av foretakssammenslutningen i kapittel 7 og konkurranseanalysen av minoritetsservivet i kapittel 8. I kapittel 7.5 vil tilsynet vurdere hvilken effekt minoritetsservivet har på virkningen av foretakssammenslutningen. I kapittel 8.6 vil tilsynet vurdere foretakssammenslutningens effekt på virkningen av minoritetsservivet. Partenes forslag til avhjelpende tiltak vurderes i kapittel 9.

4 Om markedet for alarmsystemer og responstjenester

- (71) Partene har overlappende virksomhet innen elektroniske alarmsystemer for boliger og små bedrifter.⁴⁶

4.1 Verdikjeden

- (72) Verdikjeden i alarmmarkedet er fremstilt i Figur 1. Øverst i verdikjeden er produksjon og utvikling av de ulike komponentene som inngår i alarmsystemer. Tradisjonelle alarmtjenester er ofte bygget opp som en pakke bestående av et alarmsystem, samt en rekke tilhørende tilleggstjenester. Alarmproduktet omfatter blant annet innbruddssystemer, brannalarmer, panikkalarmer, kameraovervåkning og adgangskontroll som installeres hos kunden.⁴⁷

⁴⁴ Avtale om kjøp av Small Systems, punkt 7.4, og Aksjekjøpsavtale, punkt 6.4.

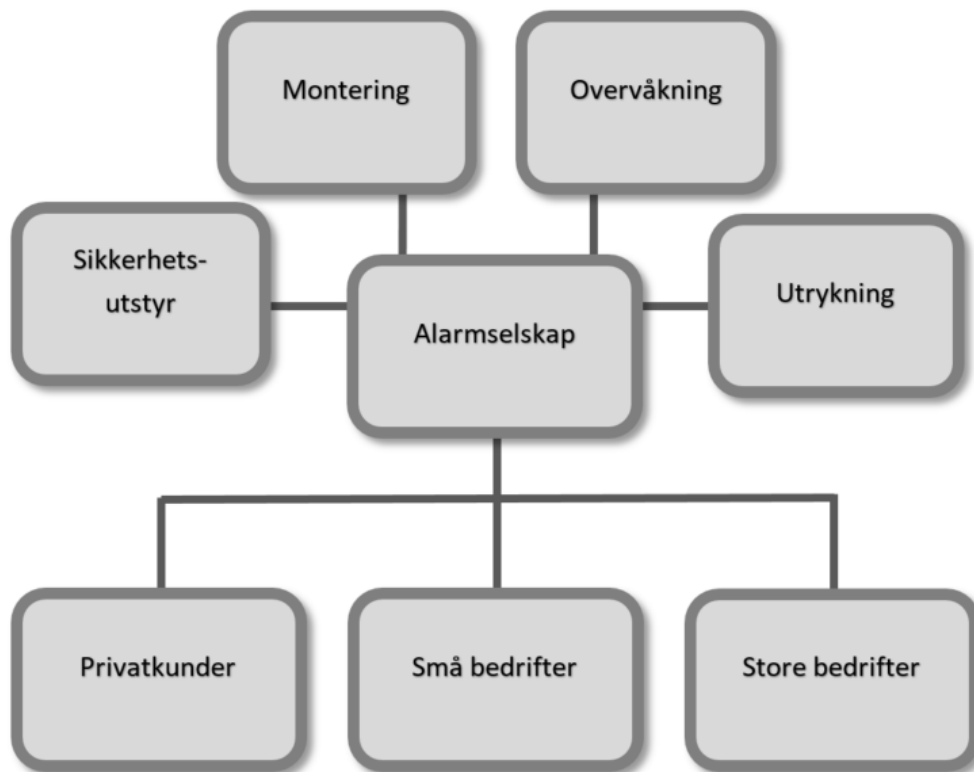
⁴⁵ Kommisjonen har arbeidet med mulig regulering av minoritetsserviv og utformet White Paper i 2014. Det er per desember 2018 ikke fremmet forslag om regulering. Minoritetsserviv kan falle inn under adferdsreglene, jf. Ot. prp.nr 6 (2003-2004) side 78 og British American Tobacco Company Ltd. And R. J Reynolds mot Kommisjonen 1987 ECR 4487 premissene 37-39.

⁴⁶ Melding om foretakssammenslutning, side 4, og Melding om minoritetsserviv, side 4.

⁴⁷ Melding om foretakssammenslutning, side 14, og Melding om minoritetsserviv, side 13.

Tjenestene kan deles inn i sikkerhetsutstyr, montering, overvåkning og utrykning. Det er stor variasjon i behovene til små og store kunder, derfor er det også forskjeller i salgsapparatene som benyttes for å nå de to gruppene.

Figur 1 Verdikjeden i markedet for alarmtjenester og responstjenester

4.2 Ulike alarmsystemer

- (73) Nokas og Sector er totalleverandører av alarmtjenester og tilbyr sikkerhetsutstyr, montering, overvåkning og utrykning.⁴⁸ Disse produktene kombineres i løsninger tilpasset ulike kunder.
- (74) I dette kapitlet vil bruk av de ulike alarmkomponentene presenteres. Komponentene kan både fungere som komplementer og substitutter, og alarmsystemene kan konstrueres slik at de tilpasses ulike typer kunder.
- (75) Med sikkerhetsutstyr menes her fysiske produkter som låser, spesialdører, sensorer, alarmer, røykdetektorer, kameraer m.m.
- (76) Noen typer sikkerhetsutstyr fungerer som engangsinvesteringer, og ut over normalt vedlikehold er det ikke behov for at noen følger opp etter montering. Dette gjelder utstyr som forhindrer adgang, som låser og dører, samt kameraer med opptak, men som ikke sender bilder direkte.
- (77) Nyere teknologi gjør at sikkerhetsutstyr i økende grad kan kommunisere med hverandre via "Internet of Things" ("IoT"). Dette systemet gjør at kunder selv kan koble seg på eget alarmsystem via telefonen. Teknologien innebærer at når sikkerhetsutstyr er innkjøpt, vil kunden kunne følge opp alarmsystemet selv, dette kan kalles en gjør-det-selv løsning. Kunden må da besørge overvåkning og utrykning selv.
- (78) Alarmselskapet kan også tilby overvåkning. Overvåkning som tilbys av alarmselskapene utføres via en alarmsentral som er bemannet hele døgnet. Overvåking er typisk en abonnements-tjeneste.⁴⁹ Alarmsentraler er i mange tilfeller landsdekkende, for eksempel har

⁴⁸ Melding om foretakssammenslutning, side 4, og Melding om minoritetsserverv, side 4.

⁴⁹ Brev 16. oktober 2018 fra Stanley Security AS, side 2.

Sector alarmsentral for hele landet lokalisert i Oslo.⁵⁰ Aktører som tilbyr alarmsystemer med alarmsentral kan ha egen alarmsentral, men det er også mulig å kjøpe denne tjenesten fra en annen aktør.⁵¹

- (79) Overvåkningstjenesten innebærer også at tilbyderen er behjelpelige dersom de observerer et avvik. For å håndtere avvik må alarmsentralen ha kontakt med spesialisert personell som har mulighet til å rykke ut på kort varsel. Personell som utfører responstjenester må være lokalisert slik at de når ut til det aktuelle området relativt raskt.
- (80) Samdriftsfordeler gjør at det er vanlig at en aktør som tilbyr responstjenester også tilbyr mobilt vakthold. Responstjenester prises delvis per uttrykning. I gjennomsnitt utføres det én utrykning hvert tiende år per kunde, dette gjør det vanskelig å dekke kostnadene til 24 timers beredskap kun gjennom å tilby responstjenester.⁵² Samtidig vil en mobil vekterpatrolje enkelt kunne rykke ut på en boligalarm under sin vaktrunde. Etter det partene kjenner til eksisterer det ikke aktører som utelukkende tilbyr responstjenester.⁵³
- (81) Mobile vektertjenester er ambulerende vaktjenester der vekterens oppgave er å foreta inspeksjoner og bevakning av alt fra boliger, til næringsbygg og boligsameier, samt større og mindre områder. Hver vekter betjener normalt mellom 15 og 20 kunder per runde. Vekteren vurderer og dokumenterer avvik som kan utgjøre sikkerhetsrisiko, sjekker ID av påtrufne personer på stedet, bortviser uvedkommende, samt undersøker innbrudds- og brannalarmer. Tjenesten tilbys utført hele døgnet, men kan variere i både antall inspeksjoner og for hvilke tider på døgnet den utføres. Nokas tilbyr også responstjenester som en del av sine vaktjenester og rykker ut ved utløste alarmer i forbindelse med alt fra ran, innbrudd, brann, trusler, tilkoblingskontroll og tekniske feil.⁵⁴
- (82) Stasjonære vektertjenester innebærer at vekterne er utplassert hos oppdragsgiveren. Tjenestene gjennomføres i henhold til en fastlagt instruks. Vekteren kan i tillegg til alminnelige sikkerhetsfunksjoner utføre flere andre serviceoppgaver, herunder resepsjonstjenester, svinnkontroll og sentralbordtjenester. Oppdragets omfang vil kunne variere fra noen få timer til døgkontinuerlig overvåkning over lang tid.⁵⁵
- (83) Det er vanlig at større, spesialiserte alarmselskaper tilbyr en standardisert grunnpakke som inkluderer både sikkerhetsutstyr, montering, overvåkning og utrykning. Se Tabell 1 for en oversikt over partenes standardiserte pakkeløsninger.

Tabell 1 Innholdet i partenes alarmpakker.⁵⁶

Pakker	Sentralenhet	Betjeningspanel	Kodebrikke	Bevegelses-detektor m/kamera	Sjokksensor/magnetkontakt	Røykdetektor	Nøkkelboks eller elektronisk dørlås
Sectors boligalarm	1	1	1	2	1	1	1
Nokas' privatalarm		1	3	1	1	1	
Sectors næringsalarm	1	1	?	1	1		
Nokas' næringsalarm		1	3	1	1		

⁵⁰ Melding om foretakssammenslutning, side 10 og Melding om minoritetsserverv, side 15.

⁵¹ Melding om foretakssammenslutning, side 25 og Melding om minoritetsserverv, side 23.

⁵² Melding om minoritetsserverv, side 25.

⁵³ Ibid., side 25.

⁵⁴ Ibid. side 11.

⁵⁵ Ibid., side 11.

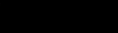

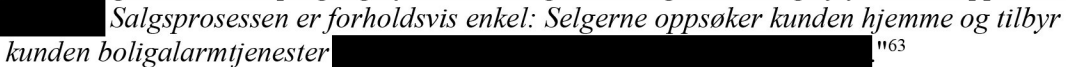
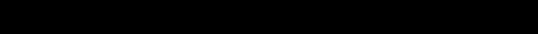

⁵⁶ <https://ks.nokas.no/sa/bestill.php> og <https://www.sectoralarm.no/>.

- (84) Som navnene på pakkeløsningene i Tabell 1 antyder, er løsningene tilpasset både boliger og mindre bedrifter. Det fremgår også at grunnpakkenes innhold i hovedsak er relativt like for de to kundetyperne.
- (85) Det er også mulig å inkludere flere komponenter enn det som inngår i grunnpakken, for eksempel flere røykdetektorer, magnetkontakter eller bevegelsesdetektorer, samt tilleggsutstyr/-tjenester, som smartplugg, vanddetektor og skallsikring.⁵⁷
- (86) Pakkeløsningene kan tilpasses en rekke ulike bygg ved å utvides gjennom kjøp av ekstra komponenter.⁵⁸
- (87) For kunder som har behov utover overnevnte grunnpakker, vil alarmselskapene kunne utarbeide skreddersydde løsninger.⁵⁹

4.3 Kunder

- (88) Kundene i alarmmarkedet er potensielt alle som eier bygninger eller annen eiendom som det kan være behov for å sikre. Dette er en stor gruppe med svært ulike sikkerhetsbehov og betalingsvillighet.
- (89) Private boliger og små bedrifter har normalt et moderat behov for sikkerhetstiltak. For disse vil det ofte være tilstrekkelig med enkle løsninger som beskrevet ovenfor.
- (90) Større bedrifter vil ha større behov for sikkerhet, og vil etterspørre mer omfattende og skreddersydde sikkerhetssystemer, gjerne med mobilt vakt hold.⁶⁰ Siden behovet for sikkerhetstiltak er større for disse virksomhetene, vil også betalingsviljen være høyere.

4.4 Salgsapparat

- (91) Som det fremgår av Figur 1, er alarmselskapenes bidrag i verdikjeden å komponere alarmsystemer og videreformidle disse til ulike kunder etter behov. Kontaktflaten ut mot kunder er til en viss grad spesialisert mot ulike kundegrupper. Det kreves ulike typer salgskanaler for å nå ut til store og små kunder.
- (92) Sector ⁶¹
⁶² Sector sitt dørsalgssapparat "er organisert gjennom avdelinger til enhver tid,

 Salgsprosessen er forholdsvis enkel: Selgerne oppsøker kunden hjemme og tilbyr kunden boligalarmtjenester ⁶³
- (93) Verisure rekrutterer også gjennom . Interne dokumenter viser

- (94) Verisure benytter . I opplæringsmateriale til egne selgere skriver Verisure at

⁵⁷ Melding om foretakssammenslutning, side 10, og Melding om minoritetsserverv, side 9.

⁵⁸ <https://www.verisure.no/boligalarm.html>, 23. oktober, <https://ks.nokas.no/sa/bestill.php> og <https://www.sectoralarm.no/>.

⁵⁹ <https://www.sectoralarm.no/bedrift/>

⁶⁰ Boliger vil i noen tilfeller ha behov for mer kompliserte alarmsystemer. Dette er en liten gruppe, og vil for enkelhets skyld ikke omtales videre.

⁶¹ E-post 23. november, fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 4.

⁶² Ibid., side 2.

⁶³ Melding om foretakssammenslutning, side 11.

⁶⁴ Brev 22. november 2018, fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 3 - Field Sales Manual_versjon 1.0_final," side 15-17.

⁶⁵ Ibid., side 14.

- " 66
- (95) Sector oppgir at bedriftssalg for dem [redacted]
- (96) [redacted]
- (97) Small Systems har et eget salgsteam. Dette teamet [redacted]
[redacted] Nokas oppgir at [redacted]
- (98) Kunder kan også melde sin interesse for alarm. Dette kan gjøres via selskapenes nettsider, eller på nettsider som sammenligner alarmtjenester.⁷⁴
- (99) Asker og Bærum Brannvesen IKS oppgir at [redacted] Asker og Bærum Brannvesen IKS tilbyr kun alarmtjenester til lokale etterspørere.⁷⁵ Asker og Bærum Brannvesen IKS oppgir [redacted]⁷⁶ Trygg Vakt AS [redacted]⁷⁷.
- (100) Større bedrifter har et mer omfattende alarmbehov. Disse har derfor incentiver til å selv oppsøke alarmselskapene for å innhente informasjon om ulike tilbud og løsninger. Disse kundene kjøper alarm i anbudslignede prosesser.⁷⁸
- (101) Salgskanaler og kostnader forbundet med dette er betydelige utgifter for alarmselskaper. Sector har budsjettet med [redacted]
[redacted]
[redacted]

⁶⁶ Ibid., side 122.

⁶⁷ E-post 23. november, fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 2 og 4.

⁶⁸ Ibid., side 2.

⁶⁹ Ibid., side 3.

⁷⁰ For eksempel Norwegian og OBOS. Alarmselskapene kan inngå allianser med andre selskaper i andre bransjer der kundene blant annet registrerer navn, adresse og telefonnummer. Gjennom alliansene får alarmselskapene tilgang til et større kunderegister og kan ta kontakt med kunden for å gi tilbud på alarm.

⁷¹ E-post 23. november, fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 3.

⁷² Ibid.

⁷³ Dokument 50, Vedlegg " Nokas' svar på informasjonspålegg datert 12. november," side 2.

⁷⁴ Se også <https://www.sectoralarm.no/boligalarm/innbruddsalarm> og <https://www.nokas.no/produkter/alarmsstasjonstjenester/> og for eksempel [boligalarmer.no/](https://www.boligalarmer.no/)

⁷⁵ Referat fra telefonsamtale med Asker og Bærum Brannvesen 13. desember 2018.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Referat fra telefonsamtale med Trygg Vakt AS, 12. desember 2018

⁷⁸ Melding om foretakssammenslutning, side 15 og Melding om minoritetsserverv, side 14.

⁷⁹ Brev 26. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Budsjett DS,MVP, rekruttering".

[redacted]⁸⁰ Verisure anslår å ha kostnader på ca. [redacted] kroner for å opprettholde ca. [redacted] selgere i eget salgskorps i 2018. Dette inkluderer [redacted]⁸¹.

4.5 Aktører som tilbyr alarmtjenester

(102) Konkurransetilsynet vil i det følgende redegjøre for andre aktører, utenom partene, som tilbyr alarmsystemer.

4.5.1.1 Verisure

(103) Verisure AS er, ved siden av Sector, den andre store aktøren innen boligalarm og alarm til små bedrifter. Verisure oppgir at "*Verisure er en leverandør av boligalarmer, alarmtjenester og smarthjemprodukter til privatkunder og små bedrifter. Kjerneproduktene er egenutviklede boligalarmer med løpende døgntilvarende overvåkning, utrykning og andre tjenesteelementer. Forskjellige smarthjemløsninger kan kobles til boligalarmen fra Verisure eller kjøpes separat*"⁸² Verisure har alarmsentral i Trondheim, men kjøper utrykningstjenester fra Securitas.⁸³

(104) Verisure samarbeider også med eget datterselskap Falck Alarm By Verisure AS ("Falck").⁸⁴ Verisure overtok videre Lyse AS sine alarmkunder i 2016.⁸⁵

4.5.1.2 Securitas

(105) Securitas AS ("Securitas") oppgir at de "*leverer alarmtjenester i alle markedssegmenter med unntak av privatmarkedet.*"⁸⁶ Securitas leverer alt fra enkle og standardiserte alarmer til små bedrifter, til større og mer komplekse alarmsystemer til store bedrifter.⁸⁷ Securitas har et landsdekkende nettverk av vektertjenester, og leverer denne tjenesten på vegne av [redacted]⁸⁸.

4.5.1.3 Stanley Security

(106) Stanley Security AS ("Stanley") leverer løsninger innen overvåkning, adgangskontrollsystemer, alarmsystemer og varesikring, hovedsakelig til mellomstore og store bedrifter. [redacted]⁸⁹

4.5.1.4 Safe4

(107) Safe4 Security Group AS ("Safe4") utvikler alarmprodukter som de selger til alarmselskaper. [redacted]⁹⁰ Safe4 kan bistå alarmselskapet med utrykning og installasjon av komponentene, begge disse tjenestene utføres via partneravtaler.⁹¹ Safe4 tilbyr alarmovervåkning til ulike IoT-aktører og mindre alarmaktører. [redacted]⁹².

⁸⁰ E-post 23. november, fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 7.

⁸¹ Brev 22. november 2018, fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, side 7.

⁸² Brev 15. oktober 2018, fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ <https://www.falckalarm.no/om-falck-alarm.html>

⁸⁵ <https://www.lysekonsern.no/nyheter/lyse-og-verisure-samarbeider-article2329-200.html>

⁸⁶ Brev 17. oktober 2018, fra Securitas AS side 1.

⁸⁷ <https://www.securitas.no/losninger/alarm/>

⁸⁸ Brev 17. oktober 2018, fra Securitas AS, side 4.

⁸⁹ Brev 16. oktober 2018 fra Stanley Security AS.

⁹⁰ Brev 3. oktober 2018 fra Safe4 Security Group AS.

⁹¹ Ibid.

⁹² Ibid.

4.5.1.5 Andre aktører

- (108) Flere lokale aktører selger alarmtjenester med overvåkning utført sentralt, og utrykning utført av lokalt personale (vektene). Eksempler på slike selskap er NVC Security, Trygg Vakt AS, Sikkerhetsgruppen AS⁹³, Sikring24 AS og Asker og Bærum Brannvesen IKS.⁹⁴
- (109) Det er videre mulig å kjøpe sikkerhetsutstyr fra selskap som ikke tilbyr overvåkning. Selskap som for eksempel Elkjøp og Clas Ohlson tilbyr enkle gjør-det-selv løsninger som innebærer at kunden selv orienterer seg om eget behov og selv går til innkjøp av komponenter. For eksempel tilbyr Clas Ohlson 30 forskjellige typer overvåkningsløsninger i prisintervallet 223 til 6 871 kroner.⁹⁵ Det mer avanserte utstyret kan kobles mot en skyløsning slik at kunden selv kan overvåke gjennom mobiltelefon og e-post. Ved avvik ringer kunden selv politi eller brannvesenet, eller treffer andre skadebegrensende tiltak.
- (110) App Security tilbyr gjør-det-selv løsninger med overvåkning utført av tredjeparter.⁹⁶ App Security tilbyr ikke noe leiealternativ for sikkerhetsutstyr.⁹⁷

5 Markedsavgrensning

5.1 Innledning

- (111) Markedsavgrensning gir et rammeverk for analysen av foretakssammenslutningers konkurransemessige virkninger. Hovedformålet med avgrensningen er på en systematisk måte å identifisere umiddelbare begrensninger i den konkurransemessige handlefriheten de fusjonerende foretakene står overfor.⁹⁸ Både markedets produktmessige og geografiske dimensjon vil vurderes.⁹⁹
- (112) Med utgangspunkt i markedsavgrensningen vil Konkurransetilsynet i konkurranseanalysen ta hensyn til forhold som tilsier at konkurransepress fra enkelte aktører er viktigere enn fra andre, segmentering innenfor det relevante markedet, samt vurdere i hvilken grad det er relevant å trekke inn konkurransepress fra aktører utenfor det relevante markedet.
- (113) Konkurransetilsynets utgangspunkt for markedsavgrensningen er partenes produkter. Tilsynet vurderer videre, primært basert på substitusjon på etterspørselssiden, om markedet skal utvides. Substitusjon på tilbudssiden kan også tas i betraktning ved markedsavgrensningen dersom den har de samme umiddelbare og direkte virkningene som etterspørselssubstitusjon. Tilsynet vil ved markedsavgrensningen se hen til vurderingskriteriene som fremgår av EFTAs overvåkningsorgans kunngjøring om avgrensning av det relevante marked.¹⁰⁰
- (114) I kapitlene 5.2 og 5.3 vil Konkurransetilsynet vurdere produktmarkedsavgrensning og geografisk markedsavgrensning med utgangspunkt i partenes overlappende virksomhet innen salg av alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

5.2 Produktmarkedsavgrensning

5.2.1 Innledning

- (115) Ved avgrensning av det relevante produktmarkedet tar Konkurransetilsynet utgangspunkt i partenes virksomhet. Partene har overlappende virksomhet innen salg av alarmsystemer som

⁹³ Tidligere Sikkerhetsgruppen Nordstrand AS.

⁹⁴ Disse holder til i henholdsvis Egersund og Dalane (jf. <https://www.nvc.no/>), Troms politidistrikt (jf. brev 15. oktober 2018, fra Trygg Vakt AS, side 1), Oslo (jf. <https://sikkerhetsgruppen.no/>, Follo (jf. <https://www.sikring24.no/>) og Asker og Bærum (jf. <http://boligalarmbrannvesenet.no/>)

⁹⁵ <https://www.clasohlson.com/no>. Det enkleste utstyret er et kamera som kan monteres på en overflate, men de mer kompliserte pakkene inneholder flere kameraer som er koblet sammen og som kommuniserer direkte med smarttelefonen via skyløsninger.

⁹⁶ Melding om foretakssammenslutning, side 15, samt <http://www.appsecurity.no/>

⁹⁷ <http://www.appsecurity.no/>

⁹⁸ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03 avsnitt 10.

⁹⁹ Kunngjøring fra EFTAs overvåkningsorgan om avgrensning av det relevante marked innen konkurranseretten i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) – EFT L 200, 16. juli.1998, side 46 og EØS-tillegget til EF-tidende No 28, 16. juli 1998 (heretter "EFTAs kunngjøring"), avsnitt 2.

¹⁰⁰ EFTAs kunngjøring, side 3.

inkluderer både sikkerhetsutstyr, montering, overvåkning og utrykning, jf. kapittel 4. Disse produktene leveres ofte i pakketerte løsninger med mindre tilpasninger til boliger og små bedrifter.

- (116) Med små bedrifter mener Konkurransetilsynet i denne saken bedrifter som etterspør standardiserte alarmsystemer tilsvarende som for boliger med mindre tilpasninger. Bedrifter med behov for mer skreddersydde alarmsystemer karakteriseres i denne saken som større bedrifter.
- (117) Konkurransetilsynet vil i det følgende først vurdere hvorvidt alarmsystemer for boliger og små bedrifter inngår i samme produktmarked, dernest hvorvidt gjør-det-selv løsninger inngår i samme produktmarked som alarmsystemer hvor montering, overvåkning og utrykning er integrert. Deretter vurderes hvorvidt alarmsystemer til større bedrifter inngår i samme produktmarked som alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Til sist blir det vurdert om det foreligger et eget produktmarked for mobile responstjenester.

5.2.2 Vurdering av hvorvidt alarmsystemer til boliger og små bedrifter inngår i samme produktmarked

- (118) Partene har overlappende virksomhet innen salg av alarmsystemer med montering, overvåkning og responstjenester, til boliger og små bedrifter.¹⁰¹ I dette kapitlet vurderes det hvorvidt alarmsystemer til boliger og små bedrifter inngår i samme produktmarked.
- (119) Partene anfører at alarmsystemer til boliger og små bedrifter inngår i det samme markedet. Dette begrunnes med at alarmsystemene er like, både når det gjelder tjenestene som inngår i alarmsystemet, teknologien som alarmsystemet bygger på, og at de fysiske komponentene som inngår i tjenesten installeres av de samme installatørene.¹⁰²
- (120) Det er Konkurransetilsynets vurdering at disse kundegruppene etterspør relativt like alarmsystemer. Dette understøttes av at det er stor overlapp mellom de elementer som er inkludert i alarmpakker som tilbys privatkunder og små bedriftskunder, jf. Tabell 1.
- (121) Kommisjonen har vurdert om det er et skille mellom private og bedriftskunder i markedet for overvåkning og utrykning. Kommisjonen vektla at produktene som tilbys er forholdsvis like, men konkluderte ikke endelig da det ikke var avgjørende for konklusjonen i saken.¹⁰³
- (122) På bakgrunn av det ovennevnte er det Konkurransetilsynets vurdering at alarmsystemer til boliger og små bedrifter inngår i samme produktmarked.

5.2.3 Vurdering av hvorvidt gjør-det-selv løsninger inngår i samme produktmarked som alarmsystemer som inkluderer montering, overvåkning og responstjenester

- (123) I dette kapitlet vurderes det hvorvidt enklere alarmsystemer uten montering, overvåkning og utrykning inngår i samme produktmarkedet som løsninger hvor dette er inkludert.
- (124) Partene anfører at det relevante produktmarkedet omfatter alarmsystemer med og uten profesjonell overvåkning, inkludert gjør-det-selv løsninger hvor kundene kjøper og monterer komponenter selv. Dette begrunnes med at fra et etterspørselsperspektiv er alarmsystemer uten profesjonell overvåkning nære substitutter til tradisjonelle alarmsystemer med overvåkning.¹⁰⁴ Videre viser partene at den teknologiske utvikling i retning av smarte hjem løsninger har ført til at tilbudet av gjør-det-selv løsninger har økt betraktelig, og utgjør et reelt alternativ/substitutt til mer tradisjonelle alarmsystemer.¹⁰⁵ Partene viser videre til at det har vært en økning i etterspørsel etter produkter knyttet til smarte hjem innenfor en rekke

¹⁰¹ Melding om foretakssammenslutning side 4 og Melding om minoritetsserverv, side 4.

¹⁰² Melding om foretakssammenslutning, side 15 og Melding om minoritetsserverv, side 14.

¹⁰³ Sak COMP/M.6292 Securitas/Niscayah Group avsnitt 15, jf. Sak COMP/M.4986 EQT V / Securitas Direct, avsnitt 14 og 15.

¹⁰⁴ Melding om foretakssammenslutning, side 15 og Melding om minoritetsserverv, side 14.

¹⁰⁵ Tilsvar Nokas, side 7 og Tilsvar Sector, side 13.

segmenter, som "vaskemaskiner, kjøkkenprodukter og alarmsystemer"¹⁰⁶ og "automatisering med integrasjon mot høytalere, varmepumper, temperaturmåler, strømmåler, lys osv".¹⁰⁷

- (125) Det er Konkurransetilsynets vurdering at fra et kundeperspektiv er den primære forskjellen mellom gjør-det-selv løsninger og løsninger med overvåkning fra alarmsentral at førstnevnte kun inneholder selve komponentene, men ikke tjenestene knyttet til montering, overvåking og utrykning.
- (126) Som nevnt i avsnitt (109) selger Clas Ohlson sikkerhetsutstyr i prisintervallet 223 til 6 871 kroner. Abonnement på en standardisert alarmløsning med overvåkning koster i underkant av [redacted] kroner per år for privatpersoner, og omtrent [redacted] kroner per år for små bedriftskunder.¹⁰⁸ Dermed vil en investering i selv svært komplekse gjør-det-selv løsninger bli betraktelig billigere i et lengre tidsperspektiv.
- (127) Det vil derfor finnes enkeltkunder som finner gjør-det-selv løsninger attraktive. Kunder med lav sannsynlighet for avvik vil ofte ha lavere betalingsvillighet for alarmsystemer. Dette kan være kunder som har lite verdier, ofte selv er til stede på området som skal overvåkes, har kompetanse til å montere alarmen selv, og lignende. Dette er kunder som har mindre behov for alarm, og disse vil i de fleste tilfeller ikke etterspørre tjenester fra alarmselskapene.
- (128) Det er derfor Konkurransetilsynets vurdering at den betydelige prisforskjellen mellom gjør-det-selv løsninger og alarmsystemer med montering, overvåkning og utrykning også er en indikasjon på at disse alarmløsningene ikke inngår i samme produktmarked.
- (129) Løsninger uten overvåkning fra en alarmsentral vil kreve at en eller flere personer tilknyttet enheten som overvåkes selv må utføre jobben med overvåkingen. Etter Konkurransetilsynets vurdering er det en betydelig forskjell mellom produkter der ansatte med opplæring, rutiner og erfaring til å håndtere en avvikssituasjon overvåker alarmen, og tjenester der kunden selv overvåker alarmen. Sector oppgir på sin hjemmeside at "*En av de viktigste funksjonene alarmpakken innehar er at den muliggjør tilkobling for din bolig til vår døgnbemannede alarmstasjon*".¹⁰⁹ Verisure framhever på sin hjemmeside også døgnbemannet alarmstasjon som en viktig del av sin alarmpakke.¹¹⁰
- (130) Det er Konkurransetilsynets vurdering at for mange kunder vil ikke gjør-det-selv løsninger være et nært substitutt til pakked løsninger fra alarmselskaper. Dette skyldes kombinasjonen av at gjør-det-selv løsninger vil kreve at konsumenten utfører arbeidet med overvåkingen, og selv må bære ansvaret for denne, samtidig som overvåkingen da også vil være av lavere kvalitet enn en tjeneste utført av profesjonelle. Kunder som kjøper gjør-det-selv løsninger skiller seg således fra kunder som kjøper alarmsystemer med overvåkning fra alarmsentral. Clas Ohlson angir at produktene "*Fremdeles [er] litt komplisert, må ha kabler, strøm, GSM-Sim-kort og avtale med nabo*".¹¹¹ Ut ifra et etterspørselsperspektiv anses derfor disse produktene ikke å inngå i samme relevante produktmarked.
- (131) Sector anfører at prisforskjeller kan indikere en kvalitetsforskjell innenfor samme marked fremfor at produktene tilhører ulike markeder og at det derfor ikke er grunnlag for å avgrense mot gjør-det-selv løsninger basert på en vurdering av pris.¹¹²
- (132) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil den betydelige prisforskjellen være en indikasjon på at produktene tilhører ulike markeder. Dette underbygges av at produktene med betydelige prisforskjeller ikke bare er av ulik kvalitet, men består av ulike produktkomponenter som dekker ulike tjenester. Tilsynet fastholder derfor at den betydelige prisforskjellen er en indikasjon på at produktene er i ulike markeder.

¹⁰⁶ Tilsvar Nokas, side 7.

¹⁰⁷ Tilsvar Sector, side 13.

¹⁰⁸ E-post 19. november 2018, fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Aktive kunder per oktober 18- med tileggsinfo-sendt Wiersholm (19.11 937078_2_0)".

¹⁰⁹ <https://www.sectoralarm.no>

¹¹⁰ www.verisure.no

¹¹¹ Telefonsamtale med Clas Ohlson 31. januar 2019.

¹¹² Tilsvar Sector, side 11-12 og Notat Von der Fehr, side 1.

- (133) Videre viser Konkurransetilsynets gjennomgang av partenes og Verisures interne dokumenter [redacted] [redacted] ¹¹³ Det er altså lite som tyder på at partene selv anser at gjør-det-selv aktører utgjør et betydelig konkurransetrykk.
- (134) Fra et tilbudssideperspektiv må det vurderes i hvilken grad andre aktører i tilgrensende produktmarkeder på kort sikt, og uten betydelige kostnader eller risiko, kan tilpasse sitt tilbud til å inkludere komplette leveranser av alarmsystemer. I dette tilfellet er de aktuelle aktørene tilbydere av gjør-det-selv løsninger.
- (135) Nokas anfører at tilbudssubstitusjon er tilstede fordi aktører som Nokas tilbyr alarmovervåkings- og rykktjenester til kunder med gjør-det-selv løsninger. ¹¹⁴ Nokas viser i den forbindelse til at de har stilt tjenester som overvåkning og responstjenester tilgjengelig for aktører som Falck og Rackit, og at dette følgelig ikke utgjør et etableringshinder. ¹¹⁵ [redacted] [redacted] og anfører at dette er en indikasjon på at denne typen aktører vil kunne tilby sammenlignbare produkter i løpet av et kort tidsrom.
- (136) For å utvide gjør-det-selv løsninger til komplette løsninger som inkluderer overvåkning fra alarmsentral og eventuell utrykning, vil en aktør ha behov for å ansette salgsteam og montører, inngå avtale med en alarmsentral og aktører som tilbyr utrykningstjenester, samt bygge merkevarer. Konkurransetilsynet vil bemerke at selv om enkelte av disse produktene er mulig å kjøpe fra tredjeparter, herunder Nokas, vil det kreve en betydelig omlegging for aktører som selger komponenter å tilby et komplett tilbud av overvåkede alarmtjenester med responstjenester. For en aktør som tilbyr gjør-det-selv løsninger vil en slik omlegging ta tid å bygge opp, det vil også kreve betydelige investeringer og dermed også gi økt risiko. Tilsynet er derfor av den oppfatning at kravene til den umiddelbare omstillingen som vil kvalifisere til tilbudssidesubstitusjon ikke er oppfylt. ¹¹⁶
- (137) Home Control angir at det som hindrer dem fra å kunne tilby tjenesten er at de trenger selgere, teknikere og faktureringsystem. De angir videre at det [redacted] ¹¹⁷ Home Control oppgir at de [redacted] [redacted] De oppgir videre at de håper å komme i gang i løpet av [redacted] og at det vil være en integrasjonsperiode på [redacted] måneder. Konkurransetilsynet viser til at, som for andre gjør-det-selv aktører, vil Home Control sin omlegging ta tid å bygge opp, det vil også kreve betydelige investeringer og dermed også gi økt risiko, jf. avsnitt (136). Tilsynet kan derfor ikke se at kravene til den umiddelbare omstillingen som vil kvalifisere til tilbudssidesubstitusjon er oppfylt. ¹¹⁸
- (138) På bakgrunn av dette er det Konkurransetilsynets vurdering at produktmarkedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter avgrenses mot gjør-det-selv løsninger.

¹¹³ Brev 10. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg [redacted]

¹¹⁴ Tilsvar Nokas, side 7.

¹¹⁵ Ibid., side 1.

¹¹⁶ EFTAS kunngjøring, punkt 20.

¹¹⁷ Telefonsamtale med Home Control 12. februar 2019.

¹¹⁸ Ibid., punkt 20.

5.2.4 Vurdering av hvorvidt alarmsystemer til større bedrifter inngår i samme produktmarked som alarmsystemer til bolig og små bedrifter

- (139) I dette kapittelet vurderes det hvorvidt alarmsystemer til større bedrifter inngår i samme produktmarked som alarmsystemer til boliger og små bedrifter.
- (140) Partene anfører i Melding om foretakssammenslutning at løsninger hvor mer enn tre alarmforbindelser, [REDACTED] [REDACTED] ¹¹⁹.
- (141) Det er Konkurransetilsynets vurdering at etterspørselen etter alarmsystemer i hovedsak styres av lokalene og verdien en kunde har behov for å sikre. Produktene som etterspørres til boliger og små bedrifter skiller seg fra etterspørselen til større bedrifter med mer komplekse behov. Dette skyldes at boliger og små bedrifter kan benytte standardiserte løsninger jf. kapittel 4.2, mens større bedrifter vil ha behov for løsninger som inneholder en produktpakke som er tilpasset lokalene og virksomheten, samt stasjonært eller mobilt vakthold.¹²⁰
- (142) Konkurransetilsynet anser derfor at kunder med kompliserte alarmbehov ikke vil substituere seg fra en skreddersydd løsning til en liten, standardisert alarmløsning. Videre vil pakkeløsninger være billigere enn større skreddersydde løsninger. Kunder som kan dekke behovet med en standardisert alarmløsning vil derfor ikke etterspørre en skreddersydd løsning.
- (143) På bakgrunn av dette legger Konkurransetilsynet til grunn at ut ifra et etterspørselsperspektiv vil ikke alarmsystemer til større bedrifter inngå i det samme relevante produktmarkedet som standardiserte løsninger tilpasset boliger og små bedrifter.
- (144) Fra et tilbudssideperspektiv må det vurderes i hvilken grad tilbydere av store, skreddersydde alarmsystemer kan begynne å tilby mindre alarmsystemer, og om dette kan gjøres på kort sikt uten betydelig kostnad eller risiko.
- (145) Skreddersydde alarmsystemer inneholder elementene alarmsentral og utrykning samt diverse sikkerhetsutstyr. Tilbydere av denne type alarmsystemer vil derfor uten store endringer kunne tilby alarmprodukter tilpasset kunder som etterspør mindre omfattende systemer.
- (146) For å effektivt nå ut til små bedrifter og privatkunder som ikke tidligere har hatt alarm, kreves tilpassede salgsteam. [REDACTED] [REDACTED] ¹²² Opprettelse av en annen type salgsorganisasjon vil etter Konkurransetilsynets vurdering medføre betydelige nyansettelser.
- (147) Konkurransetilsynet vurderer det slik at til tross for at tilbydere av større, skreddersydde alarmsystemer uten store omlegginger kan tilby produktene som etterspørres av private og små bedrifter, vil det være vanskelig å opprette en kundebase uten tilpassede salgskanaler. Tilsynet mener derfor at tilbydere av større, skreddersydde alarmsystemer ikke oppfyller kravet om å kunne tre inn i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter på kort sikt og uten betydelige kostnader eller risiko.
- (148) På bakgrunn av dette legger Konkurransetilsynet til grunn at alarmsystemer til større bedrifter ikke inngår i samme produktmarked som enklere løsninger tilpasset bolig og små bedrifter.

5.2.5 Konklusjon produktmarkedsavgrensning

- (149) Basert på det ovennevnte legger Konkurransetilsynet til grunn at det er et eget produktmarked for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, og at dette skiller seg fra markedet for gjør-det-selv løsninger, og alarmtjenester rettet mot større bedrifter.

¹¹⁹ Melding om foretakssammenslutning, side 6.

¹²⁰ Ibid., side 16.

¹²¹ Melding om foretakssammenslutning, side 13.

¹²² Brev 10. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Small Alarms input – strategisamling styre september 2017", side 6.

5.3 Geografisk markedsavgrensning

5.3.1 Innledning

- (150) Et relevant geografisk marked er et område hvor virksomheten ved salg eller etterspørsel av produkter og tjenester møter tilstrekkelig ensartede konkurransevilkår, og som kan holdes atskilt fra tilgrensende områder, særlig fordi konkurransevilkårene der er merkbart forskjellige.¹²³ Også det relevante geografiske markedet avgrenses med utgangspunkt i etterspørres og tilbydernes substitusjonsmuligheter. Normalt er transportkostnadene den faktoren som har størst betydning for et markeds geografiske utstrekning.

5.3.2 Vurdering av det relevante geografiske markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter

- (151) Partene tilbyr alarmtjenester til boliger og små bedrifter i hele Norge og har dermed nasjonalt overlappende virksomhet.¹²⁴
- (152) Partene anfører at alarmmarkedet er nasjonalt i utstrekning. Dette begrunnes med at markedsføring skjer over internett, prisene fastsettes nasjonalt, overvåking foregår fra landsdekkende alarmsentraler, og fordi kundesentre og administrative funksjoner er sentraliserte. Videre anfører partene at selv om oppsøkende salg og utrykninger er knyttet opp mot stedet der kunden befinner seg, er dette styrt sentralt og langt på vei landsdekkende, og er derfor også et nasjonalt marked.¹²⁵
- (153) Konkurransetilsynets vurdering er at alarmsystemer til boliger og små bedrifter har både nasjonale og lokale elementer.
- (154) Deler av alarmløsningen, som overvåking, blir utført fra en nasjonal enhet. Sector utfører tjenester i hele Norge fra salgssenter og alarmstasjon lokalisert i Oslo, og fra kundesentre i Spania.¹²⁶ Prissetting og markedsføring skjer, etter tilsynets oppfatning, for en stor del også nasjonalt. Dette taler for at alarmmarkedet har en nasjonal dimensjon.
- (155) Det er også momenter som tilsier at markedet i tillegg har en lokal dimensjon. Salg foregår ofte på messer eller ved at selger oppsøker kunden, jf. kapittel 4.4. Videre har kundene behov for å få montert anlegg i sine hjem og få vedlikehold på disse.
- (156) Utrykningstjenester må også kunne rekke frem relativt raskt.¹²⁷ Utrykningstiden til mobile vektertjenester vil kunne gi en indikasjon på størrelsen på det geografiske området. Nokas reklamerer med "*rask utrykning*"¹²⁸, men oppgir ikke et mer spesifikt mål.¹²⁹
- (157) Enkelte alarmtilbydere opererer bare i geografisk avgrensede områder, Sikkerhetsgruppen refererer for eksempel til seg selv som "*Ditt lokale vaktelskap*".¹³⁰ Dette taler også for at markedet har en lokal dimensjon.
- (158) Kommisjonen har konkludert med at markedet for installering og vedlikehold av alarmsystemer, overvåking og responstjenester har nasjonal utstrekning.¹³¹
- (159) På bakgrunn av det overnevnte legger Konkurransetilsynet til grunn at markedet også kan ha en lokal dimensjon. I denne saken har det imidlertid ikke vært nødvendig å vurdere om markedet er snevrere enn nasjonalt siden det ikke har avgjørende betydning for konklusjonen i saken.

¹²³ ESAs kunngjøring, avsnitt 8.

¹²⁴ Melding om foretakssammenslutning side 4-5, og Melding om minoritetsserverv, side 4.

¹²⁵ Melding om foretakssammenslutning, side 16, og Melding om minoritetsserverv, side 14-15.

¹²⁶ Melding om foretakssammenslutning, side 16, og Melding om minoritetsserverv, side 15.

¹²⁷ Markedet for vakthold avgrenses i Melding om minoritetsserverv, side 25, som regionalt.

¹²⁸ <https://www.nokas.no/produkter/utrykning/>

¹²⁹ Nokas oppgir på egne sider at de av sikkerhetsmessige årsaker ikke går ut med gjennomsnittstid på en utrykning. Utrykningstiden vil også påvirkes av andre oppdrag vekterne har, og hvordan ulike oppdrag prioriteres. Jf. <https://www.nokas.no/ofte-stilte-sporsmal/>

¹³⁰ <https://sikkerhetsgruppen.no/>

¹³¹ COMP/M.6292 - SECURITAS/NISCAYAH GROUP, avsnitt 18.

5.3.3 Konklusjon geografisk markedsavgrensning

- (160) Etter Konkurransetilsynets oppfatning er det forhold som tilsier at markedet har en lokal og en nasjonal dimensjon. Tilsynet mener det ikke er nødvendig å ta endelig stilling til dette, da det ikke har betydning for konklusjonen i saken. I det videre legges det til grunn et nasjonalt marked.

5.4 Konklusjon markedsavgrensning

- (161) Konkurransetilsynet legger etter dette til grunn at det er et relevant marked for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Det legges videre til grunn at det relevante markedet er nasjonalt i utstrekning.

6 Alternativsituasjon

- (162) Konkurransetilsynet skal forby foretakssammenslutninger som i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse. Tilsvarende gjelder ved minoritetserverv, jf. kapittel 3.2. Det er ikke grunnlag for å forby en transaksjon der det er sannsynlig at konkurranseforholdene vil svekkes i like stor, eller i større grad, uten transaksjonen. I dette ligger et krav om årsakssammenheng.¹³²
- (163) Kravet til årsakssammenheng innebærer at Konkurransetilsynet må sammenligne konkurransesituasjonen som vil oppstå dersom ervervene gjennomføres med den mest sannsynlige markedsutviklingen uten ervervene (alternativsituasjonen).¹³³
- (164) Normalt vil status quo være det beste anslaget på hvordan markedet hadde utviklet seg uten ervervet. Med status quo menes de markedsforholdene som eksisterer i det relevante markedet på tidspunktet for ervervet.
- (165) Konkurransetilsynet viser i denne sammenheng til Aspiro-saken hvor departementet uttalte:
- (166) *"Normalt vil konkurransesituasjonen før foretakssammenslutningen være det beste anslaget på hvordan denne vil utvikle seg dersom foretakssammenslutningen ikke hadde funnet sted".*¹³⁴
- (167) Departementets uttalelse er i tråd med Kommisjonens retningslinjer for vurdering av horisontale foretakssammenslutninger.¹³⁵
- (168) Foretakssammenslutningen og minoritetservervet er gjensidig betinget av hverandre. Dette innebærer at enten gjennomføres begge ervervene samtidig, ellers så gjennomføres ingen av ervervene.¹³⁶
- (169) Konkurransetilsynet finner på bakgrunn av ovennevnte ikke grunnlag for å legge til grunn en annen konkurransesituasjon enn den konkurransesituasjon som forelå på tidspunktet for foretakssammenslutningen og minoritetservervet.
- (170) Partene er enig med Konkurransetilsynet i at det er status quo som skal legges til grunn for alternativsituasjonen.¹³⁷
- (171) Sector har imidlertid anført at Konkurransetilsynet har fraveket status quo ved at tilsynet under konkurranseanalysen har lagt til grunn at Nokas i fremtiden vil utgjøre en betydelig konkurransefaktor.¹³⁸ Tilsynet fastholder at det er status quo som er lagt til grunn som

¹³² Kommisjonens retningslinjer for vurdering av horisontale foretakssammenslutninger (2004/C 31/03), avsnitt 9 jf. avsnitt 2, og sak COMP/M.6360 – *Nynas/Shell/Harburg Refinery* avsnitt 307 til 311.

¹³³ Kommisjonens retningslinjer for vurdering av horisontale foretakssammenslutninger (2004/C 31/03), avsnitt 9. Se også Fornyings- og administrasjonsdepartementets vedtak 17. april 2009 etter klage på Konkurransetilsynets vedtak V2008-22 *Opplysningen Mobil AS – Aspiro Søk AS*, og EU-domstolens dom i sak C-12/03 P Kommisjonen mot Tetra Laval, premiss 42 og 43.

¹³⁴ Fornyings- og administrasjonsdepartementets vedtak 17. april 2009 etter klage på Konkurransetilsynets vedtak V2008-22 *Opplysningen Mobil AS – Aspiro Søk AS*.

¹³⁵ Kommisjonens retningslinjer for vurdering av horisontale foretakssammenslutninger (2004/C 31/03) avsnitt 9.

¹³⁶ Avtale om kjøp av Small Systems, punkt 7.4, og Aksjekjøpsavtale punkt 6.4.

¹³⁷ Tilsvaret Sector, side 8.

¹³⁸ Tilsvaret Sector, punkt 3.3 og 6.3.3.

utgangspunkt for konkurranseanalysene. Ved vurderingen av Nokas sin konkurransekraft har tilsynet ved sine vurderinger sett hen til interne dokumenter og markedsforholdene som forelå på tidspunkt for ervervene og det vises i denne sammenheng til kapittel 7 og 8 nedenfor.

7 Konkurransanalyse av foretakssammenslutningen

7.1 Innledning

- (172) Det følger av konkurranseloven § 16 første ledd at Konkurransetilsynet skal forby en foretakssammenslutning som i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse, særlig som et resultat av at en dominerende stilling skapes eller styrkes.
- (173) Foretakssammenslutninger mellom faktiske eller potensielle konkurrenter i samme marked kan hindre effektiv konkurranse ved at det oppstår horisontale ikke-koordinerte virkninger og/eller horisontale koordinerte virkninger.¹³⁹
- (174) Ikke-koordinerte virkninger kan oppstå ved at konkurransepress som tidligere har vært utøvd mellom en eller flere tilbydere fjernes. Gjennom dette får tilbyderen økt markedsrett.
- (175) Koordinerte virkninger kan oppstå dersom foretakssammenslutningen endrer markedsstrukturen slik at det blir mer sannsynlig at tilbydere som tidligere ikke koordinerte adferden sin nå vil koordinere seg og øke prisene eller på andre måter begrense konkurransen. En foretakssammenslutning kan også gjøre eksisterende koordinering mer stabil eller effektiv.¹⁴⁰
- (176) I det følgende vurderes ikke-koordinerte virkninger i 7.2 og koordinerte virkninger i 7.3.

7.2 Horisontale ikke-koordinerte virkninger

7.2.1 Innledning

- (177) Som det fremgår av avsnitt (174) kan ikke-koordinerte virkninger oppstå ved at konkurransepress som tidligere har vært utøvd mellom en eller flere tilbydere fjernes og at tilbyderen gjennom dette får økt markedsrett.
- (178) Den direkte virkningen av en foretakssammenslutning er at konkurransen mellom de fusjonerende virksomhetene opphører.¹⁴¹ Dersom en av de fusjonerende virksomhetene hadde økt sine priser før foretakssammenslutningen, ville den ha mistet noe av sin omsetning til den andre virksomheten. Foretakssammenslutningen fjerner dette konkurransepresset, og kan således gi de fusjonerende virksomhetene økt markedsrett. Økt markedsrett kan utøves gjennom prisøkninger, reduksjon i produksjonen, dårligere utvalg og kvalitet på varer og tjenester, mindre innovasjon eller endring av andre konkurranseparametere.¹⁴²
- (179) Andre virksomheter i samme marked kan, som en følge av de fusjonerende virksomhetenes prisøkning, oppleve en økning i etterspørselen. Dette kan gi de andre virksomhetene i markedet insentiver til også å gjennomføre lønnsomme prisøkninger.¹⁴³
- (180) Markedsandeler kan gi en nyttig første indikasjon på markedsstrukturen og den konkurransemessige betydningen av de fusjonerende virksomhetene og deres konkurrenter.¹⁴⁴ Markedsandeler, eller andre mål på konsentrasjonen i markedet, vil imidlertid ikke alltid reflektere konkurranseintensiteten mellom aktørene. Årsaken er at markedsandeler kan over- eller underestimere hvor nære konkurrenter aktørene i markedet er. I vurderingen av foretakssammenslutningens konkurransemessige virkninger vil derfor Konkurransetilsynet i denne saken legge vekt på hvor nære konkurrenter partene er.

¹³⁹ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03 avsnitt 22.

¹⁴⁰ Ibid.

¹⁴¹ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 24.

¹⁴² Ibid., avsnitt 8. Begrepet "prisøkning" er i varselet en samlebetegnelse for disse måtene å utøve markedsrett på.

¹⁴³ Ibid., avsnitt 24.

¹⁴⁴ Ibid., avsnitt 14.

- (181) I markeder med differensierte produkter har produktenes substituerbarhet stor betydning for hvor sterkt konkurransepress markedsaktørene utøver på hverandre. Jo mer substituerbare partenes produkter er, jo sterkere er konkurransepresset de fusjonerende virksomhetene utøver på hverandre før foretakssammenslutningen, og desto mer sannsynlig er det at de fusjonerende virksomhetene vil øke prisene etter foretakssammenslutningen.¹⁴⁵ I markeder med høy grad av produkt differensiering vil Konkurransetilsynet derfor legge større vekt på hvor nære konkurrenter partene er enn på konsentrasjonen i markedet.
- (182) Enkelte virksomheter kan ha større innflytelse på konkurransen i markedet enn markedsandelen tilsier. En foretakssammenslutning som involverer en slik aktør kan forandre dynamikken i markedet i en særlig negativ retning, spesielt dersom markedet allerede er konsentrert. Dette kan for eksempel være en aktør som nylig har begynt satsingen i markedet og som det kan antas vil være en større konkurransekraft i fremtiden.¹⁴⁶
- (183) Kunder kan ha vanskeligheter med å bytte til andre tilbydere dersom det eksisterer få alternativer, eller dersom det er høye byttekostnader i markedet. I så fall er partenes kunder ekstra utsatte ved prisøkninger og foretakssammenslutningen kan påvirke kundenes mulighet til å beskytte seg mot prisøkninger. Dette gjelder spesielt dersom kundene har satt partene opp mot hverandre for å få konkurransedyktige priser. Informasjon om kundenes byttemønstre kan gi viktig informasjon om dette. I markeder hvor konkurrenters beste respons på prisøkning fra de fusjonerende partene er å øke prisene selv kan denne effekten også gjelde konkurrentenes kunder.¹⁴⁷
- (184) Nyetablering og kjøpermakt kan begrense de fusjonerende virksomhetenes muligheter og insentiver til å utøve markedsrett. Videre kan effektivitetsgevinster motvirke de negative følgene for konkurransen i markedene som berøres av foretakssammenslutningen.¹⁴⁸
- (185) I det følgende vil Konkurransetilsynet i kapittel 7.2.2-7.2.8 vurdere hvert av de ovennevnte forholdene i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter for å vurdere om foretakssammenslutningen vil føre til ikke-koordinerte virkninger som i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse.

7.2.2 Markedsstruktur

- (186) Samlet konsentrasjonsgrad i markedet og endringen i samlet konsentrasjonsgrad kan gi en indikasjon på konkurransesituasjonen, samt hvordan denne endres som følge av foretakssammenslutningen.¹⁴⁹ Jo høyere markedsandel en virksomhet har, desto mer sannsynlig er det at den har markedsrett, og jo større økning i markedsandel en foretakssammenslutning medfører, desto mer sannsynlig er det at foretakssammenslutningen vil føre til en økning i markedsrett.¹⁵⁰
- (187) Konkurransetilsynet vil i det følgende beregne markedsandeler basert på omsetning i 2017 i kapittel 7.2.2.1 og beregne andeler basert på nye kunder for årene 2016, 2017 og 2018 frem til september i kapittel 7.2.2.2.

7.2.2.1 Markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter

- (188) Konkurransetilsynet vil i det følgende gi et anslag på aktørenes markedsandeler i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Tilsynet vil basere seg på informasjon hentet fra Melding om foretakssammenslutning samt informasjon fra partene, andre markedsaktører og proff.no. Markedsandelene presenteres i Tabell 2.¹⁵¹

¹⁴⁵ Ibid., avsnitt 28.

¹⁴⁶ Ibid., avsnitt 37.

¹⁴⁷ Ibid., avsnitt 31.

¹⁴⁸ Ibid., avsnitt 12.

¹⁴⁹ Samlet konsentrasjonsgrad måles gjerne med Herfindahl-Hirschmann-indeksen (HHI), jf. Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 16.

¹⁵⁰ Ibid., avsnitt 27.

¹⁵¹ Omsetningstallene for Sikkerhetsgruppen, Securitas, Asker og Bærum Brannvesen, Trygg Vakt og NVC er beregnet basert på antall kunder og omsetning i 2018.

Tabell 2 Markedsandeler og omsetning i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, 2017

Aktør	Markedsandel	Omsetning ¹⁵²
Sector ¹⁵³		
Nokas ¹⁵⁴		
Verisure ¹⁵⁵		
Sikkerhetsgruppen ¹⁵⁶		
Securitas ¹⁵⁷		
Asker og Bærum Brannvesen ¹⁵⁸		
Sikring24 ¹⁵⁹		
Trygg Vakt ¹⁶⁰		
NVC ¹⁶¹		
Total	100 %	2 124 820

(189) Konkurransetilsynet har også mottatt markedsandeler fra NHO.¹⁶² NHOs beregninger er kun for boligsegmentet og gir Sector █████ prosent, Nokas █████ prosent, Verisure █████ prosent og resten █████ prosent. Tilsynet viser til at NHO skriver at restmarkedet "ble anslått i 2009" og

¹⁵² Oppgitt i tusen kroner.

¹⁵³ Melding om foretakssammenslutning, side 13.

¹⁵⁴ Ibid.

¹⁵⁵ Brev 15. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS.

¹⁵⁶ Brev 10. oktober 2018 fra Sikkerhetsgruppen. Deler av omsetningen kommer fra kunder som ikke abonnerer på responstjenester og således ikke er en del av det relevante markedet, men Konkurransetilsynet har ikke mottatt informasjon om hvor stor andel dette utgjør og inkluderer disse i omsetningstillene til Sikkerhetsgruppen.

¹⁵⁷ Brev 16. november 2018 fra Securitas AS, vedlegg "Securitas alarmkunder. Unntatt offentlighet_". Kun en mindre andel av Securitas' omsetning fra alarmovervåking kommer fra kunder som er i segmentet små bedrifter og således er en del av det relevante markedet. Tilsynet har med utgangspunkt i markedsavgrensningen, partenes kundelister og Melding om foretakssammenslutning side 6 ekskludert de kundene fra Securitas' kundeliste som har flere enn █████ lokasjoner, kunder som på én eller flere lokasjoner betaler █████ kroner eller mer pr måned, kunder der overvåking av heis inngår, kunder hvor █████ står for innkjøp av alarmovervåkingen, █████, og om det er █████ kunder det er på en adresse. Filtrene benyttes som en proxy for å ekskludere omsetning fra aktører som ikke er del av det relevante markedet.

¹⁵⁸ Asker og Bærum Brannvesen har i telefonmøte mellom Asker og Bærum Brannvesen og Konkurransetilsynet 13. desember opplyst over telefon at de har █████ privatkunder, █████ kunder som har boligsameie, █████ bedriftskunder og at kundene betaler █████ kroner pr måned. Dette gir en samlet omsetning på █████ kroner, ref. █████ kroner per måned * 12 * █████ = █████ kroner per år. Tilsynet legger til grunn at Asker og Bærum Brannvesen hadde en omsetning på █████ kroner også i 2017.

¹⁵⁹ <https://www.proff.no/selskap/sikring24-as/nesoddtangen/vaktselskaper/IGGAAQP01TJ/>. Tallet kan inkludere omsetning som ikke er relatert til aktivitet i det relevante markedet så markedsandelen kan være overestimert.

¹⁶⁰ Trygg Vakt har i telefonmøte mellom Trygg Vakt og Konkurransetilsynet 12. desember opplyst at de har omtrent █████ kunder, hvorav omtrent █████ prosent er bedriftskunder. Privatkundene betaler █████ kroner i måneden inkl. mva., bedriftskundene █████ kroner i måneden ekskl. mva. Basert på informasjon om kunder kommer Konkurransetilsynet til at Trygg Vakt omsetter for █████ kroner i det relevante markedet, ref. █████ kroner per måned * 12 * █████ kunder + █████ * 12 * █████ kunder = █████ kroner per år. Tilsynet vil videre legge til grunn Trygg Vaks omsetning i 2018 ved beregning av markedsandeler i 2017.

¹⁶¹ Brev 9. oktober 2018 fra NVC Security.

¹⁶² Brev 4. oktober fra NHO Service & Handel.

siden "kun har blitt oppjustert i takt med veksten hos [...] medlemmer innen boligalarm, og ved oppkjøp der virksomheter har gått fra restmarkedet til å inngå i et av medlemmenes omsetning – for å unngå dobbelttelling". Tilsynet mener på bakgrunn av dette at det hefter stor usikkerhet knyttet til NHOs estimering av restmarkedet og har derfor hentet omsetningstall direkte fra aktørene. Til forskjell fra NHOs beregninger inkluderer tilsynets beregninger i Tabell 2 også omsetning fra små bedriftskunder.

- (190) Partene oppgir i Melding om foretakssammenslutning at Sector har en markedsandel på ca. 34 prosent målt i antall kundecontrakter og 28,8 prosent målt i omsetning.¹⁶³ Nokas Small Systems har tilsvarende 1,7 prosent og 1,5 prosent, målt i henholdsvis antall kundecontrakter og omsetning.¹⁶⁴ Partene har i beregning av disse markedsandelene lagt til grunn et marked "for alarmsystemer med overvåking til privat- og SMB-kunder".¹⁶⁵
- (191) Som det fremgår i kapittel 5.2 er det Konkurransetilsynets vurdering at markedet er definert for vidt i partenes beregninger av markedsandeler. Dette skyldes blant annet at partenes markedsandeler baserer seg på NHO-tall som inkluderer omsetning fra større bedrifter som etter tilsynets oppfatning ikke er en del av det relevante markedet, jf. kapittel 5.2.4.¹⁶⁶
- (192) Stanley har oppgitt at kundene deres typisk er mellomstore til store bedrifter og at små og mellomstore bedrifter er en veldig liten del av virksomheten.¹⁶⁷ [REDACTED]
- (193) I Melding om foretakssammenslutning oppgir Sector at [REDACTED] og [REDACTED] er Sector sine viktigste konkurrenter.¹⁷¹ [REDACTED] anses av Konkurransetilsynet ikke for å være i det relevante markedet, jf. avsnitt [REDACTED]
- (194) Med bakgrunn i Tabell 2 beregnes HHI¹⁷² i markedet før foretakssammenslutningen til å være 4 444, noe som tilsier at markedet har høy konsentrasjon. Endringen som følge av foretakssammenslutningen beregnes til å være [REDACTED]

7.2.2.2 Nye kunder

- (195) I enkelte markeder kan markedsandeler basert på omsetning gi et skjevt bilde av konkurransen mellom markedsaktørene, jf. avsnitt (180) og (182). Dette gjelder spesielt dersom kundene foretar innkjøp sjeldent og dersom kundeforholdene er lange. Andelen nye kunder kan si mer om markedsutviklingen de siste årene enn markedsandelene ettersom andelen nye kunder ikke tar hensyn til inntekter fra kunder som har vært hos en aktør lenge og ikke etterspør en ny alarmløsning.

¹⁶³ Melding om foretakssammenslutning, side 22.

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶ Videre legger partene til grunn at Sector omsatte for [REDACTED] millioner kroner når markedsandelene beregnes, noe som er lavere enn den oppgitte omsetningen på 828 millioner kroner for 2017 i Melding om foretakssammenslutning.

¹⁶⁷ Brev 17. oktober 2018 fra Stanley.

¹⁶⁸ Brev 18. oktober 2018 fra Stanley.

¹⁶⁹ Brev 10. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Small Alarms input – strategisamling styre september 2017", side 7. Konkurrentene som nevnes er [REDACTED]

¹⁷⁰ Melding om foretakssammenslutning, Vedlegg 5 "Sector Alarms viktigste konkurrenter og leverandører" og Vedlegg 6 "Nokas viktigste konkurrenter og leverandører"

¹⁷¹ Ibid., Vedlegg 5.

¹⁷² Herfindahl-Hirschmann-indeksen (HHI) beregnes ved å summere kvadratet av markedsandelene til aktørene i et marked. Kommisjonen opererer i de horisontale retningslinjene med følgende terskelverdier for HHI: Verdier på under 1 000 indikerer at markedet ikke er konsentrert; verdier mellom 1 000 og 2 000 indikerer at markedet er moderat konsentrert; mens verdier over 2 000 er et uttrykk for at markedet har høy konsentrasjon.

- (196) Markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter er preget av lange kundeforhold. Basert på tall for kundeoverganger anslår Sector at et kundeforhold varer i rundt ■■■ år.¹⁷³ Det fremgår i Verisures interne dokumenter at kundene i gjennomsnitt blir hos Verisure i ■■■ år.¹⁷⁴
- (197) Konkurransetilsynet har innhentet informasjon om hvor mange nye kunder markedsaktørene har fått årlig siden 2016. Basert på denne informasjonen har tilsynet beregnet det totale antallet nye kunder aktørene fikk disse årene samt hvor store andeler aktørene i markedet har fått av disse, årlig. Disse er vist i Tabell 3 under.

Tabell 3 Andeler av nye alarmkunder pr år.

Selskap	2016	2017	2018 ¹⁷⁵
Sector ¹⁷⁶	■■■	■■■	■■■
Nokas ¹⁷⁷			
Verisure ¹⁷⁸			
Securitas ¹⁷⁹			
Sikring 24 ¹⁸⁰			
Sikkerhetsgruppen ¹⁸¹			
NVC ¹⁸²			
Totalt			

- (198) Tabell 3 viser at Nokas' andel av nye kunder vokser og er betydelig større enn deres markedsandel, jf. Tabell 2. Videre har Sector og Verisure sammen fått ■■■ prosent, ■■■ prosent og ■■■ prosent av de nye kundene i de siste årene.
- (199) Nokas anfører at Konkurransetilsynet har overvurdert konkurransekraften til Nokas i Tabell 3 ettersom tallene for nysalg hos Nokas også inkluderer eldre kunder som har fått nye anlegg eller andre oppgraderinger, samt kunder selskapet har fått tilbake ved win-back.¹⁸³ Videre anfører Nokas at nysalg er et misvisende mål på markedsrett dersom det ikke samtidig tas

¹⁷³ Brev 23. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 6

¹⁷⁴ Brev 23. november fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "LOS_presentasjon_Aug 2017_v12", side 28.

¹⁷⁵ Til og med september 2018. Tallene for 2018 er justert etter varsel som følge av at Sectors tall dekket en mindre periode enn øvrige aktører. Partene fikk oversendt korrigerede tall 14. januar 2019. Konkurransetilsynet har også innhentet tall fra Sikring24 etter varselstidspunkt.

¹⁷⁶ Brev 9. oktober 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 3 og brev 19. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Sale per sales channel Oct 18".

¹⁷⁷ Brev 16. november 2018 Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Vedlegg 1".

¹⁷⁸ Brev 15. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, side 5.

¹⁷⁹ Brev 17. oktober fra Securitas, side 4. Securitas anslår en vekst på ■■■ kunder i året disse årene. Konkurransetilsynet har ikke benyttet filtre slik det er gjort i forbindelse med Tabell 2 slik at disse ■■■ kan inkludere kunder som ikke er en del av det relevante markedet. Securitas' markedsandel i Tabell 3 er trolig overestimert.

¹⁸⁰ Brev 8. februar 2019 fra Sikring 24.

¹⁸¹ Brev 10. oktober 2018 fra Sikkerhetsgruppen, side 2. Sikkerhetsgruppen anslår en vekst på omtrent ■■■ kunder siden 2016. Konkurransetilsynet har fordelt disse kundene likt på de tre årene.

¹⁸² Brev 10. oktober 2018 fra NVC. Sikkerhetsgruppen opplyser å ha fått ■■■ kunder siden 2016. Konkurransetilsynet har fordelt disse kundene likt på de tre årene.

¹⁸³ Tilsvaret Nokas, side 11.

høyde for oppsigelser, og viser til at nysalget i 2018 ikke reflekterer en tilsvarende vekst i markedsandel i det man ikke har tatt hensyn til dette.¹⁸⁴

- (200) Konkurransetilsynet er av den oppfatning at andelen nye kunder reflekterer aktørenes konkurransekraft i markedet. Andelen nye kunder vil etter tilsynets vurdering være påvirket av aktørenes evne til å kapre nye og beholde gamle kunder,¹⁸⁵ samt oppgraderinger knyttet til eksisterende kunder, og således være en indikator på valget til konkurranseutsatte kunder i markedet.¹⁸⁶ Nokas har ikke dokumentert ovenfor tilsynet hvor mange av kundene i Tabell 3 som gjelder oppgraderinger av eksisterende kunder.¹⁸⁷ Tilsynet er videre av den oppfatning at netto kundeutvikling gir et dårlig mål på konkurransekraften ettersom det potensielle frafallet øker med kundebasen.¹⁸⁸ Lange kundeforhold vil kunne medføre at det tar tid før en økende trend i å vinne nye kunder fullt ut vil reflekteres i markedsandelene.¹⁸⁹ Markedsandeler kan derfor undervurdere konkurransekraften til aktører i markedet.^{190,191} Resultatene som framgår i Tabell 3 er således egnet til å gi et bilde av konkurransen mellom markedsaktørene og viser etter tilsynets vurdering at Nokas utgjør et større konkurransepress i markedet enn deres markedsandel i Tabell 2 skulle tilsi.

7.2.2.3 Konklusjon – Markedsstruktur

- (201) Det fremgår av avsnitt (194) at markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter er konsentrert før foretakssammenslutningen. Sector og Verisure har tilsammen ■ prosent av markedet. HHI er beregnet til å være 4 444 før foretakssammenslutningen, noe som tilsier en høy markedskonsentrasjon. Endringen i HHI er beregnet til å være ■, jf. avsnitt (194). Nokas er tredje største aktør i markedet, jf. Tabell 2. Videre har aktiviteten til Nokas økt i markedet siden 2016, og i 2018 tok selskapet ■ prosent av nye kunder, jf. Tabell 3.

7.2.3 Om markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter

- (202) Aktørene i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter er differensierte langs flere dimensjoner, herunder innhold i alarmpakken, salgsfokus, salgsorganisering og dekningsområde.
- (203) Det er mulig å differensiere seg fra konkurrentene gjennom innholdet i alarmpakken. En standardpakke inneholder gjerne samme typer komponenter uavhengig av leverandør, men aktørene kan også inkludere ytterligere komponenter. En standard alarmpakke kan utvides med for eksempel en vandetektor, taleenhet, ransknapp eller nattsikringspanel. En aktør som tilbyr flere og mer avanserte komponenter kan på denne måten differensiere seg fra andre aktører som ikke tilbyr disse. Aktører med likt innhold i alarmpakken og relativt like priser er etter Konkurransetilsynets vurdering nærere konkurrenter.
- (204) Videre vil aktørene i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter kunne ha et noe ulikt salgsfokus. Enkelte aktører fokuserer i størst grad på små bedrifter, mens andre fokuserer på privatkunder. Aktører som fokuserer på samme type kunder er etter Konkurransetilsynets vurdering nærere konkurrenter.
- (205) For å komme i direkte kontakt med kunden kan aktørene bruke oppsøkende dørsalg, salg via stands på messer eller møter med kundene.¹⁹² Formålet med kontakten vil kunne være å avdekke kundens sikkerhetsbehov og tilpasse en alarmløsning etter dette. I tillegg benytter

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ COMP/M.7018 *Telefonica Deutschland/E-Plus*, avsnitt 244.

¹⁸⁶ Ibid., avsnitt 244 og 245.

¹⁸⁷ Nokas oppgir at det ikke er mulig å lese i Nokas' systemer hvor mange oppgraderte anlegg som er inkludert i materialet, men anslår at det kan utgjøre ca. ■ per år. Brev 12. februar 2019 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS.

¹⁸⁸ COMP/M.7018 *Telefonica Deutschland/E-Plus*, avsnitt 246.

¹⁸⁹ Ibid., avsnitt 244 og 250

¹⁹⁰ Se COMP/M.6496 *Hutchison 3G Austria/Orange Austria* avsnitt 164, COMP/M.7018 *Telefonica Deutschland/E-Plus* avsnitt 250 og COMP/M.7421 *Orange/Jazztel* avsnitt 314.

¹⁹¹ Konkurransetilsynet viser i denne sammenheng til at Nokas' markedsandel i 2017 var på ■ %, jf. Tabell 2, selv om Nokas fikk en høyere andel av nyere kunder enn dette i både 2016 og 2017, jf. Tabell 3.

¹⁹² Se f.eks. Melding om foretakssammenslutning s. 10-11 og brev 22. november fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, s. 6-7.

aktørene seg av markedsføring for å bli kontaktet av potensielle kunder. Salgsorganisasjonen tilpasses slik at den så effektivt som mulig når ut til aktørens potensielle kunder. Salgsorganisasjonen vil derfor påvirke konkurransepresset aktøren utgjør i ulike kundesegmenter. Generelt mener Konkurransetilsynet at aktører med likere salgsorganisasjon er nærmere konkurrenter.

- (206) Enkelte aktører i markedet er landsdekkende, mens andre er lokale aktører som er relativt store i sitt nærområde. Av ulike årsaker vil en lokal aktør i stor grad holde seg i sitt nærområde. Eksempelvis kan de samarbeide med det lokale brannvesenet om utrykning, eller de kan foreta egen utrykning og være avhengig av kort responstid. De lokale aktørene vil utøve et begrenset konkurransepress på de landsdekkende aktørene som følge av sin begrensede geografiske tilstedeværelse.
- (207) Basert på det ovenstående mener Konkurransetilsynet at aktører i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter kan differensiere seg fra sine konkurrenter på flere måter. Generelt vil mindre differensierte aktører utøve et sterkere konkurransepress på hverandre enn mer differensierte aktører.
- (208) Etter Konkurransetilsynets vurdering er aktørene i markedet for alarmsystemer til bolig og små bedrifter differensierte.

7.2.4 Konkurranserepress mellom partene

7.2.4.1 Innledning

- (209) Konkurranserepresset de fusjonerende virksomhetene utøver på hverandre har stor betydning for foretakssammenslutningens virkninger, jf. avsnitt (177)-(178). I det følgende vil Konkurransetilsynet vurdere ulike faktorer som har betydning for hvor sterkt konkurransepress partene utøver på hverandre. Tilsynet vil i kapittel 7.2.4.2 vurdere konkurransenærhet, i kapittel 7.2.4.3 presenteres partenes marginer, i kapittel 7.2.4.4 vurderes Nokas' konkurransekraft i markedet, i kapittel 7.2.4.5 konkluderes det med tanke på det nåværende konkurransepresset mellom partene og i kapittel 7.2.4.6 vurderes konkurransepresset mellom partene etter foretakssammenslutningen.

7.2.4.2 Konkurransenærhet

- (210) I vurderingen av konkurransenærhet vil Konkurransetilsynet vurdere momentene nevnt i kapittel 7.2.3 basert på innhentet informasjon fra partene. Tilsynet vil i det følgende vurdere substituerbarheten mellom partenes produkter, kundeoverganger mellom partene og andre aktører i markedet, partenes salgskonsentrasjon og salgskonsentrasjon og partenes dekningsområde.

7.2.4.2.1 Substituerbarhet mellom partenes produkter

- (211) Produktene til både Nokas og Sector dekker kundenes etterspørsel knyttet til alarmovervåking, varsling og utrykning ved innbrudd og brann. Innholdet i partenes grunnpakker for bolig og for små bedrifter er presentert i Tabell 1, kapittel 4.2. Som det fremgår av tabellen er pakkene noe ulike, men med små justeringer vil de i stor grad dekke samme behov. Begge parter har alarmsentral hvor kundenes alarm overvåkes. Ved utløst alarm vil vekter tilkalles ved behov, og det vurderes også hvorvidt offentlige nødetater skal kontaktes.
- (212) Sector sin grunnpakke for boliger koster 489 kroner per måned uten utvidelser.¹⁹³ I utgangspunktet koster installasjon 1 990 kroner, [REDACTED].¹⁹⁴ Sectors boligkunder betaler i gjennomsnitt [REDACTED] kroner per måned.¹⁹⁵
- (213) Nokas sin grunnpakke for boliger koster 349 kroner per måned med en oppstartspris på 0 kroner.¹⁹⁶ Denne grunnpakken kan utvides for å bli likere Sectors grunnpakke. Den justerte

¹⁹³ <https://www.sectoralarm.no/boligalarm/>, 23. oktober. I tillegg til grunnpakken kan kunden bestille tilleggskomponenter som smartplugg, skallsikring og vanddetektor, i tillegg til flere av komponentene som er inkludert i grunnpakken. Utvidelser gir høyere pris.

¹⁹⁴ Melding om foretakssammenslutning, side 10.

¹⁹⁵ Brev 19. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Aktive kunder per oktober 18- med tilleggsinfo-sendt Wiersholm(19.11.18)". Dette tallet varierer noe når ulikt tallmateriale legges til grunn.

¹⁹⁶ Se <https://ks.nokas.no/sa/bestill.php>, 23. oktober. Pakken er noe ulik, men ekstra komponenter.

pakken fra Nokas koster da 349 kroner per måned, med en oppstartspris på 1 980 kroner. Privatkundene betaler i gjennomsnitt [redacted] kroner per måned.¹⁹⁷

- (214) Partenes tilbud rettet mot små bedrifter skiller seg noe fra tilbudet rettet mot boliger. Bedriftspakkene inneholder ikke røykvarsler og fokuserer mer på innbruddsikring.¹⁹⁸
- (215) Sectors kundelister viser at bedriftskundene i gjennomsnitt betaler [redacted] kroner pr måned.¹⁹⁹
- (216) Nokas' alarmtilbud til bedrifter uten tilleggsutstyr koster 990 kroner i oppstartspris og 449 kroner per måned.²⁰⁰ Bedriftskundene til Nokas betaler i gjennomsnitt [redacted] kroner per måned.²⁰¹
- (217) Partenes alarmpakker er forholdsvislike og dekker i det vesentlige samme behov for både privatkunder og bedriftskunder.
- (218) Basert på det overnevnte er det Konkurransetilsynets vurdering at partenes alarmtilbud til boliger og små bedrifter er nære substitutter.

7.2.4.2.2 Kundeoverganger mellom partene

- (219) Kundeoverganger mellom partene kan gi indikasjon på hvor nære konkurrenter partene er.
- (220) Konkurransetilsynet har innhentet informasjon om kundeoverganger til og fra Sector.²⁰² Basert på informasjonen har tilsynet beregnet andelen av Sectors kunder som går til en annen aktør.²⁰³ Høyere tall indikerer sterkere konkurransepress mellom Sector og de forskjellige aktørene. Kunder som går ut av markedet og de som ikke går til en identifisert aktør er utelatt.

Tabell 4 Kundeoverganger fra Sector til konkurrent.²⁰⁴

	2016	2017	2018 tom. oktober.
Nokas	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Verisure	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Falck	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Lyse	[redacted]	[redacted]	[redacted]
Sikkerhetsgruppen	[redacted]	[redacted]	[redacted]

¹⁹⁷ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "arbeidsdokument portefølje Nokas til Sector 2018".

¹⁹⁸ Brev 23. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, "Svar på informasjonspålegg", side 9, og <https://ks.nokas.no/sa/bestill.php>, 23. oktober

¹⁹⁹ Brev 19. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Aktive kunder per oktober 18- med tilleggsinfo-sendt Wiersholm(19.11.18)".

²⁰⁰ Se <https://ks.nokas.no/sa/bestill.php>, 23. oktober. Det er videre mulig å bestille et billigere abonnement dersom det allerede er installert et Nokas-anlegg på adressen, dette koster 248,75 kroner per måned, jf. brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Priser på Alarmstasjonstjenester Nokas pr 01 mars 2018"

²⁰¹ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "arbeidsdokument portefølje Nokas til Sector 2018".

²⁰² Brev 13. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Månedrappporter 2016", "Månedrappporter 2017", "Månedrappporter 2018" og "Kopi av 2016-2018_KT", brev 23. november fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "014 – KT CHURN PER CAT. 2010-2018".

²⁰³ Andelen kundeoverganger kan benyttes som en tilnærming til størrelsen på diversjonsrate mellom aktørene.

²⁰⁴ I tillegg til aktørene nevnt i tabellen fremgår det av Sectors interne dokumenter at det også går kunder til APP Security, NEST, og GET, som er definert utenfor det relevante markedet. Dersom disse inkluderes blir Nokas' andel i 2018 til 9,3 %. APP Security, NEST og GET har samlet i 2017 og 2018 t.o.m. oktober tatt totalt 17 kunder fra Sector, jf. brev 23. november fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "014 – KT CHURN PER CAT. 2010-2018".

Smart Varsling			
Sikring24			
Total ²⁰⁵	100 %	100,1 %	100 %

- (221) Tabell 4 viser at de fleste kundene som forlater Sector for en annen aktør går til [redacted]. [redacted] den aktøren som har tatt flest kunder fra Sector. Nokas har så langt i år tatt [redacted] prosent av Sector-kundene som oppgir at de bytter til en annen aktør. I 2017 var [redacted] også aktører som tok endel kunder fra Sector, men denne andelen er redusert i 2018.²⁰⁶
- (222) Konkurransetilsynet har også beregnet hvor stor andel av nye Sector-kunder som kom fra konkurrenter.²⁰⁷

Tabell 5 Kundeoverganger til Sector fra konkurrent.

	2016	2017	2018 tom. oktober
Nokas			
Verisure			
Falck			
Lyse			
Sikkerhetsgruppen			
Brannvesenet			
Total	100 %	100 %	100 %

- (223) Tabell 5 viser at omtrent 90 prosent av Sectors kunder som kom fra en konkurrent i denne perioden, kom fra Verisure. Etter Verisure kommer flest kunder fra Nokas. I 2017 og 2018 kom henholdsvis 10 og 7,2 prosent av Sector-kundene som kom fra en annen aktør fra Nokas.
- (224) Konkurransetilsynet viser til at Nokas' andel av kundeoverganger til og fra Sector i Tabell 5 og Tabell 4 er høyere enn størrelsen på markedsandelen som tilsynet har beregnet i Tabell 2 skulle tilsi.
- (225) I gjennomsnitt beholdt Sector rundt 56 prosent av kundene som leverte oppsigelse i 2016, 54 prosent i 2017 og 49 prosent i 2018 t.o.m. oktober.²⁰⁸ Konkurransetilsynet viser i denne sammenheng til at Sector har egen avdeling som jobber med å vinne tilbake kunder som har sagt opp, jf. avsnitt (96). Sector har videre egne tilbud som er reservert for kunder som har fått tilbud fra andre aktører i markedet. Disse er 100 kr og 150 kr billigere enn veiledende månedlig pris og Sector kan videre gi match av anlegg og opptil ett år gratis.²⁰⁹ Dette indikerer at Nokas også kan ha bidratt til at flere av Sectors kunder har fått bedre avtaler med Sector enn de hadde tidligere.

²⁰⁵ Avrunding gjør at totalen for 2017 blir 100,1 %.

²⁰⁶ Etter at [redacted] selger nå bare alarmer sporadisk via nettside og bekjente, jf. oppsummering av telefonsamtale med [redacted] e-post fra [redacted]

²⁰⁷ Brev 13. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Kopi av 2016-2018_KT".

²⁰⁸ Konkurransetilsynets beregninger basert på brev 13. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Månedssrapporter 2016", "Månedssrapporter 2017" og "Månedssrapporter 2018".

²⁰⁹ Brev 9. oktober fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "PRICEP~1".

- (226) Konkurransetilsynet har også innhentet informasjon om Small Systems nye kunder siden 2016. Small Systems oppgir at de siden 2016 har solgt [redacted] alarmsystemer.²¹⁰ Av disse har Small Systems registrert at [redacted] kunder kom fra [redacted] kom fra [redacted], [redacted] fra [redacted] og [redacted] fra [redacted] kom fra [redacted].²¹¹
- (227) Sector anfører at Tabell 4 og Tabell 5 ikke kan benyttes som grunnlag for å trekke konklusjonen om at partene er nære konkurrenter.²¹² Sector anfører at Konkurransetilsynet burde inkludert kundene som går til en ikke-identifisert konkurrent, og at dette vil redusere den prosentvise andelen kundeoverganger mellom Sector og Nokas. Videre viser Sector til at [redacted] tar en like stor andel kunder som Nokas i 2016 og 2017. Sector anfører at det begrensede utvalget fører til for stor usikkerhet i estimatene og at de absolutte tallene på registrerte kundeoverganger til og fra Nokas er små, og at det er en usikkerhet knyttet til registreringer i tallmaterialet. Sector anfører at det begrensede tallmaterialet tilsier at tilsynet burde utført en spørreundersøkelse.
- (228) For å vurdere konkurransenærhet mellom partene, er det Konkurransetilsynets vurdering at informasjon om kundeoverganger står sentralt. Tilsynet har benyttet kundeovergangene for å kunne beregne diversjonsrater mellom Sector og de øvrige aktørene i markedet.²¹³ Ved beregning av diversjonsrater vil kunder som går til en ukjent konkurrent vanligvis ikke inkluderes.^{214,215} Det er etter tilsynets vurdering ingen holdepunkter for å anta en ulik fordeling av konkurrenter blant kundene som går til uidentifisert konkurrenter og blant kundene som går til navngitte konkurrenter. Dersom kundene som går til uidentifiserte konkurrenter inkluderes og fordeles likt som de som går til identifiserte konkurrenter, vil det i praksis ikke ha betydning for resultatene i Tabell 4 og Tabell 5. Under enhver omstendighet vil en eventuell inkludering av kunder som går til en ukjent konkurrent ikke endre det faktum at [redacted]. Videre er tilsynet av den oppfatning at andelen feilregistreringer ikke systematisk over- eller underrepresenterer enkelte konkurrenter ettersom man må forvente at feilregistreringer vil framstå som forholdsvis randomisert. Tallmateriale er forholdsvis stort, rundt [redacted] kunder²¹⁶ går til en identifisert konkurrent. I tillegg er dette et tallmateriale som Sector selv legger vekt på i sine vurderinger.²¹⁷ Tilsynet er således av den oppfatning at tallmaterialet er egnet til å vurdere konkurransenærhet mellom partene.
- (229) Konkurransetilsynet viser videre til at [redacted] som selger alarmer sporadisk gjennom nettsider og bekjente.²¹⁸ I 2018 var andelen som gikk fra Sector til [redacted] jf. Tabell 4. [redacted] og i 2018 tok de [redacted] prosent av Sector-kundene som gikk til en konkurrent, jf. Tabell 4. [redacted] utøver på bakgrunn av dette etter tilsynets vurdering ikke et konkurransepress av betydning på Sector.

²¹⁰ Brev 16. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Vedlegg 1".

²¹¹ Ibid., vedlegg "Nokas' svar på informasjonsspørgsmål datert 12. november" side 5.

²¹² Tilsvare Sector, s. 24-25 og Notat von der Fehr, s. 7-9.

²¹³ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 29.

²¹⁴ Konkurrentene er i disse tilfellene ikke identifisert av Sector. Kunder som går til en ukjent konkurrent i tallmaterialet fra Sector, vil i denne sammenheng tilsvare respondenter i en spørreundersøkelse som svarer "vet ikke" på spørsmål om deres andrevalg. Dette spørsmålet benyttes til å beregne diversjonsrater. Vanligvis tas "vet ikke" gruppen ut av beregningen hvor man gjennom dette antar at denne gruppen har samme svarfordeling som den gruppen som faktisk har svart på spørsmålet om andrevalg. Alternativt kan man inkludere "vet ikke" gruppen og fordele denne etter svarfordeling til gruppen som har svart på spørsmålet om andrevalg. I praksis vil de to framgangsmåtene gi likt resultat i beregning av diversjonsrater.

²¹⁵ Se Konkurransetilsynets vedtak V2016-6 – Umoe Restaurants AS – Dolly Dimple's Norge AS, avsnitt 801. En slik tilnærming benyttes også i tilsynets vedtak V2015-24 – Coop Norge Handel AS – Ica Norge AS og i Competition Commissions sak Cineworld/City Screen (2013), jf. Appendix D, avsnitt 15.

²¹⁶ I Tabell 4 er tallgrunnlaget for årene 2016, 2017 og 2018 henholdsvis [redacted] kunder som går til identifiserte konkurrenter, i Tabell 5 er tallgrunnlaget tilsvarende [redacted] kunder.

²¹⁷ Tallgrunnlaget benyttes i Sectors månedlige markedsovervåking, brev 23. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 5.

²¹⁸ Oppsummering av telefonsamtale med [redacted]

- (230) Konkurransetilsynet kan ikke se ut av Tabell 4 eller Tabell 5 at det er forhold som tilsier at det er flere aktører som er nære konkurrenter til Sector. [redacted] tar samlet godt over [redacted] prosent av kundene som kommer fra eller går til en annen konkurrent.
- (231) Sector anfører at "[redacted]".²¹⁹ Konkurransetilsynet bestrider ikke dette. Tilsynet viser imidlertid til at den nest største aktøren i oversikten over kundeoverganger er Nokas. Dette indikerer etter tilsynets vurdering at Nokas utgjør et konkurransepress av betydning på Sector.
- (232) På bakgrunn av det ovennevnte er det Konkurransetilsynets oppfatning at Nokas er en nærere konkurrent enn hva markedsandelen i Tabell 2 tilsier.

7.2.4.2.3 Partenes salgsfokus

- (233) I kundelister Konkurransetilsynet har mottatt fra Sector fremgår det at Sector ved utgangen av oktober 2018 hadde [redacted] bedriftskundelokasjoner og [redacted] privatkundelokasjoner.²²⁰ I perioden januar 2016 til og med oktober 2018 solgte Sector [redacted] bedriftsalarm og [redacted] boligalarmer.²²¹
- (234) Sectors satsing i bedriftssegmentet er relativt ny. Oversikten Konkurransetilsynet har mottatt fra NHO viser at Sector fikk sine første kunder i bedriftssegmentet [redacted].²²²
- (235) Nokas Small Systems har i perioden januar 2016 til og med oktober 2018 [redacted] "fakturerbare salg".²²³ Av disse er [redacted] solgt til bedrifter og [redacted] er solgt til private.²²⁴ Tallene inkluderer win-back.
- (236) Blant kundene Sector erverver fra Nokas i forbindelse med foretakssammenslutningen er det [redacted] bedriftskunder og [redacted] privatkunder.²²⁵
- (237) Partene oppgir at Sector tradisjonelt har tilbudt boligalarm og kun i nyere tid har begynt å tilby alarm til mindre virksomheter, mens Nokas har prioritert salg til SMB-kunder og mer skreddersydde løsninger til større kunder, og hatt lite fokus på pakketerte løsninger.²²⁶
- (238) Selv om Sector har hatt et større fokus på boligsegmentet, antyder tallene for nye kunder at partene er nære konkurrenter både i bolig- og bedriftssegmentet av det relevante markedet. I den forbindelse vises det også til Tabell 3 hvor det fremgår at Nokas har fått en større andel av nye kunder enn markedsandelene deres skulle tilsi.
- (239) Partene anfører at Sector og Nokas [redacted].²²⁷ Partene anfører at Sectors Anførselen underbygges med at [redacted] og at Sector i 2019 har [redacted]. Videre anføres det at Nokas' [redacted] og at salg av boligalarm [redacted]. I den sammenhengen pekes det på at kundeporteføljen som overføres til Sector [redacted].²²⁸
- (240) Konkurransetilsynet viser til at både Sector og Nokas selger alarmløsninger til boliger og små bedrifter. Videre viser tilsynet til at Sectors satsing i bedriftssegmentet er relativt nyopprettet,

²¹⁹ Tilsvare Sector s. 25.

²²⁰ Brev 19. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Aktive kunder per oktober 18- med tilleggsinfo-sendt Wiersholm (19.11.18)".

²²¹ Ibid., vedleggene "Salgs per salgskanaler Des", "Sale per sales channel Oct 18"

²²² Brev 4. oktober 2018 fra NHO Service og Handel, vedlegg "tall til konktilsynet alarm 041018". Sector hadde ingen bedriftslokasjoner før de i 3. kvartal 2015 står oppført med 104.

²²³ Brev 16. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS. Det fremgår av "Vedlegg 1" at Small Systems i denne perioden hadde solgt totalt [redacted] alarmløsninger.

²²⁴ Ibid.

²²⁵ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "arbeidsdokument portefølje Nokas til Sector 2018".

²²⁶ Melding om foretakssammenslutning, side 28-29.

²²⁷ Tilsvare Sector, side 10-11, 22-23, Notat von der Fehr, side 7, Tilsvare Nokas, side 1, 4-6.

²²⁸ Tilsvare Sector, side 10-11.

utnytte samdriftsfordeler innad i selskapet kan Nokas holde kostnadene lave. Nokas oppgir blant annet at ansatte i andre avdelinger enn Small Systems-virksomheten også selger alarmer til private og små bedrifter.²³⁹ Kryssalg og bruk av andre salgskanaler enn Sectors dørsalgmodell kan derfor være rasjonelt for Nokas. Tilsynet viser til at selv om Sector og Nokas har [redacted] viser [redacted]

- (248) Basert på det ovennevnte er det Konkurransetilsynets vurdering at partene har noe ulike salgsorganisasjon.

7.2.4.2.5 Partenes dekningsområde

- (249) Konkurransetilsynet legger til grunn at begge partene opererer på nasjonalt nivå. Både Sectors og Nokas' kundelister viser at partene selger alarmer til boliger og små bedrifter i hele Norge.²⁴⁰ Det at partene begge har nasjonalt nedslagsfelt taler isolert sett for at de er nære konkurrenter.

7.2.4.2.6 Konkurransenærhet oppsummert

- (250) Konkurransetilsynet viser til at både Sector og Nokas tilbyr standardiserte alarmpakker med tilnærmet likt innhold til samme kundegrupper, selv om partene har noe ulike salgsorganisasjon jf. kapittel 7.2.4.2.1, 7.2.4.2.3 og 7.2.4.2.4. Nokas' andeler av kundeoverganger til og fra Sector viser at partene er nærmere konkurrenter enn markedsandelene skulle tilsi, jf. kapittel 7.2.4.2.2. Videre har partene like dekningsområder, jf. kapittel 7.2.4.2.5. Basert på ovennevnte er det tilsynets vurdering at partene er nære konkurrenter.

7.2.4.3 Partenes marginer

- (251) Konkurransetilsynet viser til at endring i konkurransepress som følge av en foretakssammenslutning generelt sett vil påvirkes blant annet av hvor nære konkurrenter partene er og av deres variable pris-kostnadsmarginer.²⁴¹
- (252) Som det framgår av kapittel 7.2.4.2 er Konkurransetilsynet av den oppfatning at partene er nære konkurrenter i dag.
- (253) Sector viser til regnskapstall og anslår at de i gjennomsnitt har et positivt dekningsbidrag på [redacted] kroner per kunde per måned.²⁴² Sector har beregnet kostnadene til [redacted] kroner per kunde per måned. Samlet utgjør dette en inntekt på [redacted] kroner per kunde per måned.²⁴³ Basert på Sectors egne tall har de en månedlig pris-kostnadsmargin på [redacted] prosent.²⁴⁴
- (254) Det fremgår av Nokas' interne dokumenter at de har en internoverføring per Small Systems-kunde på [redacted] kroner til alarmstasjon-avdelingen og [redacted] kroner til teknikk-avdelingen.²⁴⁵ Basert på Nokas egne tall for internoverføringer og en gjennomsnittlig månedlig inntekt på [redacted] kroner²⁴⁶ gir dette en pris-kostnadsmargin på [redacted] prosent.²⁴⁷
- (255) Partene anfører at Konkurransetilsynet blander marginer og dekningsbidrag.²⁴⁸ Videre anføres det at det løpende dekningsbidraget i prosent nødvendigvis må bli relativt stort i et marked der den dominerende betalingsmodellen er basert på løpende brukerbetaling, mens en betydelig

forskjell fra Sector inkluderer regnestykket for Nokas også utgifter til andre deler av salg enn nysalg så Nokas' utgifter pr nysalg er derfor overvurdert i forhold til Sectors utgifter pr nysalg. Se uttalelser fra Sector side 10.

²³⁹ Tilsvare Nokas, side 6.

²⁴⁰ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "arbeidsdokument portefølje Nokas til Sector 2018", Brev 19. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Aktive kunder per oktober 18- med tilleggsinfo-sendt Wiersholm(19.11.18)".

²⁴¹ Konkurransetilsynets vedtak V2016-6 – Umoe Restaurants AS – Dolly Dimple's Norge AS, avsnitt 791.

²⁴² Brev 10. desember 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "Book4".

²⁴³ Kunden betaler i tillegg moms på 25 prosent.

²⁴⁴ [redacted]

²⁴⁵ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Strategi dokument Small Alarms", side 5.

²⁴⁶ Ibid., vedlegg "arbeidsdokument portefølje Nokas til Sector 2018"

²⁴⁷ [redacted] = [redacted] kr pr måned før moms. [redacted] = [redacted]

²⁴⁸ Tilsvare Sector, side 26, Notat von der Fehr, side 7-8, og Tilsvare Nokas, side 11.

del av kostnadene er faste. Partene anfører at dette "ikke i seg selv gir uttrykk for at marginen eller fortjenesten er høy; det kan bare måles ved å sammenligne den samlede betaling med de totale kostnader".²⁴⁹

- (256) Konkurransetilsynet viser i denne sammenheng til at bedrifters prissetting normalt vil skje med utgangspunkt i marginalkostnader.²⁵⁰ I den sammenheng benyttes ofte gjennomsnittlige variable kostnader som estimat på marginalkostnad.²⁵¹ Faste kostnader, som partene anfører bør inkluderes ved å ta utgangspunkt i totale kostnader, er normalt ikke relevante i prisingsbeslutningen.²⁵² Det er derfor tilsynets vurdering at pris-kostnadsmargin basert på variable kostnader vil være et relevant mål for margin i denne saken. [REDACTED]

[REDACTED]²⁵³

- (257) Partene har ikke lagt frem alternative beregninger av marginer.
- (258) Basert på det ovennevnte anser Konkurransetilsynet partenes pris-kostnadsmarginer i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter [REDACTED].²⁵⁴

7.2.4.4 Vurdering av Nokas' konkurransekraft i markedet

7.2.4.4.1 Innledning

- (259) Som nevnt i avsnitt (180) kan markedsandeler i enkelte tilfeller underestimere hvor nære konkurrenter aktørene i markedet er. Dette kan gjelde dersom én av partene er en nyetablert aktør som er forventet å utøve et større konkurransepress i fremtiden, jf. avsnitt (182).²⁵⁵
- (260) Konkurransetilsynet vil i det følgende beskrive Nokas sin satsing i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Nokas sin strategi i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter utgjør et sentralt moment i en vurdering av Nokas sin konkurransekraft i markedet. I sitater fra Nokas' interne dokumenter kan avdelingen som jobber med alarmer til boliger og små bedrifter være omtalt med andre navn, herunder Nokas Alarm og Small Alarms. Tilsynet vil i diskusjonen og presentasjonen av de interne dokumentene benytte begrepet Small Systems, jf. definisjon i avsnitt (7).
- (261) Konkurransetilsynet bemerker at Nokas interne dokumenter også omfatter beskrivelser av konsernets strategier knyttet til andre forretningsområder. Tilsynet har ved sine vurderinger hensyntatt dette, og bygger sine vurderinger utelukkende på opplysninger om Nokas sin satsing i markedet for alarmsystemer for boliger og små bedrifter.

7.2.4.4.2 Nokas sin strategi slik den er utformet før foretakssammenslutningen

- (262) I forbindelse med Sectors oppkjøp av Nokas' privatportefølje i 2012 inngikk partene en klausul som hindret Nokas i å drive aktivt salg mot privatmarkedet.²⁵⁶ Nokas skulle ikke:

" [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] "

²⁴⁹ Notat von der Fehr side 8.

²⁵⁰ Sak M.7630 FedEx/TNT avsnitt 504, jf. Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 80

²⁵¹ Med variable kostnader menes kostnader som varierer med produksjons- eller salgsnivået i den relevante periode. Marginalkostnadene er de kostnadene som er forbundet med økning av produksjon eller salg på marginen.

²⁵² Sak M.7630 FedEx/TNT avsnitt 504, jf. Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03 avsnitt 80.

²⁵³ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 28.

²⁵⁴ Konkurransetilsynet har benyttet tall på marginer som vi har fått oppgitt av Sector og hentet fra interne dokumenter i Nokas. Det kan ikke utelukkes at marginene er høyere, men tilsynet har ikke funnet det nødvendig å vurdere dette nærmere [REDACTED]

²⁵⁵ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 37.

²⁵⁶ E-post 21. september 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm, vedlegg "Share Purchase Agreement 2012", side 17.

- (263) Det fremgår av avtalen at denne klausulen gikk ut i mars 2015.²⁵⁷ Nokas fikk før dette lov til å selge privatalarm dersom kunden tok kontakt med Nokas uoppfordret, for eksempel ved at eieren av en bedrift som hadde alarm hos Nokas også ønsket boligalarm, eller at det var en boligalarmkunde som ønsket en større løsning enn det Sector kunne tilby.²⁵⁸
- (264) I Melding om foretakssammenslutning er denne satsingen beskrevet som følger: "[REDACTED]"²⁵⁹
- (265) I Nokas' Strategiplan 2015-2018²⁶⁰ ("Strategiplanen"), datert 25. februar 2015, og vedtatt av styret 3. mars 2015²⁶¹ fremgår det at selskapet har et mål om å [REDACTED]. Videre i dokumentet fremgår det at [REDACTED] og at [REDACTED].²⁶³
- (266) I styremøte 15. desember 2016 endres Strategiplanen til å bli gjeldende for perioden 2017-2020. I protokollen står det følgende:²⁶⁴
"[REDACTED]"
- (267) Det fremgår av sitatene over at Nokas fokuserer på å styrke salgsfokus og kapasitet relatert til pakketerte løsninger. Konkurransetilsynet bemerker at satsingen på pakketerte løsninger som vist til i avsnitt (266) omfatter alle forretningsområdene i Nokas, herunder også i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Videre står det at:
"[REDACTED]"

²⁵⁷ Kontrakten er datert 29. mars 2012 og konkurranseklausulen hadde en varighet på 36 måneder, jf. e-post 21. september 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm, vedlegg "Share Purchase Agreement 2012".

²⁵⁸ "[REDACTED]"
"[REDACTED]"
"[REDACTED]", jf. e-post 21. september 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm, vedlegg "Share Purchase Agreement 2012", side 17.

²⁵⁹ Melding om foretakssammenslutning, side 13.

²⁶⁰ Brev 10. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Strategiplan 2015-2018".

²⁶¹ Ibid., vedlegg "Protokoll styremøte Nokas AS 28. juni 2016", sak 27/16, "[REDACTED]"

²⁶² Strategiplanen, side 6-7.

²⁶³ "[REDACTED]"
"[REDACTED]" Strategiplanen, side 7.

²⁶⁴ Brev 10. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Protokoll til styremøte Nokas AS 15. desember 2016."

[REDACTED]

Small Systems²⁶⁶ er Nokas' avdeling som er spesielt rettet mot private og små bedrifter.²⁶⁷

- (268) I styrets underlagsdokument for endring av strategiplan fra 2015-2018 til 2017-2020²⁶⁸ fremgår følgende:

" [REDACTED] "

[REDACTED]

"²⁶⁹

[REDACTED]

- (269) Videre fremgår det:

" [REDACTED] "

[REDACTED]

"²⁷⁰

- (270) Det fremgår av det ovennevnte av Nokas sin satsing på salg av alarmløsninger til private og små bedrifter har blitt behandlet og godkjent av styret i Nokas. [REDACTED]

- (271) Nokas' Small Systems-avdeling hadde ifølge presentasjon til styret i Nokas [REDACTED] tilknytninger²⁷¹ per 1. september 2017.²⁷² Målsetningen per 1. september 2017 var at Small Systems skulle ha [REDACTED] kunder ved utgangen av 2019.^{273, 274} Det fremgår også at Small Systems " [REDACTED] ".²⁷⁵ Dette viser etter Konkurransetilsynets vurdering at Nokas' strategi var å vokse i det relevante marked.

- (272) I Small Systems markedsanalyse²⁷⁶ fremgår det at [REDACTED] alarmsystemer og at det er mange nye kunder å kapre ved at Nokas nå tilbyr dette.

²⁶⁵ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Protokoll til styremøte Nokas AS 15. desember 2016".

²⁶⁶ Small Systems het på dette tidspunkt Small Alarms, jf. avsnitt (260).

²⁶⁷ Ibid., vedlegg "Small Alarms input – strategisamling styre september 2017", side 6, der det fremgår at Small Systems " [REDACTED] ".

²⁶⁸ Ibid., vedlegg "Oppdatering Strategiplan".

²⁶⁹ Ibid., vedlegg "Oppdatering Strategiplan", side 2-3.

²⁷⁰ Ibid., vedlegg "Oppdatering Strategiplan", side 2-3.

²⁷¹ Én kunde kan ha flere tilknytninger dersom hen har alarm på to adresser eller to anlegg på samme adresse.

²⁷² Ibid., vedlegg "Small Alarms input – strategisamling styre september 2017", side 2.

²⁷³ Ibid., vedlegg "Small Alarms input – strategisamling styre september 2017", side 4.

²⁷⁴ Det fremgår av presentasjonen at Small Alarms har en viss virksomhet i Sverige og at 11 prosent av salgene stammer fra Sverige.

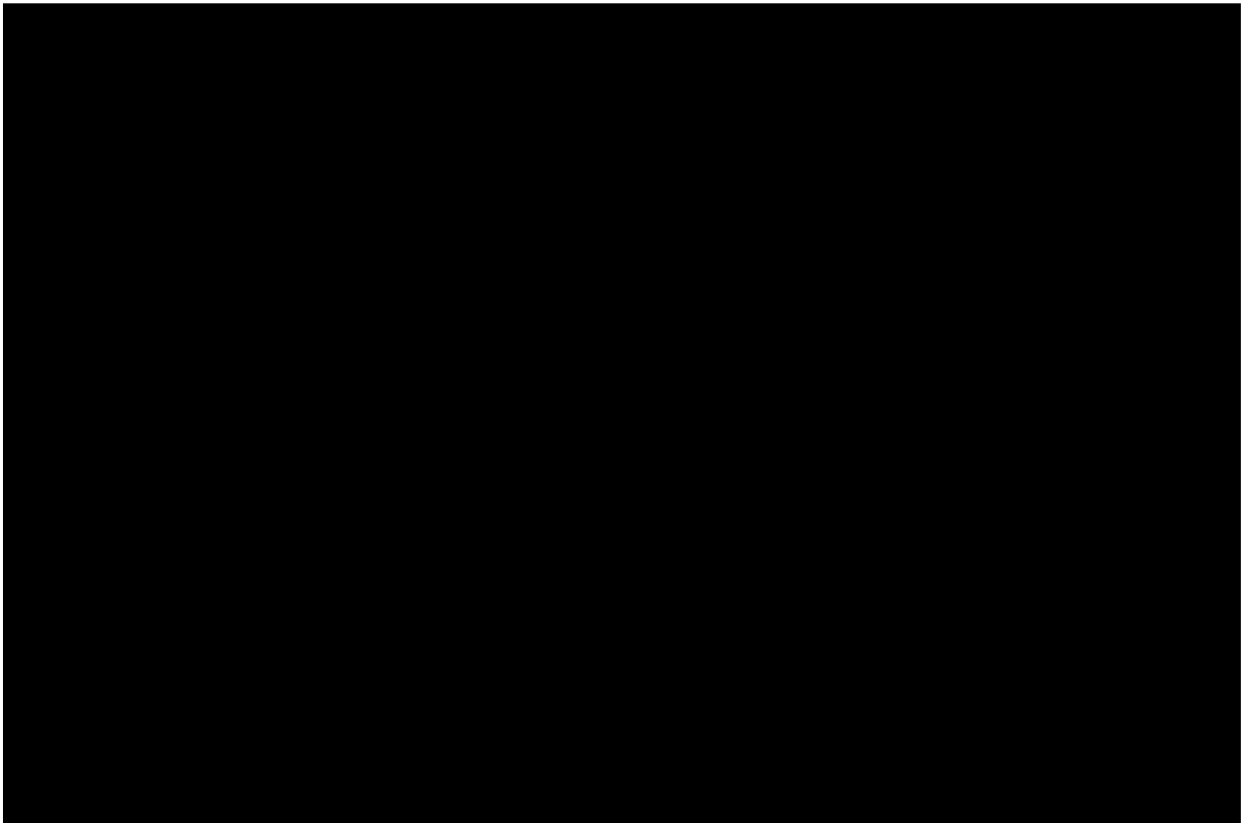
²⁷⁵ Ibid., vedlegg "Small Alarms input – strategisamling styre september 2017", side 8.

²⁷⁶ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Strategi dokument Small Alarms" side 4

Videre vil Nokas fokusere på å [redacted] til bedrifter og privatpersoner, "[redacted]

[redacted]. Det fremgår videre i strategiplanen for Small Systems fra desember 2017 at de hadde slått den nevnte målsetningen på [redacted] nye kunder for hele 2017, salgstall per 5. desember viser at de har solgt [redacted], hvorav [redacted].^{277,278}

- (273) I Nokas' Data Pack²⁷⁹, som var en del av salgsdokumentene som ble sendt til Sector og andre potensielle kjøpere før Sector og Nokas ble enige om ervervene, står det om Nokas' alarmsatsing at det er "[redacted]"²⁸⁰ Videre viser Konkurransetilsynet også til følgende side som er hentet fra en presentasjon av Nokas' satsing på privat- og SMB-markedet.²⁸¹

- (274) I Salgsprospektet skriver Nokas at de har en strategi [redacted]

- (275) Det fremgår videre at Nokas som ledd i å bli mer konkurransedyktige i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter jobber med å kutte kostnader og bli mer effektive. I interne dokumenter fremgår det at "[redacted]"

²⁷⁷ Ibid., vedlegg "Strategi dokument Small Alarms" side 12.

²⁷⁸ [redacted], jf. Strategiplanen, side 7.

²⁷⁹ Brev 9. oktober fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "20180314 NOKAS data pack_Sector" ("Salgsprospektet")

²⁸⁰ Salgsprospektet, side 10.

²⁸¹ Ibid., side 15

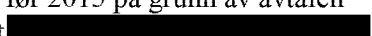

²⁸² Ibid., side 88.

²⁸³ Salgsprospektet, side 132.

"", at de vil "
".²⁸⁴ Det fremgår også at de ønsker å
".²⁸⁵

(276) Konkurransetilsynet viser også til at Small Systems opplever
.²⁸⁶

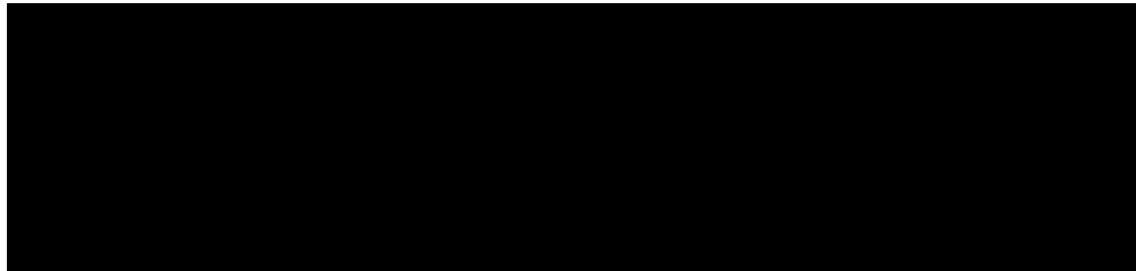
7.2.4.4.3 Konkurransetilsynet vurdering av Nokas' strategi

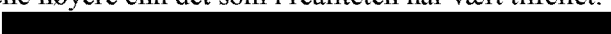
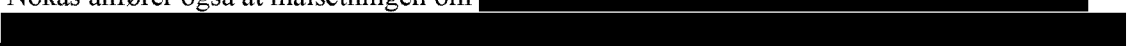
(277) Nokas' Small Systems avdeling er et nyetablert virksomhetsområde innen markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter , jf. gjennomgang i kapittel 7.2.4.4.2. Nokas har ikke kunnet satse i dette markedet før 2015 på grunn av avtalen med Sector, jf. avsnitt (262) og (263). Siden 2015 har selskapet

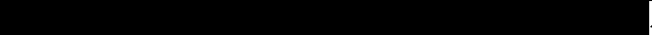
(278) Konkurransetilsynet viser til at det fremgår av Nokas' interne dokumenter at Small Systems-organisasjonen

(279)

(280) Nokas anfører at Konkurransetilsynet misforstår de interne dokumentene som benyttes til å underbygge at Nokas utgjør en større konkurransekraft enn markedsandelene skulle tilsi.²⁸⁷

(281) Videre anfører Nokas at Konkurransetilsynet mistolker de interne dokumentene som omhandler vekst og strategi i Small Systems-segmentet. Nokas har bygd opp en salgsorganisasjon rettet mot alarmmarkedet for boliger og SMB, men ifølge Nokas indikerer Konkurransetilsynets fremstilling imidlertid at veksten har vært sterkere, betydningen av salgsorganisasjonen større og ambisjonene høyere enn det som i realiteten har vært tilfellet.²⁹¹ Nokas anfører også at målsetningen om

.²⁹² Videre er flere av salgene de interne dokumentene referer til egentlig oppgraderinger og win-back, og utgjør dermed ikke økning i markedsandelene som sådan.²⁹³

(282) Konkurransetilsynet viser i denne sammenheng til at Nokas tilbyr alarmløsninger til private og små bedrifter i det relevante markedet. Tilsynet har referert til dokumenter som viser direkte til

²⁸⁴ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Strategi dokument Small Alarms", side 5.

²⁸⁵ Ibid., vedlegg "Strategi dokument Small Alarms", side 7.

²⁸⁶ Brev 16. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg, "Vedlegg1".

²⁸⁷ Tilsvar Nokas, side 2

²⁸⁸ Tilsvar Nokas, side 2

²⁸⁹ Tilsvar Nokas, side 2, 5, 11-16.

²⁹⁰ Ibid., side 5.

²⁹¹ Ibid., side 13-16.

²⁹² Tilsvar Nokas, side 16.

²⁹³ Ibid., side 14.

satsingen mot det relevante markedet gjennom etablering av forretningsområdet Small Systems. Tilsynet viser til avsnittene (266)-(270) der det fremgår at satsingen på alarmløsninger til private og små bedrifter er en del av en større endring i organisasjonen med ambisjon om økt fokus på pakketerte løsninger i alle segmenter, men likefullt er en ny satsing i det relevante marked.

- (283) Når det gjelder anførselen om at vekstambisjonen må sees i lys av at salgsarbeidet i det [redacted] vil Konkurransetilsynet påpeke at anslaget som tilsier [redacted] [redacted].²⁹⁴ [redacted] [redacted].²⁹⁵ At Small Systems-delen av virksomheten ville utgjøre i størrelsesorden [redacted] underbygges også av det faktiske salgsvolumet i 2017 og 2018, jf. avsnitt (235) og (272).
- (284) Konkurransetilsynet viser videre til at det i Small Systems' strategi-dokumenter framkommer konkrete målsetninger mht. antall kunder. Oppgraderinger og win-back er etter tilsynets vurdering en naturlig del av aktiviteten knyttet til det å beholde og vinne nye kunder for en aktør i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, jf. avsnittene (199) og (200). Når Nokas setter en målsetning om [redacted] tilknytninger innen utgangen av 2019, jf. avsnitt (271), legger tilsynet til grunn at Nokas' organisasjon og ledelse har vært klar over at oppgraderinger og win-back er en naturlig del av aktiviteten mot å nå dette målet.
- (285) Konkurransetilsynet fastholder således at Nokas har vist evne og vilje til å [redacted] [redacted]. På bakgrunn av ovennevnte tillegger Konkurransetilsynet partenes beskrivelse av Nokas' fremtidige strategi i meldingen samt tilsvar begrenset vekt. Tilsynet viser i denne sammenheng til at interne dokumenter viser at Nokas' rolle i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter er større enn deres markedsandel slik den er beregnet i kapittel 7.2.2.1 tilsier.

7.2.4.5 Konklusjon – Konkurransetryk mellom partene

- (286) Basert på det ovennevnte legger Konkurransetilsynet til grunn at partene er nære konkurrenter. Sector har større fokus på salg til private, herunder spesielt gjennom sin dørsalgorganisasjon, og har en større andel boligkunder i sin portefølje enn Nokas. Nokas har [redacted] [redacted]. Partene har en felles konkurranseflate i både privatsegmentet og bedriftssegmentet og bruker sine forskjellige konkurransefordeler for å konkurrere om kunder i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

7.2.4.6 Nokas etter foretakssammenslutningen

- (287) Nokas anfører i at de fremdeles vil være konkurrent til Sector i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter etter foretakssammenslutningen.²⁹⁶ Partene viser til at Nokas vil fortsette å tilby standardiserte alarmsystemer til eksisterende kunder som benytter seg av Nokas' andre løsninger eller til andre kunder som tar direkte kontakt med selskapet.²⁹⁷
- (288) Partene viser i denne sammenheng til at det i Avtale om kjøp av Small Systems mellom partene ikke er avtalt konkurransemessige begrensninger som hindrer Nokas i å selge alarmer til boliger og små bedrifter etter foretakssammenslutningen.²⁹⁸
- (289) Konkurransetilsynet viser til at Nokas ved foretakssammenslutningen selger sin virksomhet i det relevante marked.
- (290) Det fremgår av Avtale om kjøp av Small Systems punkt 3.1 at Sector erverver "[redacted] [redacted]"

²⁹⁴ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Small Alarms input – strategisamling styre september 2017" side 4 og "Strategi dokument Small Alarms" side 7.

²⁹⁵ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, "Strategi dokument Small Alarms" side 7.

²⁹⁶ Brev 11. desember 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Svar på spørsmål", side 4.

²⁹⁷ Melding om foretakssammenslutning, side 6.

²⁹⁸ Ibid.

- (291) Hva som inngår i Small Systems er nærmere definert i Avtale om kjøp av Small Systems Schedule punkt 3.1:

"
 [REDACTED]
 "

- (292) I Kjøpsavtalens punkt 8.4.1 fremgår det videre at Sector erverver samtlige kontrakter innen Small System: "[REDACTED]."
- (293) I Melding om foretakssammenslutning henvises det til Avtale om kjøp av Small Systems og det opplyses at "[k]jøpet omfatter kundeporteføljen, alarmsystemer og tilhørende utstyr, informasjon og ansatte knyttet til Small System Business" og videre at "kundeporteføljen p.t. utgjør ca [REDACTED] kundekontrakter, men antallet vil bli endelig fastsatt ved closing".²⁹⁹ Det fremgår også at salget er motivert "fra Nokas sin side [REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]"³⁰⁰.
- (294) Videre viser Konkurransetilsynet til "Notat til styret i NOKAS – underlag for anbefaling til aksjonærene"³⁰¹ der det fremgår at "[REDACTED]"³⁰² og videre at partene er enige om at Small Systems prises til [REDACTED] der kundene som omfattes av transaksjonen er "[REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]"^{304, 305}.
- (295) Basert på gjennomgangen over er det Konkurransetilsynets oppfatning at Sector erverver hele virksomheten knyttet til Small Systems fra Nokas.

²⁹⁹ Ibid.

³⁰⁰ Ibid.

³⁰¹ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Notat til styret i NOKAS – underlag for anbefaling til aksjonærene"

³⁰² Ibid., vedlegg "Notat til styret i NOKAS – underlag for anbefaling til aksjonærene", side 9

³⁰³ Ibid. Se også Melding om foretakssammenslutning side 6.

³⁰⁴ Ibid., vedlegg "Notat til styret i NOKAS – underlag for anbefaling til aksjonærene", side 29.

³⁰⁵ NOKAS Alarm er et eldre navn på avdelingen Small Systems, jf. avsnitt (260).

- (296) Nokas anfører i sitt tilsvarende at de vil fortsette å tilby alarmløsninger til private og små bedrifter etter foretakssammenslutningen.^{306, 307} [REDACTED]

- (297) Nokas viser videre til en epost sendt til ansatte i Small Systems 26. juni 2018 der ledelsen informerer de ansatte om at Nokas vil selge en del kunder dersom Sector kjøper seg opp i Nokas, men at organisasjonen ikke berøres og at de skal fortsette salg og installasjon av alarm etter et eventuelt oppkjøp.³¹¹
- (298) Nokas anfører at selskapet gjennom å beholde salgsorganisasjonen, forlenge Tryg-avtalen og fortsette salgsaktivitetene viser at selskapet skal opprettholde tilstedeværelsen i markedet.
- (299) Når det gjelder [REDACTED] vil Konkurransetilsynet bemerke at [REDACTED]

- (300) Konkurransetilsynet er også av den oppfatning at en epost sendt til ansatte ikke kan tillegges særlig vekt sammenholdt med hva som fremkommer i et styrebehandlet notat, jf. avsnitt (294) der det fremgår at Small Systems i sin nåværende form vil opphøre. Det framgår videre i Melding om foretakssammenslutning at Nokas skal fokusere på kjernevirksomheten, jf. avsnitt (293). [REDACTED]

³⁰⁶ Tilsvarende Nokas side 2, 6, 18-19.

³⁰⁷ Partene har opplyst at kun 8 782 kunder vil være en del av transaksjonen, jf. Tilsvarende Sector, side 18-19. Konkurransetilsynet vil i det følgende ta utgangspunkt i de opplysninger om transaksjonen som fremkommer i Melding om kontrollervare. Det vises forøvrig til at endringen ikke vil ha betydning for tilsynets konklusjon.

³⁰⁸ Brev 11. desember 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS.

³⁰⁹ Tilsvarende Nokas, side 18.

³¹⁰ Tilsvarende Nokas, side 19, jf. brev 19. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, Bilag 3 Tryg avtalen med forlengelse.

³¹¹ Tilsvarende Nokas, side 19.

³¹² Tilsvarende Nokas, side 19, jf. brev 19. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, Bilag 3 Tryg avtalen med forlengelse.

³¹³ Brev fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS 12. desember 2018.

³¹⁴ Brev fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS 12. februar 2019.

³¹⁵ Se <https://www.tryg.no/bedrift/forsikringer/naeringslivsforsikring.html> og <https://www.tryg.no/bedrift/partneravtaler/nokas.html>.

³¹⁶ Brev 19. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, Bilag 3 Tryg avtalen med forlengelse.

³¹⁷ Brev fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS 12. februar 2019.

██████████ Det er således tilsynets vurdering at Nokas ikke vil fortsette virksomheten Small Systems som før foretakssammenslutningen.

- (301) Det utelukkes ikke etter Konkurransetilsynets vurdering at Nokas vil kunne ha en liten tilstedeværelse i det relevante markedet etter foretakssammenslutningen. Dette kan oppstå i tilknytning til konsernets øvrige virksomhet, herunder bl.a. at enkelte kunder som rekrutteres gjennom Tryg-avtalen, kjøper tjenester som faller innenfor det relevante markedet. Imidlertid vil Nokas tilstedeværelse være begrenset hensett til situasjonen før foretakssammenslutningen.
- (302) Foretakssammenslutningen vil etter Konkurransetilsynets vurdering føre til at konkurransepresset Nokas utøver på Sector gjennom Small Systems før foretakssammenslutningen opphører. Etter Konkurransetilsynets oppfatning tilsier det ovennevnte at Nokas etter foretakssammenslutningen ikke vil utøve konkurransepress på Sector i betydelig grad.

7.2.5 Andre aktører i markedet

7.2.5.1 Verisure

- (303) Basert på kapittel 7.2.2 og 7.2.3 er det Konkurransetilsynets vurdering at Verisure er den aktøren i markedet for alarmsystemer til bolig og små bedrifter som er best egnet til å disiplinere partene etter foretakssammenslutningen.
- (304) Det fremgår av interne dokumenter at Verisure anser Sector som sin nærmeste konkurrent.³¹⁸
- (305) Verisure har ██████████ bedriftskunder og ██████████ boligalarmkunder.³¹⁹ Av boligalarmkundene var det ved utgangen av 2017 ██████████ kunder som ikke abonnerer på overvåking og responstjenester og som av Konkurransetilsynet anses som ikke del av det relevante markedet.³²⁰
- (306) Verisure selger alarmer og har kunder i hele landet, og har en salgsorganisasjon som er organisert relativt likt Sectors.³²¹ Verisure selger alarmer både ved hjelp av ██████████ og benytter i tillegg lokale franchisepartnere som i perioden januar 2017 til oktober 2018 står for omtrent ██████████ prosent av totalsalget.³²⁴
- (307) Verisure tilbyr to alarmpakker til privatkunder,³²⁵ en "Startpakke" som koster 2 990 kroner for montering, ██████████ kroner per måned³²⁶ og en "Boligpakke" som koster ██████████ kroner mer for montering, og ██████████ kroner mer per måned. Verisures privatkunder betaler i gjennomsnitt ██████████ kroner per måned per adresse.³²⁷

³¹⁸ Brev 22. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 3 – LOS presentasjon_Aug_2018_v1", side 5, 20, "Spm 3 – 160621 Norway Board presentation vF" side 10, "Spm 3 – 170222 – Sector overview", "Spm 3 – 170404 – Country review Presentation_v18" side 6 og 19, "Spm 3 – 170428 NORWAY Risks-Oppurtunities_LRP_submission 2"

³¹⁹ Konkurransetilsynets beregninger basert på kundelister, jf. brev 22. november fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 4 – kundeliste november 2018". Kunder med alarm på flere adresser er talt som én kunde.

³²⁰ Brev 15. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, side 3. Konkurransetilsynet har ikke mottatt informasjon som gjør det mulig å ekskludere privatkundene som ikke kjøper overvåking fra beregningene, dette er en mulig feilkilde i tallmaterialet.

³²¹ Brev 22. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS.

³²² Ibid., side 6-7.

³²³ Ibid., side 7.

³²⁴ Ibid., vedlegg "Spm 5 – Installations per month"

³²⁵ På nettsidene <https://www.verisure.no/boligalarm.html>, 23. oktober, kalles disse Verisure Innbruddsalarm og Verisure Boligalarm. I interne dokumenter kalles de to pakkene ██████████ jf. brev 22. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 11 – 180729 – Verisure 30 info deck". Det fremgår videre at ██████████

³²⁶ ██████████

³²⁷ Brev 22. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 4 – kundeliste november 2018". Dette er et gjennomsnitt av alle fakturerte adresser. Konkurransetilsynet har ekskludert ██████████ adresser det er

- (308) Verisure tilbyr to alarmpakker til næringskunder. "Næring" koster 1 990 kroner for montering, og 579 kroner per måned, "Næring Premium" koster 2 990 kroner for montering og 599 kroner per måned.³²⁸ Verisures bedriftskunder betaler i gjennomsnitt 552 kroner pr måned.³²⁹
- (309) Konkurransetilsynet anser Verisures produkter som noe differensierte fra partenes da Verisures grunnpakker er noe større og dyrere. Samtidig kan alarmløsningene til partene gjøres likere Verisure sine gjennom å utvide pakkene.
- (310) Konkurransetilsynet viser også til kapittel 7.2.4.2.2 som viser at Sector og Verisure konkurrerer om de samme kundene og at en stor del av Sectors kundetap er til Verisure.
- (311) På denne bakgrunn legger Konkurransetilsynet til grunn at Verisure vil være den nærmeste konkurrenten til Sector etter foretakssammenslutningen i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

7.2.5.2 *Securitas*

- (312) Partene anfører at Securitas vil utøve et konkurransepress på partene etter foretakssammenslutningen.³³⁰
- (313) Konkurransetilsynet viser til at Securitas ikke har noen privatkunder og kun i begrenset grad er aktive innen bedriftssegmentet av markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, jf. kapittel 7.2.2. I tallmaterialet for kundeoverganger er ikke Securitas oppgitt som et av selskapene Sector mister kunder til eller tar kunder fra, se Tabell 4 og Tabell 5
- (314) Securitas er heller ikke angitt som en av partenes fem nærmeste konkurrenter i Melding om foretakssammenslutning.³³¹
- (315) Konkurransetilsynet finner på denne bakgrunn at Securitas i liten grad vil utøve et konkurransepress på partene etter foretakssammenslutningen.
- (316) Konkurransetilsynet vil komme tilbake til Securitas' ekspansjonsmuligheter i kapittel 7.2.7.3.3.

7.2.5.3 *Lokale aktører*

- (317) Basert på det som fremgår i kapitlene 7.2.2 og 7.2.3 anser Konkurransetilsynet det som nødvendig å ha nasjonal dekning for å utøve et tilstrekkelig konkurransepress på partene etter foretakssammenslutningen.
- (318) Konkurransetilsynet ser ikke bort fra at enkelte lokale aktører kan konkurrere med partene i sitt lokale nedslagsfelt, men vil ikke være en konkurransekraft i det nasjonale markedet.
- (319) På denne bakgrunn legger Konkurransetilsynet til grunn at lokale aktører ikke er nære konkurrenter til partene nasjonalt.

7.2.6 Konkurrentenes respons på prisøkninger

- (320) Incentivene til å utøve markedsrett gjennom å eksempelvis øke prisene kan også påvirkes av hvordan konkurrentene vil respondere på en prisøkning. Dersom konkurrentene responderer med også å øke sine priser, vil for det første de fusjonerende selskapene finne en prisøkning som følge av en foretakssammenslutning mer lønnsom.³³² For det andre vil ikke bare kunder av de fusjonerende partene, men også kunder av partenes konkurrenter oppleve prisøkninger.³³³ I et marked med differensierte produkter og hvor aktørens kapasitet ikke er

oppgitt betaler en negativ pris per måned og er et gjennomsnitt av [redacted] adresser. Av disse er [redacted] kunder oppgitt med 0 i månedspris, uten disse er gjennomsnittet [redacted] kr pr måned pr adresse.

³²⁸ Ibid., vedlegg "Spm 11 – 180729 – Verisure 30 info deck". Alle månedsprisene blir 100 kroner lavere etter 60 måneder

³²⁹ Ibid., vedlegg "Spm 4 – kundeliste november 2018"

³³⁰ Brev 10. desember 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm, side 11.

³³¹ Melding om foretakssammenslutning, Vedlegg 5 "Sector Alarms viktigste konkurrenter og leverandører" og Vedlegg 6 "Nokas viktigste konkurrenter og leverandører"

³³² Sml. "Merger Assessment Guidelines", utarbeidet av Office of Fair Trading og Competition Commission, avsnitt 5.4.11.

³³³ Motta (2005), «*Competition Policy, Theory and Practice*», side 243-250. Se også Davis and Carces (2010), «*Quantitative Techniques for Competition and Antitrust Analysis*», side 50-53. Konkurrentenes prisøkning vil

bindende, er det generelt akseptert i økonomisk teori at den profittmaksimerende responsen fra konkurrentene på en prisøkning fra den fusjonerte enheten, vil være å selv øke prisene.

- (321) Det at konkurrentene til den fusjonerende enheten kan dra fordeler av en foretakssammenslutning, er også lagt til grunn i Kommisjonens retningslinjer for vurdering av horisontale foretakssammenslutninger.³³⁴
- (322) En slik tilnærming legges også til grunn av Kommisjonen, som uttaler følgende i sin avgjørelse i *Hutchison 3G Austria/Orange Austria*: "*Since the products are endogenously differentiated in terms of their market positioning, generally accepted and robust economic theory demonstrates that the profit-maximising response of competitors to a price increase would be to increase prices themselves*".³³⁵
- (323) Årsaken til at konkurrentene også øker sine priser er at en del kunder vil flytte sine innkjøp til de konkurrerende aktørene ved en prisøkning. Konkurrentene opplever økt etterspørsel og får dermed insentiver til selv å øke prisene som følger av dette.

7.2.6.1 Konkurransetilsynets vurdering

- (324) Basert på kapittel 7.2.5 er det Konkurransetilsynets vurdering at det kun er Verisure som har mulighet til å utøve et effektivt konkurransepress på partene ved prisøkninger.
- (325) Verisures produkter er noe differensierte fra partenes, jf. avsnitt (309). Konkurransetilsynet legger til grunn at Verisures beste respons på en prisøkning fra Sector etter foretakssammenslutningen vil være å selv øke sine priser, jf. avsnitt (320).
- (326) Konkurransetilsynet vurderer konkurransepresset de andre aktørene utøver på partene til å være lite, jf. avsnitt 7.2.5.3. Videre vil beste respons til disse aktørene ved en prisøkning fra partene være å selv sette opp prisene, jf. avsnitt (320).

7.2.6.2 Konklusjon

- (327) Det er Konkurransetilsynets vurdering at dersom Sector, som følge av foretakssammenslutningen, utøver markedsrett ved å heve prisene, vil andre aktører som møter konkurranse fra partene også ha insentiver til å heve sine priser.

7.2.7 Etablering og ekspansjon

7.2.7.1 Innledning

- (328) Tilstrekkelig konkurransepress fra aktører som ikke er etablert i det relevante markedet kan begrense partenes insentiver og muligheter til å utøve markedsrett etter en foretakssammenslutning. For at etablering skal utøve et tilstrekkelig konkurransepress på de fusjonerende virksomhetene må den være tilstrekkelig sannsynlig, tidsnær og effektiv til å hindre de konkurransebegrensede virkningene foretakssammenslutningen fører til.³³⁶
- (329) I kapittel 7.2.7.2 vurderer Konkurransetilsynet om etablering av nye aktører i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter er sannsynlig, tidsnær og effektiv. I kapittel 7.2.7.3 vurderes det om ekspansjon av eksisterende aktører i markedet eller etablering av aktører som er aktive i tilgrensende markeder er sannsynlig, tidsnær og effektiv.

7.2.7.2 Etablering av nye aktører

- (330) I det følgende vurderes det om etablering av nye aktører i markedet for alarmsystemer for boliger og små bedrifter er sannsynlig, tidsnær og effektiv.
- (331) Etablering av en slik virksomhet krever blant annet midler til investering og markedsføring, etablering av salgsorganisasjon, tilgang til alarmsentral, samt nasjonal dekning av vektore og montører.

7.2.7.2.1 Kostnader til etablering av kundeforhold

være mindre enn fusjonspartnerens prisøkninger.

³³⁴ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 24.

³³⁵ COMP/M.6497 – Hutchison 3G Austria/Orange Austria, avsnitt 367.

³³⁶ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 68.

- (332) En ny virksomhet i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter vil på kort sikt måtte dekke kostnader forbundet med å etablere nye kundeforhold.
- (333) Nokas estimerer installasjonskostnaden ved å etablere et kundeforhold til [redacted] kroner.³³⁷ Det vil ta flere år før denne kostnaden er dekket inn, etablering fordrer derfor tilstrekkelig likviditet til å dekke kostnadene forbundet med å få nye kunder i markedet. Det er også usikkert om investeringen vil bli tilbakebetalt, ettersom det er vanlig med begrenset bindingstid.³³⁸
- (334) Nokas har estimert at de etter fem år med netto vekst på [redacted] kunder hvert år vil ha en akkumulert negativ kontantstrøm på [redacted] kroner.³³⁹
- (335) Sector anslår kostnaden forbundet ved å etablere et kundeforhold til [redacted] kroner.³⁴⁰ Sector anslår at det tar [redacted] år før en kunde er lønnsom.³⁴¹
- (336) Verisure anslo de variable kostnadene forbundet ved å etablere et kundeforhold til i gjennomsnitt å være [redacted] kroner for komponentene og [redacted] kroner til "selger/installatørlønn, biler og andre kostnader direkte knyttet til salget" i 2017.³⁴² Basert på 2017-tall tar det i gjennomsnitt [redacted] år før en Verisure-kunde begynner å bli lønnsom.³⁴³
- (337) Basert på informasjon fra partene og Verisure anser Konkurransetilsynet de variable, up-front, kostnadene forbundet med hver nye kunde til å være høye og at de kan være en etableringshindring i seg selv.
- (338) Sector anfører at kostnadene forbundet med nye kunder ikke utgjør en etableringshindring, men er en kostnad enhver aktør i markedet møter, også Nokas.³⁴⁴
- (339) Konkurransetilsynet er av den oppfatning at for nye aktører vil kostnadene forbundet med å få nye kunder utgjøre en etableringshindring. Det tar rundt [redacted] år før en kunde blir lønnsom, jf. avsnitt (335) og (336), og aktører som ønsker å etablere seg i det relevante markedet vil måtte sette av betydelige mengder kapital for å dekke det løpende underskuddet frem til utgiftene er tjent inn, jf. avsnitt (334).
- (340) Basert på det overnevnte legger Konkurransetilsynet til grunn at kostnadene med å etablere nye kundeforhold kan utgjøre en etableringshindring.

7.2.7.2.2 Markedsføring og salgsorganisasjon

- (341) Aktører innen sikkerhetsbransjen er avhengig av troverdighet hos kunden. For å bli etablert som en troverdig og seriøs aktør vil nye aktører typisk måtte investere i markedsføring. Slike markedsføringsutgifter vil utgjøre en etableringshindring.
- (342) Både Sector og Verisure bruker nasjonale reklamekampanjer for å bli mer synlige. Verisure anslår at de brukte omtrent [redacted] og [redacted] millioner kroner i henholdsvis 2015 og 2016, i august 2017 ble det anslått at utgifter til markedsføring for hele 2017 ville bli på [redacted] millioner

³³⁷ Brev 10. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Strategi dokument Small Alarms", side 5. Av disse [redacted] kronene anslår Nokas at [redacted] kroner går til innkjøp av grunnpakken, salgsprovisjonen er på [redacted] kroner og monteringen koster [redacted] kroner.

³³⁸ Melding om foretakssammenslutning, side 23.

³³⁹ Brev 11. desember 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Bilag 4 Alarmpakke til KT – finansieringsbehov".

³⁴⁰ Brev 26. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 9.

³⁴¹ Ibid.

³⁴² Brev 22. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 3 – LOS presentasjon_Aug 2017_v12" side 30.

³⁴³ Brev 22. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 3 – LOS_feb11_2018_v5", side 3.

³⁴⁴ Tilsvar Sector, side 31.

- kroner.³⁴⁵ Verisure budsjetterte i desember 2017 med utgifter til markedsføring i 2018 på rundt [redacted] millioner kroner.³⁴⁶
- (343) Videre viser Konkurransetilsynet at det hos Nokas er rundt [redacted] årsverk som jobber med salg i Small Systems.³⁴⁷ Dette viser at selv for en alarmtilbyder som er veletablert i tilstøtende segmenter, er det kostbart å etablere seg i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.
- (344) Sector har budsjettert med omtrent [redacted] kroner i utgifter til selgere. Av disse utgjør lønnsutgifter og andre utgifter forbundet med å ha selgere, som feriepenger, arbeidsgiveravgift og OTP, omtrent [redacted] kroner, bonuser og provisjoner utgjør omtrent [redacted] kroner.³⁴⁸ Videre har Sector budsjettert med utgifter på rundt [redacted] kroner forbundet med rekruttering av nye selgere i 2018.
- (345) Verisure oppgir å ha kostnader på omtrent [redacted] for å opprettholde rundt [redacted] selgere i eget salgskorps. Disse kostnadene dekker rekruttering, opplæring, biler, HR og andre direkte kostnader utenom lønn og provisjon.
- (346) Partene har i tilsvar vist til at Nokas' Small Systems kun markedsfører seg gjennom deltakelse og salg av alarmløsninger til private og små bedrifter på messer, og at utgiftene til dette er rundt [redacted] kroner årlig.³⁴⁹ Partene anfører at Nokas' begrensede utgifter til markedsføring rettet mot markedet for alarmsystemer til private og små bedrifter, samt mindre selgerkorps, tilsier at Nokas har et mindre effektivt dørsalg i boligmarkedet enn Sector og Verisure.³⁵⁰
- (347) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil behovet for markedsføring være betydelig større for en nyetablert aktør enn for aktører med en allerede kjent merkevare. Nokas har i flere år vært aktive i tilgrensende markeder og har gjennom dette opparbeidet seg en kjent merkevare som leverandør av alarm- og sikkerhetsløsninger, og selskapet har således ikke det samme behov for markedsføring. Videre er det for Nokas, gitt størrelsen på Small Systems og det faktum at partene har innrettet salgsorganisasjonen noe ulikt jf. avsnitt (240), ikke naturlig for selskapet å ha tilsvarende utgifter knyttet til salgskorps og markedsføring som Sector. Tilsynet viser i den forbindelse til at Nokas like fullt er en nær konkurrent til Sector, jf. kapittel 7.2.4.5.
- (348) Konkurransetilsynet legger til grunn at en eventuell nyetablert aktør må markedsføre seg nasjonalt for å bli en effektiv konkurrent til partene og Verisure, og at kostnaden for å oppnå dette er betydelig. Videre er det betydelige utgifter forbundet med å etablere en salgsorganisasjon rettet mot markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

7.2.7.2.3 Tilgang til alarmsentral

- (349) For å kunne tilby tjenester i markedet er man avhengig av å ha tilgang til alarmsentraltjenester. Partene, Verisure og Securitas har alle hver sin alarmsentral mens de mindre aktørene har avtaler med aktører med alarmstasjoner eller med brannvesenet.
- (350) Partene anfører at det er mulig å tilby alarmtjenester med tilkobling til en tredjeparts alarmsentral.³⁵¹
- (351) En mindre aktør som må leie tilgang til alarmsentral hos en etablert aktør vil ha en kostnadsulempe sammenlignet med de andre nasjonale aktørene i markedet.
- (352) Get benytter Safe4s alarmsentral og oppgir at de neppe ville fått tilsvarende betingelser hos en aktør som selv er aktiv i sluttbrukermarkedet.³⁵²

³⁴⁵ Ibid., vedlegg "Spm 3 – LOS presentasjon_Aug 2017_v12", side 38.

³⁴⁶ Brev 22. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 3 – Country Visit 2071213", side 33. I dokumentet fremgår det at det budsjetteres med [redacted] euro. 13. desember 2017 var kursen på euro 9.845, jf. <https://eur.currencyrates.today/nok/3808>, noe som tilsvarer [redacted] kroner.

³⁴⁷ Brev 16. november 2018 fra Wikborg Rein.

³⁴⁸ Brev 23. november fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg "005 – Budsjett DS,MVP, rekruttering"

³⁴⁹ Tilsvar Nokas, side 9.

³⁵⁰ Tilsvar Nokas, side 10.

³⁵¹ Melding om foretakssammenslutning, side 25.

³⁵² Brev 10. oktober 2018 fra Get.

- (353) Nokas prisliste viser en prisforskjell mellom kunder hvor Nokas svarer [redacted] og dedikerte vakttelefonlinjer hvor Nokas svarer [redacted]. Tjenesten hvor Nokas oppgir et spesifikt firmanavn er begrenset til [redacted] pr måned.³⁵³ Dette indikerer at det er en merkevareulempe å benytte en generisk vakttelefon, og ikke en som er dedikert til eget selskap.
- (354) Sikkerhetsgruppen betjener alarmene fra en vaktentral som ikke er FG³⁵⁴-godkjent. De angir at "*Kravene og de økonomiske midlene som skal til for å etablerer fg godkjent alarmstasjon er høye...*".³⁵⁵ Bruk av FG-godkjente produkter og foretak kan gi rabatt på forsikringspremien eller redusert egenandel ved skade. I noen tilfeller krever forsikringsselskapet at FGs regler må være oppfylt for at forsikringen skal være gyldig.³⁵⁶ FG godkjenning medfører dermed en besparelse for alarmkunden, og gjør derfor også en FG-godkjent sentral til et rimeligere alternativ enn en sentral som ikke er det.
- (355) Safe4 anslår at etablering av alarmsentral vil koste 40-50 millioner i etablering, og at minimumsbemanning på to personer gjennom hele døgnet har kostnad på 8-9 millioner i året.³⁵⁷ Dette tilsier også at aktiviteten må ha en betydelig kundemasse for å kunne være lønnsom.
- (356) Videre er det Konkurransetilsynets vurdering at det for aktører med egen alarmsentral vil være primært faste kostnader. Aktører med egen alarmsentral vil ha lavere variable kostnader enn aktører som leier tilgang.
- (357) På denne bakgrunnen anser Konkurransetilsynet det som utfordrende for en aktør uten egen alarmsentral å bli en effektiv konkurrent til partene etter foretakssammenslutningen, og videre at bygging og drift av alarmsentral er forbundet med høye kostnader.

7.2.7.2.4 Stordriftsfordeler

- (358) En ny aktør er avhengig av å tilby kundene en pakke av komponenter, montering og overvåkning. For å være en effektiv konkurrent til partene vil det etter Konkurransetilsynets vurdering være nødvendig med etablering på nasjonalt nivå, jf. kapittel 7.2.5.3.
- (359) Partene anfører at skalafordeler ikke utgjør et etableringshinder, og viser til at Alarm24 etablerte seg i 2016, og at det har kommet flere nye aktører i perioden 2009-2017.³⁵⁸
- (360) Konkurransetilsynet vil bemerke at Alarm24s etablering ikke er i det relevante markedet, [redacted].³⁵⁹
- (361) Ettersom det i gjennomsnitt utføres én utrykning hvert tiende år per kunde,³⁶⁰ kan man dekke denne tjenesten for mange kunder med et fåtall ansatte. Det vil være betraktelig dyrere å tilby responstjenester med et lite kundegrunnlag, dersom dette innebærer at vaktmannskapet opererer under full kapasitet. Dette gjør at det ikke vil være effektivt å etablere seg i liten skala.
- (362) Montering og service på utstyr forutsetter lokal tilstedeværelse. Lokal etablering, eller reisetid for servicepersonell, vil utgjøre en større kostnad per kunde dersom det utføres service på få adresser.
- (363) På denne bakgrunnen anser Konkurransetilsynet at det er stordriftsfordeler i markedet som utgjør en etableringshindring.

7.2.7.2.5 Samlet vurdering

³⁵³ Brev 9. oktober 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg 10.01 Priser på Alarmstasjonstjenester Nokas pr 01.juni 2016_endelig.

³⁵⁴ Forsikringsselskapenes Godkjennelsesnevnd

³⁵⁵ Brev 10. oktober 2018 fra Sikkerhetsgruppen.

³⁵⁶ <https://www.fgsikring.no/om-fg/>

³⁵⁷ Brev 15. oktober 2018 fra Safe4.

³⁵⁸ Melding om foretakssammenslutning, side 26.

³⁵⁹ Oppsummering av telefonsamtale 19. desember 2018 med Alarm24.

³⁶⁰ Melding om minoritetsserv, side 25.

forsikringsselskaper.³⁶⁵ Etter Konkurransetilsynets vurdering vil aktører med denne godkjenningen være en mer effektiv konkurrent enn aktører uten, jf. avsnitt (354). Aktørene med FG-godkjent alarmsentral er Nokas, Sector, Securitas, Verisure, Stanley, Alarm24 og Safe4.³⁶⁶ Av disse er det Stanley, Alarm24 og Safe4 som ikke er aktive tilbydere av alarmsystemer til boliger og små bedrifter før foretakssammenslutningen.

- (374) Alarm24 eies av to lokale aktører, Trygg Vakt og Østfold Sikkerhet. For å være en effektiv nasjonal konkurrent til Sector etter foretakssammenslutningen, vil Alarm24 likevel stå overfor de samme etableringshindringene som en nyetablert aktør med hensyn til kostnader til etablering av kundeforhold, jf. kapittel 7.2.7.2.1, markedsføring og salgsorganisasjon, jf. kapittel 7.2.7.2.2 og stordriftsfordeler, jf. kapittel 7.2.7.2.4.
- (375) Safe4 har ca. [REDACTED], men tilbyr i hovedsak tilknytning til sin alarmstasjon til partnere med egne sluttbrukere. De oppgir at de har omtrent [REDACTED] kunder koblet til sin alarmstasjon, og at kundene er eid av omtrent [REDACTED] partnere fra Norge og Sverige. Partnerne inkluderer sikkerhetsselskap, låsesmeder, IoT-selskap, forsikringsselskap, energiselskap og bredbåndsselskap m.m.³⁶⁷ Safe4 forventer vekst innenfor telekom, forsikring, energi og bredbånd.³⁶⁸ For å være en effektiv konkurrent til Sector etter foretakssammenslutningen vil Safe4 stå overfor de samme etableringshindringene som en nyetablert aktør med hensyn til kostnader til etablering av kundeforhold, jf. kapittel 7.2.7.2.1, markedsføring og salgsorganisasjon, jf. kapittel 7.2.7.2.2 og stordriftsfordeler, jf. kapittel 7.2.7.2.4.
- (376) Stanley opplyser at de ikke har eller har hatt planer om å etablere seg i privatmarkedet ettersom *"dette markedet er under stort press med hard konkurranse"* og at de *"mangler både produkter og salgskorps tilpasset privatmarkedet"*. Videre anslår de at en etablering vil koste omtrent [REDACTED] millioner kroner.³⁶⁹ Stanley fikk kun [REDACTED] nye SMB-kunder per år i perioden 2016-2018. Konkurransetilsynets oppfatning er at uttalelsene tilsier at det er lite sannsynlig med tidsnær og effektiv ekspansjon fra Stanley.
- (377) Oppsummert finner Konkurransetilsynet at ekspansjon fra aktører med alarmsentral ikke er sannsynlig, tidsnær og effektiv.

7.2.7.3.2 Lokale aktørers mulighet for geografisk ekspansjon.

- (378) Konkurransetilsynets vil i det følgende vurdere om geografisk ekspansjon fra eksisterende lokale aktører er sannsynlig, tidsnær og effektiv. Som det fremgår av kapittel 7.2.5.2 eksisterer det noen mindre aktører som baserer virksomheten sin på lokal tilstedeværelse, men at disse aktørene ikke er nære konkurrenter til partene nasjonalt.
- (379) Som beskrevet i kapittel 4.5.1.5 baserer de lokale aktørene i Konkurransetilsynets informasjonsinnhenting seg på tilstedeværelse gjennom lokale responstjenester i form av vektere eller brannvesen. Dersom disse aktørene skulle basere sin tilstedeværelse på responstjenester fra Securitas eller Nokas ville dette utgjøre en betydelig endring i forretningsmodell.
- (380) Videre vil en ekspansjon til nasjonal skala være forbundet med de samme kostnadene innenfor investeringskostnader og markedsføring og salgsorganisasjon som for en nyetablert aktør, jf. kapittel 7.2.7.2.
- (381) Safe4 angir at markedsføring *"er for kostnadskrevende til at en regional eller lokal aktør går utover markedsføring gjennom sosiale medier som Facebook eller en annonse i en lokal avis"*.³⁷⁰
- (382) Flere av de lokale aktørene har vært aktive i lang tid og profilerer seg med sterk lokal forankring. Konkurransetilsynet viser videre til at ingen av de lokale aktørene har etablert seg

³⁶⁵ Brev 15. oktober 2018 fra Safe4

³⁶⁶ Brev 10. oktober 2018 fra GET, jf. <https://www.fgsikring.no/innbrudd/innbruddsalarm/alarmsentraler/>.

³⁶⁷ Brev 15. oktober 2018 fra Safe4, side 2.

³⁶⁸ Ibid., side 3.

³⁶⁹ Brev 17. oktober 2018 fra Stanley.

³⁷⁰ Brev 15. oktober 2018 fra Safe4, side 5.

med nasjonal tilstedeværelse. Tilsynet er heller ikke kjent med at noen av disse aktørene har konkrete planer om ekspansjon.

- (383) Oppsummert finner Konkurransetilsynet at geografisk ekspansjon fra lokale aktører ikke er sannsynlig, tidsnær og effektiv.

7.2.7.3.3 Securitas

- (384) Konkurransetilsynets vil i det følgende vurdere om ekspansjon fra Securitas i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter er sannsynlig, tidsnær og effektiv.

- (385) Som vist i kapittel 7.2.5.2 finner Konkurransetilsynet at Securitas i liten grad vil utøve et konkurransepress på partene etter foretakssammenslutningen.

- (386) Securitas opplyser at de "[redacted]", men at de per i dag ikke har konkrete planer om en slik etablering. De angir videre at "*Det at Securitas ikke er etablert i segment for privatkunder*" [redacted].³⁷¹ Som vist i kapittel 5.2 anser Konkurransetilsynet at privatkunder og små bedrifter inngår i samme marked, og legger til grunn at Securitas' uttalelser er representative for en satsing i det aktuelle markedet.

- (387) Konkurransetilsynet viser videre til at Nokas' strategi om å gå inn i markedet ble vedtatt i mars 2015, jf. kapittel 7.2.4.4, og at de har brukt over tre år på å nå nåværende størrelse. [redacted] fra Securitas vil etter tilsynets vurdering ikke være tidsnær.

- (388) Basert på det ovennevnte er det Konkurransetilsynets vurdering at det ikke er sannsynlig at Securitas i nær fremtid vil endre sin tilstedeværelse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

- (389) Sector anfører at Konkurransetilsynets vurdering av Securitas sin mulighet for ekspansjon i markedet for alarmsystemer for boliger og små bedrifter lider av vesentlige mangler. Sector anfører at Securitas' etableringshindringer [redacted]

[redacted]³⁷² Sector viser til at [redacted] vil det være mulig [redacted] og dermed at potensiell konkurranse eller trussel om etablering vil bidra til å forhindre at prisene går opp etter foretakssammenslutningen.

- (390) Konkurransetilsynet viser til at nyetablering eller ekspansjon er sannsynlig dersom den er tilstrekkelig profitabel, hensyntatt prisvirkningene av etablering og de eksisterende aktørens potensielle reaksjon.³⁷³ Dersom en aktør forventer at prisene i markedet vil falle som en konsekvens av etablering eller ekspansjon vil dette gjøre etablering mindre sannsynlig.³⁷⁴ Ettersom Securitas' planer om å ikke etablere seg er gjort før foretakssammenslutningen, og en etablering fra Securitas etter foretakssammenslutningen forventes å føre til at prisene i markedet går ned, anser tilsynet det som lite sannsynlig at Securitas vil etablere seg etter foretakssammenslutningen. Videre kan sannsynligheten for etablering reduseres dersom eksisterende aktører kan tilby langsiktige kontrakter eller gi målrettede forebyggende prisreduksjoner til potensielle kunder.³⁷⁵ Tilsynet viser til utstrakt bruk av win-back, jf. (225). Dette viser at en målrettet prisstrategi rettet mot kunder kan være en potensiell strategi. Etter tilsynets vurdering vil det videre i markeder hvor ekspansjon også forventes å ta lengre tid være mindre sannsynlig med nyetablering, jf. kapittel 7.2.2.2.

- (391) Oppsummert finner Konkurransetilsynet at ekspansjon fra Securitas ikke er sannsynlig, tidsnær og effektiv.

³⁷¹ Brev 17. oktober 2018 fra Securitas AS, side 2.

³⁷² Tilsvar Sector, side 32, og Notat von der Fehr side 10.

³⁷³ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 69.

³⁷⁴ Ibid., avsnitt 69.

³⁷⁵ Ibid., avsnitt 69.

7.2.7.4 Konklusjon – Etablering og ekspansjon

- (392) Konkurransetilsynets vurdering er at det er betydelige etableringshindre i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, herunder tilgang til kapital, markedsføring, alarmsentral, samt stordriftsfordeler. På bakgrunn av det ovennevnte finner tilsynet at etablering og ekspansjon ikke er sannsynlig, tidsnær og effektiv, og dermed ikke vil kunne hindre Sector i å utøve markedsrett i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter etter foretakssammenslutningen.

7.2.8 Kjøperrett

7.2.8.1 Innledning

- (393) Kundernes kjøperrett kan i noen tilfeller hindre tilbyderne i å utøve markedsrett. Graden av kjøperrett vil normalt bestemmes av hvor avhengig kunden er av tilbyderen, samt hvor avhengig tilbyderen er av kundene som avsetningskanal.
- (394) En kunde vil kunne være mindre avhengig av en tilbyder dersom kunden har muligheter og insentiver til å bytte tilbyder, foreta en vertikal integrasjon i oppstrømsmarkedet, få nye aktører til å etablere seg i oppstrømsmarkedet, utsette innkjøp eller avstå fra å kjøpe andre produkter som tilbyderen produserer.³⁷⁶
- (395) Det at enkelte kunder har en betydelig grad av kjøperrett er ikke i seg selv tilstrekkelig til å motvirke potensielle konkurransebegrensende virkninger dersom de fusjonerende virksomhetene kan utøve markedsrett overfor andre kunder med mindre kjøperrett.³⁷⁷ Videre kan foretakssammenslutningen redusere kjøperretten til kunder som tidligere har hatt kjøperrett.³⁷⁸

7.2.8.2 Konkurransetilsynets vurdering av kjøperrett

- (396) Sluttkundermarkedet består av privatkunder og små bedrifter. Samtlige kunder er imidlertid så små sammenlignet med totalmarkedet at de ikke kan motvirke at en leverandør øker prisene, senker kvaliteten på varen eller tjenesten, eller på annen måte leverer dårligere betingelser, ved å bytte til en annen leverandør.
- (397) På denne bakgrunn legger Konkurransetilsynet derfor til grunn at kjøperretten i markedet er begrenset.

7.2.9 Samlet vurdering av foretakssammenslutningens ikke-koordinerte virkninger

- (398) Markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter er konsentrert før foretakssammenslutningen. Nokas og Sector er nære konkurrenter, og Nokas utgjør et større konkurransepress i markedet enn det markedsandelen tilsier. Etter Konkurransetilsynets vurdering vil foretakssammenslutningen hindre fremveksten av en viktig aktør i dette markedet som på sikt kan utøve et enda sterkere konkurransepress på Sector og Verisure.
- (399) Konkurransetilsynet finner det sannsynlig at partenes konkurrenter vil ha insentiver til å øke prisene etter foretakssammenslutningen. Det er høye etableringshindringer i markedet, og den potensielle konkurransen vil ikke være tilstrekkelig til å disiplinere etablerte aktører. Kjøperretten vurderes til å være begrenset.
- (400) Konkurransetilsynet mener at foretakssammenslutningen vil medføre at Sector får økt markedsrett. Økt markedsrett vil gi Sector muligheter og insentiver til å øke prisene og/eller redusere kvaliteten overfor partenes kunder etter foretakssammenslutningen. Videre vil økt markedsrett svekke Sectors insentiver til å investere i produktutvikling og innovasjon. Mindre produktutvikling og innovasjon vil kunne føre til lavere kvalitet på alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

³⁷⁶ Ibid., avsnitt 65.

³⁷⁷ Ibid., avsnitt 67.

³⁷⁸ Ibid., avsnitt 68.

- (401) Partene anfører at foretakssammenslutningen medfører en endring i HHI på under 150 og at transaksjonene således vil være innenfor både CMA og Kommisjonens "safe-harbour" for horisontale foretakssammenslutninger.³⁷⁹
- (402) Hvorvidt en konsentrasjonsendring er problematisk ut ifra et konkurransemessig perspektiv vil bero på en konkret vurdering basert på markedsforholdene i den enkelte sak. Kommisjonens retningslinjer slår på denne bakgrunn fast at foretakssammenslutninger kan gi opphav til ikke-koordinerte virkninger selv ved en konsentrasjonsendring på under 150 HHI.³⁸⁰ Dette gjelder blant annet dersom en foretakssammenslutning involverer en potensiell nyetablering, en nylig etablert aktør med lav markedsandel eller hvor det er tegn på koordinering i markedet. Som vist til over er det Konkurransetilsynets vurdering at interne dokumenter viser at Nokas, tross sin begrensende markedsandel, [REDACTED]
- [REDACTED] Det er etter dette tilsynets vurdering at markedsforholdene i foreliggende sak medfører at Kommisjonens "safe harbour" ikke kan tillegges avgjørende vekt.
- (403) Partene anfører videre at Konkurransetilsynet ikke har foretatt en analyse av om inngrepsvilkåret i konkurranseloven § 16 første ledd er oppfylt. Partene viser til at Nokas' begrensede størrelse i markedet medfører at konkurransen i det relevante marked ikke berøres, og at SIEC-testen ikke er oppfylt. Partene viser til at vilkåret "*betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse*" forutsetter at transaksjonen har en kvalifisert negativ virkning på konkurransen i markedet, og at dette kravet gjelder uavhengig av om konkurransen er vesentlig begrenset før foretakssammenslutningen.³⁸¹
- (404) Konkurransetilsynet har i Varselet foretatt en utførlig analyse og konkludert med at inngrepsvilkåret i § 16 første ledd er oppfylt. Etter tilsynets vurdering vil graden av konkurranse i markedet være relevant ved anvendelse av SIEC-testen. Det fremgår av forarbeidene til konkurranseloven at dess mer konsentrert et marked er, desto mindre skal det til for at foretakssammenslutningen i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse.³⁸² Dette utgangspunktet er også i samsvar med Kommisjonspraksis.³⁸³
- (405) I foreliggende sak er markedet høyt konsentrert før foretakssammenslutningen. Som vist til over har Small Systems hatt en betydelig vekst de senere år, og etablert seg som den tredje største aktøren i markedet. Nokas er gjennom Small Systems en nær konkurrent til Sector og utøver et større konkurransepress i markedet enn det markedsandelen tilsier. Foretakssammenslutningen vil medføre at Small Systems forsvinner ut av markedet. Hensett til graden av konsentrasjon i markedet før transaksjonen er det etter dette Konkurransetilsynets vurdering at foretakssammenslutningen i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse.

7.2.10 Konklusjon vedrørende foretakssammenslutningens ikke-koordinerte virkninger

- (406) På bakgrunn av det ovenstående har Konkurransetilsynet kommet til at foretakssammenslutningen vil medføre ikke-koordinerte virkninger som i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter i Norge.

³⁷⁹ Melding om foretakssammenslutning, side 5, og Tilsvaret Sector, side 27.

³⁸⁰ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 21.

³⁸¹ Tilsvaret Sector, side 16

³⁸² NOU 2012:7 side 109.

³⁸³ IV/M.68 Tetra Pak/Alfa-Laval [1991] OJ L290/5 hvor Kommisjonen i kapittel 4 fremhever at "*When faced with a high degree of dominance, the Commission must be particularly vigilant, because in such circumstances even a very small increase in market power can have a disproportionately large negative effect on the competitive conditions in the market place*". Blokker/Toys R Us (II) IV/M.890 avsnitt 87-88, T-Mobile Austria/Tele.Ring M.3916, avsnitt 126 og Danone/Numico M.4842, avsnitt 76. Se også Lindsay, Berridge, "The EU Merger Regulation: Substantive issues", 2017, fifth edition, side 228-230.

7.3 Horisontale koordinerte virkninger

7.3.1 Innledning

- (407) I det følgende vil Konkurransetilsynet vurdere om foretakssammenslutningen i betydelig grad vil kunne hindre effektiv konkurranse ved at sannsynligheten for koordinering øker eller ved at eksisterende koordinering styrkes.
- (408) Koordinerte virkninger kan oppstå i tilfeller der foretakssammenslutningen endrer markedsstrukturen slik at det blir mer sannsynlig at tilbyderne som tidligere ikke koordinerte adferden sin nå vil koordinere seg og øke prisene eller på andre måter begrense konkurransen. En foretakssammenslutning kan også gjøre eksisterende koordinering mer stabil eller effektiv.
- (409) Med koordinerte virkninger menes en situasjon der konkurrenter, uten nødvendigvis å inngå en eksplisitt avtale om å begrense konkurransen, oppnår en parallell adferd og fredelig sameksistens som innebærer redusert konkurranse.³⁸⁴ Incentivene til en slik koordinert adferd oppstår når markedsaktørene blir oppmerksomme på hverandres felles interesser og vurderer det som mulig og økonomisk lønnsomt å realisere den parallelle adferden.³⁸⁵
- (410) Det er mer sannsynlig at koordinering vil oppstå i markeder hvor det er relativt enkelt å etablere et samlingspunkt for den koordinerte adferden.³⁸⁶ På kort sikt kan imidlertid markedsaktørene, hver for seg, ha incentiv til å bryte ut av en slik koordinert adferd for å kapre kunder og øke sine markedsandeler og profitt. Det er derfor nødvendig å vurdere om koordineringen er stabil.³⁸⁷
- (411) Basert på EU-domstolens praksis gir Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger et analytisk rammeverk for å analysere koordinerte virkninger. Retningslinjene lister opp fire kumulative vilkår som må være oppfylt:³⁸⁸
- aktørene må stilltiende kunne enes om koordineringsbetingelsene,
 - markedet må være tilstrekkelig gjennomiktig til at aktørene kan avdekke avvik,
 - avvikene må kunne straffes og
 - utenforstående aktører må ikke kunne true den parallelle markedsadferden.
- (412) I kapittel 7.3.2 vurderer Konkurransetilsynet aktørenes mulighet til å enes om koordineringsbetingelsene. I kapittel 7.3.3 redegjøres det for om den koordinerte adferden er stabil ved å vurdere de tre øvrige vilkårene. I kapittel 7.3.4 analyseres hvordan foretakssammenslutningen påvirker muligheten for å oppnå en koordinert adferd og stabiliteten i koordineringen. Kapittel 7.3.5 inneholder en oppsummering av tilsynets vurdering av koordinerte virkninger og konklusjon.

7.3.2 Mulighet til å enes om koordineringsbetingelsene

7.3.2.1 Innledning

- (413) Det er mer sannsynlig at koordinering vil oppstå i markeder hvor det er relativt enkelt å etablere et samlingspunkt for den koordinerte adferden. EU-domstolen har i *Bertelsmann AG og Sony mot Impala* uttalt at: "*tacit coordination is more likely to emerge if competitors can easily arrive at a common perception as to how the coordination should work, and, in particular, of the parameters that lend themselves to being a focal point of the proposed coordination.*"³⁸⁹
- (414) I det følgende vil Konkurransetilsynet vurdere hvorvidt det vil være mulig for aktørene å enes om den koordinerte adferden i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter før

³⁸⁴ EFTAs horisontale retningslinjer avsnitt 39.

³⁸⁵ Sak C-413/06 *Bertelsmann AG og Sony mot Impala*, Sml. 2008 side I-04951, premiss 122 og sak T-342/99 *Airtours mot Kommisjonen*, Sml. 2002 side II-2585, premiss 61.

³⁸⁶ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger (2004/C 31/03), avsnitt 41.

³⁸⁷ Sak C-413/06 *Bertelsmann AG og Sony mot Impala*, Sml. 2008 side I-04951, premiss 123.

³⁸⁸ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger (2004/C 31/03), avsnitt 39 flg.

³⁸⁹ C-413/06 *Bertelsmann AG og Sony mot Impala*, Sml. 2008 side I-04951, avsnitt 123.

foretakssammenslutningen. I kapittel 7.3.2.2 redegjøres det for karakteristika som har betydning for om aktørene kan enes om koordineringsbetingelsene. I kapittel 7.3.2.3 beskrives hvilke mekanismer aktørene kan benytte for å koordinere sin adferd i markedet.

7.3.2.2 Karakteristika ved markedet tilsier at koordinering er mulig

- (415) Karakteristika ved markedet vil avgjøre hvorvidt aktørene vil kunne koordinere sin adferd etter foretakssammenslutningen. Konkurransetilsynet vil i det følgende vurdere markedsstrukturen, symmetri mellom markedsaktørene, hvor gjennomsluktig markedet er og graden av produktdifferensiering i markedet.

7.3.2.2.1 Markedskonsentrasjon

- (416) Koordinerte virkninger vil lettere oppstå når det er få markedsaktører. For det første blir det lettere å finne frem til et samlingspunkt dersom det er få aktører.³⁹⁰ For det andre vil den langsiktige profitten av å delta i en koordinert adferd være høyere fordi profitten fra koordineringen deles på færre aktører.
- (417) De to største aktørene, Sector og Verisure, står for tilsammen █ prosent av salget i dette markedet, jf. avsnitt (201). Som det fremgår i kapittel 7.2.2 har Konkurransetilsynet beregnet en HHI på 4 444 før foretakssammenslutningen, hvilket indikerer høy grad av konsentrasjon.
- (418) Basert på det ovenstående legger Konkurransetilsynet til grunn at strukturen i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter tilrettelegger for koordinering ved at markedet er sterkt konsentrert med kun to store aktører.

7.3.2.2.2 Symmetri mellom markedsaktørene

- (419) Det kan være enklere å finne et samlingspunkt for den koordinerte adferden dersom aktørene er relativt like med hensyn til markedsandeler, kostnadsstruktur, kapasitet og graden av vertikal integrasjon.³⁹¹
- (420) De to aktørene Sector og Verisure, er de største landsdekkende aktørene innenfor markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter med markedsandeler på henholdsvis █ og █ prosent, jf. Tabell 2. Nokas er, med sin markedsandel på █ prosent, den tredje største nasjonale aktøren i dette markedet. Securitas har en markedsandel på █ prosent og er således den fjerde største nasjonale aktøren i markedet. Som det fremgår av Tabell 2, finnes det i tillegg en rekke mindre lokale aktører med en samlet markedsandel på 4 prosent.
- (421) Verisure er noe større enn Sector når det gjelder markedsandeler. Likevel er det flere momenter som tilsier at disse aktørene er relativt symmetriske. Sector og Verisure er de klart største aktørene i markedet, og langt større enn den tredje største aktøren, Nokas. Disse selskapene konkurrerer om de samme kundene, jf. avsnitt (310), █
- (422) Videre vurderer Konkurransetilsynet det slik at Sector og Verisures salgsorganisasjoner er organisert relativt likt, selv om en del av Verisures salg foregår gjennom franchisepartnere, jf. avsnitt (306). Tilsynet legger til grunn at Verisure gjennom franchiseavtalen kan påvirke franchisepartnernes incentiver slik at disse samsvarer mer med Verisures egne incentiver knyttet til markedsadferd, eksempelvis ved å knytte provisjon opp mot oppnådd pris. I tillegg har både Sector og Verisure egne alarmsentraler, men kjøper utrykningstjenester fra henholdsvis Nokas og Securitas, jf. avsnitt (47) og (103).
- (423) Konkurransetilsynet legger til grunn at Sector og Verisure har relativt lik kostnadsstruktur, basert på at selskapene er relativt likt organisert og må antas å kunne utnytte stordriftsfordeler innen markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.
- (424) I tillegg til å ha vesentlig lavere markedsandeler, skiller Nokas og Securitas seg fra sine større nasjonale konkurrenter ved å ha integrerte vekter-/utrykningstjenester innad i selskapet.

³⁹⁰ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 45.

³⁹¹ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 48.

- (425) Som det fremgår av kapittel 7.2.5.2 skiller Securitas seg fra de øvrige landsdekkende aktørene ved at de ikke har kunder i privatsegmentet, og bare i begrenset grad har kunder i segmentet for små bedrifter. [redacted] jf. kapittel 7.2.4.2.2. Det er Konkurransetilsynets vurdering at Securitas i liten grad utøver konkurransepress på de store aktørene, jf. avsnitt (315).
- (426) Nokas skiller seg videre fra de to største nasjonale aktørene ved at de ikke har samme stordriftsfordeler innen markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, og oppgir å ha [redacted] sammenlignet med Verisure og Sector.³⁹²
- (427) De øvrige aktørene i markedet har små markedsandeler og begrenset geografisk tilstedeværelse. Som det fremgår av kapittel 7.2.5.3 møter de største aktørene i begrenset grad konkurranse fra disse aktørene.
- (428) Aktører med høyere markedsandel, som Sector og Verisure, vil tjene mer på en koordinering sammenlignet med aktører med lavere markedsandel. Grunnen til dette er at en aktør med en høyere markedsandel har en større kundemasse de kan profitere på ved koordinering.³⁹³ Videre vil også en aktør med en høyere markedsandel ha mindre insentiver til å tiltrekke seg nye kunder ved å opptre aggressivt enn en aktør med en lavere markedsandel. Årsaken til dette er at prisreduksjoner for å tiltrekke seg nye kunder på sikt kan redusere lønnsomheten på den eksisterende kundemassen, ettersom prisreduksjoner over tid tas opp av den eksisterende kundemassen.³⁹⁴
- (429) [redacted]
- (430) Konkurransetilsynet påpeker at en viss asymmetri i markedsandeler ikke nødvendigvis innebærer at aktørene ikke er symmetriske nok til at det er mulig for dem å enes om koordineringsbetingelsene. Kommisjonen har også lagt tilsvarende til grunn i flere saker hvor markedene er langt mindre konsentrerte enn i herværende sak.³⁹⁷ I *Exxon/Mobil* uttaler Kommisjonen at "*although symmetry of market shares provides additional incentives for parallel behaviour, it cannot be considered to be a prerequisite for such parallel behaviour to exist.*"³⁹⁸ I *St1 Nordic/Smart Fuel* fant også tilsynet at de fire største aktørene i det norske drivstoffmarkedet i betydelig grad var symmetriske, til tross for noe asymmetri i markedsandeler.³⁹⁹ Markedet var i den saken langt mindre konsentrert enn markedet i herværende sak.
- (431) Kommisjonsavgjørelsene som Sector viser til gir heller ikke grunnlag for å konkludere med at en viss forskjell i markedsandeler tilsier at forholdene ikke ligger til rette for koordinering. I

³⁹² Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, bilag 6.0-11.0 "div dokumenter", side 49.

³⁹³ Se M.7758 – *Hutchison 3G Italy/Wind/JV*, avsnitt 975.

³⁹⁴ Se M.6497 – *Hutchison 3G/Orange Austria*, avsnitt 256–257; M.3916 – *TMobile Austria /Tele.ring*, avsnitt 77, M.7018 – *Telefónica Deutschland/E-Plus*, avsnitt 468–469; M.7612 – *Hutchison 3G UK/Telefonica UK*, avsnitt 880 flg.; M.7758 – *Hutchison 3G Italy/Wind/JV*, avsnitt 976.

³⁹⁵ Tilsvarende Sector, s. 35. Sector henviser til M.6106 *Caterpillar/MWM*, avsnitt 176 og M.6884 *Access/PLG*, avsnitt 78.

³⁹⁶ *Ibid.*

³⁹⁷ Se blant annet M.3314 *Air Liquide/Messer Targets*, avsnitt 102, M.2498 *UPM-Kymmene/Haindl*, avsnitt 81 og M.1383 *Exxon/Mobil*, avsnitt 477.

³⁹⁸ *Ibid.*

³⁹⁹ V2015-29 *St1 Nordic/Smart Fuel*, avsnitt 150

begge sakene det vises til var markedene langt mindre konsentrerte enn i herværende sak og markedsforholdene for øvrig tilrettela ikke for koordinering.^{400, 401}

(432)

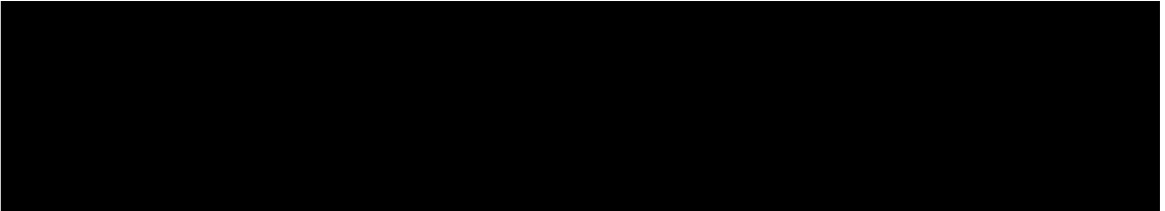

(433) Sector anfører videre, med henvisning til at Verisure benytter franchisepartnere som en del av sin salgsorganisasjon, at det er klare begrensninger på hvilken påvirkning franchisegiver kan utøve overfor franchisetaker. Sector viser til at konkurransereglene blant annet forhindrer franchisegiver fra å fastsette bindende videresalgspris, både direkte og indirekte, og anfører at det kan stilles spørsmål ved om en mekanisme som går ut på å knytte provisjon opp mot oppnådd pris kan ha samme virkninger som en bindende videresalgspris og således er konkurranserettslig problematisk.⁴⁰²

(434) Sector anfører at det er krevende for Verisure sentralt å fullt ut påvirke de forretningsmessige beslutningene som tas av franchisetakerne. Sector anfører at begrensede påvirkningsmuligheter for Verisure gjør det svært vanskelig for Verisure og Sector å enes om et felles samlingspunkt for koordinering. Sector peker videre på at franchisetaker, som en selvstendig markedsaktør, vil forfølge en egen profittmaksimerende markedsstrategi, selv om den skulle stå i motstrid til franchisegivers nasjonale strategi. Basert på dette anfører Sector at det er vanskeligere å oppnå koordinert adferd når virksomheten foregår gjennom franchise, og at dette gjelder selv om kun deler av Verisure sin virksomhet er franchisebasert.⁴⁰³

(435) Det er korrekt at konkurranselovens § 10 kan sette begrensninger for hvilken påvirkning franchisegiver kan utøve på franchisetaker, og at franchisetaker kan ha incentiver knyttet til hva som er optimal markedsadferd som avviker fra franchisegivers. Det er imidlertid Konkurransetilsynets vurdering at Verisure vil kunne påvirke franchisepartnernes incentiver i retning av å stemme mer overens med Verisure sine egne incentiver, uten at dette nødvendigvis vil være et brudd på konkurranselovens § 10. Videre er det relevant for vurderingen hvorvidt franchisetaker selger for egen regning og risiko eller fungerer som en agent for franchisegiver.

(436)

(437) Sector anfører at det ikke er riktig at Sector og Verisure har relativt lik kostnadsstruktur. De begrunner dette med at franchise normalt innebærer lavere distribusjonskostnader sammenliknet med en aktør som distribuerer sine egne produkter, samt at Verisure er vertikalt integrert ved at de utvikler egne produkter.⁴⁰⁵

(438) Det er Konkurransetilsynets vurdering at både Sector og Verisure er av en slik størrelse at de bør kunne utnytte stordriftsfordeler knyttet til kostnader i markedet for alarmsystemer til

⁴⁰⁰ I *Caterpillar/MWM* fremhever Kommisjonen andre kilder til asymmetri, i tillegg til markedsandeler. I tillegg legger de vekt på at partene ikke var nære konkurrenter, at konkurransepress fra en rekke mindre aktører ville utgjøre en hindring for koordinering og manglende gjennomsiktighet, jf. M.6106 *Caterpillar/MWM*, avsnitt 176-187.

⁴⁰¹ I *Access/PLG* ville den fusjonerte enheten være nummer tre i markedet i de fleste undersøkte land og det var i de fleste land en rekke mindre aktører som ville utgjøre konkurransepress. Markedet var heller ikke tilstrekkelig gjennomsiktig, jf. M.6884 *Access/PLG*, avsnitt 77-85

⁴⁰² Tilsvar Sector, s. 35-36.

⁴⁰³ Ibid. side 36

⁴⁰⁴ E-post 31. januar 2019 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "00. Franchiseavtale Oppdatert", jf. særlig punkt 4.1.

⁴⁰⁵ Tilsvar Sector, side 36.

boliger og små bedrifter, herunder varekostnader, salgskostnader, installasjonskostnader og vakt- og servicekostnader. Tilsynet kan ikke se at det er holdepunkter for at bruken av franchise og utviklingen av egne produkter vil endre kostnadssymmetrien mellom Sector og Verisure i en slik grad at dette vil vanskeliggjøre koordinering.

- (439) Sector anfører at det at konkurranseforholdene lokalt kan være annerledes enn nasjonalt innebærer at det er vanskelig å enes om koordineringsbetingelser nasjonalt. Dette fordi Sector og Verisure må tilpasse seg konkurransen i de enkelte områdene særskilt og at de ikke er aktive i alle de samme regionale markedene.⁴⁰⁶
- (440) Konkurransetilsynet utelukker ikke at partene møter konkurranse fra lokale aktører i enkelte lokale områder, men er av den oppfatning at disse aktørene ikke utgjør et tilstrekkelig konkurransepress nasjonalt, jf. kapittel 7.2.5.3 og avsnitt (427). At Sector og Verisure i enkelte lokale markeder ikke møter konkurranse fra hverandre vil etter tilsynets vurdering heller ikke kunne forhindre koordinering på nasjonalt nivå.
- (441) Oppsummert er Sector og Verisure de to klart største aktørene i markedet, hvorav Verisure er noe større enn Sector. Sector og Verisure fremstår som relativt like når det kommer til kostnader og grad av vertikal integrasjon, til tross for enkelte ulikheter som eksempelvis at Verisure benytter franchisepartnere som en del av sin salgsorganisasjon. Samlet sett er det Konkurransetilsynets vurdering at Sector og Verisure er relativt symmetriske, mens Nokas skiller seg ut ved sin lave markedsandel, manglende stordriftsfordeler innen det relevante markedet og ved å være vertikalt integrert, da de tilbyr respons-/utrykningstjenester.
- (442) Basert på det ovenstående legger Konkurransetilsynet til grunn at markedsstrukturen legger til rette for koordinering mellom de to største aktørene, Sector og Verisure. Nokas skiller seg fra disse aktørene på flere måter og vil således ikke ha de samme insentivene til å delta i en koordinert adferd i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

7.3.2.2.3 Gjennomsiktigheten i markedet

- (443) Det er lettere for aktørene i markedet å finne et samlingspunkt dersom markedet er gjennomsiktig med hensyn til priser og produkttilbud.⁴⁰⁷ Årsaken er at aktørene i et gjennomsiktig marked lettere kan observere hvordan konkurrentene opptrer og tilpasse sin egen adferd etter dette.
- (444) Aktørene kan bli kjent med hverandres priser blant annet gjennom kontakt med kunder. De store aktørene har avdelinger som har som hovedoppgave å vinne tilbake kunder som har meldt om oppsigelser. I forhandlinger med alarmselskapene oppgir kundene ofte hvilken pris de betaler hos sin nåværende leverandør. Selskapenes dørselgere kan også få informasjon om konkurrentenes priser. Videre kan opplysninger om konkurrenters priser bli fanget opp gjennom reklamer og kampanjer på konkurrentenes nettsider.
- (445) Det fremgår av interne dokumenter fra Verisure at selskapene enkelt skaffer seg oversikt over hverandres priser og produkter.⁴⁰⁸ Informasjonen i de interne dokumentene fra Verisure er innhentet både fra ulike selskapers nettsider [REDACTED]
- (446) Boliger og næringslokaler som er sikret med alarm vil være merket med klistremerke som identifiserer gjeldende alarmselskap. Det vil dermed være godt synlig for andre aktørers dørselgere hvilket selskap kunden har avtale med. Aktørene kan også gjøre seg kjent med hvem som er kundens eksisterende leverandør gjennom kommunikasjon med potensielle kunder.
- (447) Videre har selskapene oversikt over oppsigelser fra eget selskap og overganger til konkurrenter. Fra interne dokumenter Konkurransetilsynet har innhentet fra Sector fremkommer det at selskapet [REDACTED]

⁴⁰⁶ Ibid. side 38-39.

⁴⁰⁷ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03 avsnitt 47.

⁴⁰⁸ Se blant annet brev 22. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 3 – 16.06.28 – Competitor information", side 1 og vedlegg "Spm 3 – Konkurrenter 1_arb.dok, Tore, Geir", side 2-7.

- [REDACTED]
- (448) [REDACTED] Gjennom denne kontakten kan selskapene skaffe informasjon om hvilken konkurrent kunden har fått tilbud fra, samt konkurrentens priser.
- (449) Det er flere faktorer som samlet taler for at markedet må kunne karakteriseres som gjennomsliktig. Prisene er til en viss grad synlige i markedet, og det er enkelt å identifisere potensielle kunders eksisterende leverandør, spesielt for Sector og Verisure som driver med dørsalg. I tillegg ligger det til rette for å overvåke kundeoverganger til konkurrenter og dermed til en viss grad markedsandeler og aktører som vokser. De nasjonale alarmselskapene har dermed god oversikt over, og kan raskt oppdage endringer i kundemasse og priser.
- (450) Sector anfører at Konkurransetilsynet ikke behandler de forholdene som tilsier at markedet er lite gjennomsliktig, herunder betydningen av at [REDACTED]. Sector viser til at det er et helt sentralt poeng [REDACTED] og at det derfor er svært vanskelig å se hvordan Nokas skal kunne påvirke forholdet mellom Sector og Verisure på en disiplinerende måte, eller få den kunnskapen tilsynet forutsetter at aktørene har for å straffe hverandre.⁴⁰⁹
- (451) Etter Konkurransetilsynets vurdering er [REDACTED] ikke avgjørende for Nokas sin påvirkning på Sector og Verisure. Det sentrale vil være i hvilken grad Nokas utgjør et konkurransepress på Sector og Verisure, ikke [REDACTED]. Som det fremgår av kapittel 7.2.4 er det tilsynets vurdering at Nokas og Sector er nære konkurrenter, samt at Nokas har større betydning for konkurransen i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter enn deres markedsandel tilsier. Nokas sin betydning for stabiliteten i en koordinering behandles i kapittel 7.3.3.4.1. Det er Sector og Verisure som har behov for kunnskapen som er nødvendig for å gjennomføre straffemekanismer, da det er disse aktørene markedsforholdene etter tilsynets vurdering legger til rette for koordinering mellom, jf. avsnitt (442).
- (452) Videre anfører Sector at alarmmarkedet kjennetegnes av at kunden kan velge ulike produktløsninger som kan settes sammen med forskjellige komponenter, og at informasjon fra selskapenes nettsider ikke nødvendigvis gir et riktig bilde av den prisen kunden faktisk betaler. Denne produktifferensieringen gjør det ifølge Sector vanskeligere for markedsaktørene å enes om et samlingspunkt for koordinering, og hva den felles prisen eventuelt skulle være. Videre vil det at produktene lett kan kombineres med tilleggskomponenter åpne for mulighet for å avvike fra koordinert adferd, uten at dette enkelt kan oppdages av øvrige aktører.⁴¹⁰
- (453) Konkurransetilsynet er av den oppfatning at det er betydelig gjennomsliktighet i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, jf. avsnitt (443)-(449). [REDACTED] er etter tilsynets vurdering ikke til hinder for at aktørene kan enes om koordineringsbetingelsene.⁴¹¹ Som beskrevet i avsnitt (470) er det ikke nødvendig at aktørene klarer å koordinere seg langs alle dimensjoner og således eliminere all konkurranse seg imellom for at de skal oppnå en konkurranseskadelig koordinert likevekt. Det er videre tilsynets oppfatning at avvik av betydning fra en koordinert adferd vil kunne oppdages gjennom aktørenes overvåkning av konkurrenter.
- (454) Konkurransetilsynet viser også til at gjennomsliktighet knyttet til hvilke priser kunder faktisk betaler ikke er relevant for koordinering knyttet til å unngå å kapre hverandres kunder. Denne formen for koordinering omtales nærmere i kapittel 7.3.2.3.2.
- (455) Basert på det ovenstående legger Konkurransetilsynet til grunn at det er betydelig gjennomsliktighet i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

⁴⁰⁹ Tilsvare Sector, side 37

⁴¹⁰ Ibid. side 38.

⁴¹¹ Koordinering på pris og produkttilbud omtales nærmere i kapittel 7.3.2.3.1.

7.3.2.2.4 Grad av produkt differensiering

- (456) Koordinerte virkninger oppstår enklere i markeder der aktørene tilbyr ikke-differensierte produkter.⁴¹² Når aktørene tilbyr slike produkter vil de lettere kunne overvåke hverandre. Det blir dermed enklere å observere konkurrentenes priser, noe som gjør det mulig å finne et samlingspunkt for den koordinerte adferden.
- (457) Med utgangspunkt i alarmtjenester som selges i pakke med installasjon, abonnement, overvåkning og utrykning inkludert, tilbyr både Sector, Verisure og Nokas i stor grad produkter som dekker de samme behovene. Standardkomponentene til aktørenes såkalte grunn- eller standardpakker er mer eller mindre de samme, ved at de inkluderer innbrudds-, røyk-, vann- og panikkalarm, jf. kapittel 4.2 og 7.2.5.1.⁴¹³
- (458) Sector og Nokas kjøper sine alarmer, mens Verisure utvikler eget utstyr, jf. avsnitt (103).
- (459) Som det fremkommer i kapittel 7.2.4.2.1 anser Konkurransetilsynet at standardpakkene fra Sector og Nokas er nære substitutter og at de i det vesentlige dekker de samme behovene for både private og bedriftskunder.
- (460) Konkurransetilsynet har tidligere vurdert Sector og Verisures produkter som noe differensierte, jf. kapittel 7.2.5.1. Det er enkelte forskjeller mellom disse aktørenes produkter, blant annet med tanke på funksjonalitet, da produktene er utviklet på ulike plattformer. Likevel er det flere faktorer som peker i retning av at produktene som tilbys av Sector og Verisure er relativt like. Blant annet fremkommer det av interne dokumenter at [REDACTED]⁴¹⁴ Alarmpakken til Sector er i utgangspunktet noe mindre enn Verisures, men kan enkelt utvides til å bli relativt lik.
- (461) Sector peker på det de oppfatter som inkonsekvent argumentasjon knyttet til grad av produkt differensiering i Varselet. De viser til at Konkurransetilsynet har skrevet at alarmproduktene til Verisure, Sector og Nokas er relativt like, at aktørene er differensierte langs flere dimensjoner og at tilsynet anser Verisure sine produkter som noe differensierte fra partenes. Videre oppfatter Sector det slik at det legges til grunn høy grad av produkt differensiering i analysen av ikke-koordinerte virkninger.⁴¹⁵
- (462) Konkurransetilsynets vurdering er at aktørene i markedet for alarmsystemer til bolig og små bedrifter er differensierte, jf. kapittel 7.2.3. At partenes produkter anses som relativt like tilsier ikke at de er homogene. Produktene dekker etter tilsynets vurdering de samme behovene for kundene og fremstår dermed som relativt like, men kan fortsatt være differensiert langs flere dimensjoner. I et marked med differensierte produkter vil markedsandeler ha mindre betydning, jf. avsnitt (181). Tilsynet har lagt til grunn samme grad av produkt differensiering i vurderingene knyttet til ikke-koordinerte og koordinerte effekter.
- (463) På bakgrunn av det ovenstående vurderer Konkurransetilsynet at alarmproduktene til Verisure, Sector og Nokas, er noe differensierte. Etter tilsynets oppfatning er imidlertid aktørenes produkter relativt like og dekker tilnærmet de samme alarmtjenestebehovene for de aktuelle kundene.

7.3.2.3 Koordineringsmekanismer

- (464) Koordinert adferd kan skje på ulike måter, for eksempel gjennom koordinering av priser på et høyere nivå enn konkurranseprisen, begrensning i produksjon eller kapasitet, dårligere utvalg og kvalitet på varer og tjenester, eller gjennom fordeling av markeder etter geografi eller andre kundekaraktistika, herunder fordeling av kontrakter i anbudsmarkeder.⁴¹⁶
- (465) I markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter kan koordinering slik Konkurransetilsynet vurderer det skje gjennom koordinering av priser og/eller gjennom

⁴¹² Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 45.

⁴¹³ Brev 22. november 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "Spm 3 – 16.06.28 – Competitor information", side 1.

⁴¹⁴ Brev 23. november 2017 fra Advokatfirmaet Wikborg Rein & Co, bilag "spm 3 – 170222 Sector overview", side 2.

⁴¹⁵ Tilsvaret Sector side 38.

⁴¹⁶ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger (2004/C 31/03), avsnitt 40.

fordeling av kunder etter kundekarakteristika, mer konkret ved at kundene fordeles basert på hvem som er kundens eksisterende leverandør.

7.3.2.3.1 Koordinering av priser på et høyere nivå enn konkurranseprisen

- (466) Som det fremkommer av kapittel 7.3.2.2.3, er markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter gjennomsliktig når det gjelder hvilke priser og produkter som tilbys. Dette indikerer at koordinering i markedet vil kunne skje ved at Sector og Verisure koordinerer sine priser og produkttilbud.
- (467) Koordinering av priser kan oppnås på flere ulike måter. Sector og Verisure kan øke prisene på pakke tilbud og tilleggskomponenter. Dette kan gjøres ved å øke prisene direkte, eller ved å redusere innholdet i pakke tilbudene som er tilgjengelig til en gitt pris (for eksempel velge å ha færre komponenter i standardpakken), eventuelt både øke prisene og redusere innholdet. Koordinering kan også forekomme ved at aktørene begrenser eller stopper en prisreduksjon, begrenser eller stopper en økning i produktpakke tilbudet til en gitt pris, eller begrenser eller stopper lansering av nye tilleggskomponenter.
- (468) Det forekommer noe bruk av rabatter i markedet, slik at prisene som annonseres ikke nødvendigvis er prisene alle kunder betaler.⁴¹⁷ Konkurransetilsynet er likevel av den oppfatning at de annonserte prisene danner utgangspunktet også for de rabatter som tilbys. En økning i annonserte priser vil følgelig medføre en økning i prisene for alle nye avtaler som inngås.
- (469) [Redacted]
- [Redacted]⁴¹⁸ Basert på interne dokumenter er det Konkurransetilsynets oppfatning at Sector, [Redacted]
- [Redacted] Interne dokumenter tyder etter tilsynets oppfatning på at Sector [Redacted]
- [Redacted]⁴¹⁹
- (470) Selv om Sector og Verisure ikke nødvendigvis vil klare å koordinere seg langs alle dimensjoner og således eliminere all konkurranse seg imellom, vil hver av de ovennevnte mekanismene medføre at prisene til kunder i markedet blir høyere enn prisene ellers ville vært. En koordinering på overnevnte enkeltelementer fjerner således en viktig del av konkurransen. At Sector og Verisure eventuelt fortsatt konkurrerer på andre konkurranseparametere, fjerner etter Konkurransetilsynets vurdering ikke den konkurransebegrensende virkningen av en slik samordning.⁴²⁰
- (471) Sector anfører, med henvisning til anførsler gjengitt i kapittel 7.3.2.2.3⁴²¹, at markedet ikke er tilstrekkelig gjennomsliktig til at Sector og Verisure kan koordinere priser og produkttilbud.⁴²²
- (472) Etter Konkurransetilsynets vurdering er markedet tilstrekkelig gjennomsliktig til at Sector og Verisure kan koordinere priser og produkttilbud, jf. kapittel 7.3.2.2.3 og gjennomgangen i dette kapitlet.
- (473) Med henvisning til varselets avsnitt 383, jf. avsnitt (470) anfører Sector at det er vanskelig å forstå hvorfor aktørene skulle ønske å begrense konkurransen i noen dimensjoner dersom de fremdeles konkurrerer langs andre. Sector anfører at det ikke fremstår klart at kundene vil påvirkes i negativ retning, og viser til at for eksempel høyere priser vil kunne kompenseres

⁴¹⁷ Brev 9. oktober 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, bilag 73, 96 og 98, og brev 23. november 2018 fra Wikborg Rein & Co, side 5.

⁴¹⁸ Melding om foretakssammenslutning, side 11.

⁴¹⁹ Brev 9. oktober 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, bilag 73, 96 og 98.

⁴²⁰ Se M.7758 – *Hutchison 3G Italy/ Wind /JV*, avsnitt 1100.

⁴²¹ Tilsvar Sector, side 37-38.

⁴²² *Ibid.*, side 39.

med bedre produkter. Sector anfører videre at det ikke fremstår som åpenbart hva gevinsten ved en slik koordinering vil være.⁴²³

- (474) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil koordinering langs noen dimensjoner begrense konkurransen på en måte som fører til at kundene står ovenfor høyere priser eller dårligere produkttilbud. Dette vil være til ugunst for forbrukerne og øke fortjenesten for aktørene. Med andre ord vil det etter tilsynets oppfatning være negativt for forbrukerne dersom aktørene bare konkurrerer på kvalitet, mens de koordinerer seg på pris. Dette skyldes at forbrukerne i en slik situasjon vil stå ovenfor tilbud fra aktørene med en kombinasjon av pris og kvalitet som er mindre gunstig enn tilfellet ville vært uten koordinering.
- (475) Sector anfører at Konkurransetilsynets konklusjon om at koordinert adferd vil kunne skje ved at Sector og Verisure koordinerer sine priser synes å være basert på at [REDACTED].⁴²⁴
- (476) Konkurransetilsynet forstår denne anførselen slik at Sectors oppfatning er at tilsynets konklusjon i dette delkapittelet er basert på [REDACTED]. Tilsynet presiserer at denne konklusjonen ikke baserer seg på [REDACTED] men på markedskarakteristika beskrevet i kapittel 7.3.2.2 og koordineringsmekanismer beskrevet ovenfor. [REDACTED]
- (477) Basert på det ovenstående legger Konkurransetilsynet til grunn at koordinert adferd vil kunne skje ved at Sector og Verisure koordinerer sine priser for kunder i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

7.3.2.3.2 Fordeling av kunder

- (478) En stilltiende koordinering i form av markedsdeling vil være enklere dersom kundene har enkle karakteristika som gjør det lett for aktørene å fordele dem.⁴²⁵ En slik koordinering kan være forholdsvis enkelt dersom det er lett å indentifisere kundenes leverandører og koordinering skjer ved at de eksisterende kundene fordeles til deres nåværende leverandører.⁴²⁶
- (479) Kunder som allerede har et kundeforhold til Sector eller Verisure vil aktørene kunne fordele mellom seg, for eksempel gjennom en gjensidig forståelse om at hver av dem fortsetter å betjene sine eksisterende kunder.
- (480) Som vist til i kapittel 7.3.2.2.3 er det ved direkte salg lett å observere hvem kunden har som eksisterende leverandør. Dermed kan den potensielle nye leverandøren velge å ikke gi kunden et tilbud. Alternativt kan den potensielle nye leverandøren gi et ikke-konkurransedyktig tilbud. Den eksisterende leverandøren vil da slippe å miste en kunde eller å måtte tilby bedre betingelser for å beholde kunden. Dette kan i tillegg gi aktørene insentiver til å gi dårligere betingelser ved inngåelse av avtaler med kunder som ikke har alarm fra før, da sannsynligheten for at kunden i ettertid vil få et bedre tilbud fra en konkurrent som utløser en oppsigelse eller reforhandling er liten.
- (481) Sector har angitt at anskaffelseskostnad knyttet til en ny kunde i 2018 er i gjennomsnitt [REDACTED] kroner og at driftskostnader knyttet til å betjene kundene er i gjennomsnitt [REDACTED] kroner per kunde per måned. Månedlig dekningsbidrag er oppgitt å være [REDACTED] kroner, eller [REDACTED] prosent.⁴²⁷ Gitt disse beregningene tar det [REDACTED] før Sector har profitt på en kunde.⁴²⁸ Dette viser at det er høye kostnader forbundet med å vinne nye kunder i dette

⁴²³ Ibid., side 39, og Notat von der Fehr, side 12.

⁴²⁴ Tilsvare Sector, side 39-40, og Notat von der Fehr, side 12-13.

⁴²⁵ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger (2004/C 31/03), avsnitt 46.

⁴²⁶ Ibid.

⁴²⁷ E-post fra Advokatfirmaet Wiersholm AS 10. desember 2018, vedlegg "Regnskapstall brutt ned-Portefølje og nysalg 2010 til okt 2018" og e-post fra Advokatfirmaet Wiersholm AS 11. desember 2018, vedlegg "Book4.xlsx".

⁴²⁸ Konkurransetilsynet bemerker at dette er basert på Sectors egne anslag på driftskostnader og anskaffelseskostnad per kunde. Det kan ikke utelukkes at disse kostnadsanslagene inkluderer noen faste kostnader og at marginene dermed er høyere og/eller variabel anskaffelseskostnad er lavere. Tilsynet har

markedet, mens de løpende kostnadene per kunde er relativt lave. Det tar dermed noe tid før selskapene har tjent penger på en ny kunde. Etter at kostnaden med å vinne kunden er dekket har imidlertid selskapene høy fortjeneste. Selskapene har dermed mye å tjene på å beholde kundene lengst mulig.

(482) Videre vil eksisterende leverandør ha en konkurransefordel, ettersom leverandørbytte er forbundet med kostnader både for den nye leverandøren og kunden. Kunden må betale for installasjonen, med mindre vedkommende får tilbud om gratis installasjon, og vil måtte legge til rette for at installasjon kan skje. Ny leverandør vil ha kostnader knyttet til å få aksept fra kunden og installasjon. Sammenlignet med dette vil eksisterende leverandørs kostnader knyttet til å gi kunden et forbedret tilbud være vesentlig lavere.

(483) Ettersom forsøk på å kapre kunder fra en konkurrent må forventes å møtes av et mottilbud fra konkurrenten, legger Konkurransetilsynet til grunn at aktøren som klarer å vinne kunden ender med å få en lavere pris enn ved salg til kunder som ikke har alarm fra før. [REDACTED]

[REDACTED] Verisure, dersom de får aksept på et tilbud til en Sector-kunde, stå overfor [REDACTED] sjansene for at kunden allikevel blir hos sin nåværende leverandør.

(484) [REDACTED]

(485) [REDACTED]

(486) [REDACTED]

(487) Konkurransetilsynet legger til grunn at Sector og Verisure ensidig vil ha insentiver til å forsøke å kapre kunder fra hverandre. De vil imidlertid kunne ha en felles interesse av å unngå slik adferd. Ved å koordinere seg på en slik måte at de forsøker å unngå å ta kunder fra hverandre kan de oppnå at kundeforhold varer lenger, noe som er viktig for lønnsomheten.

(488) Sector og Verisure er de eneste tilbyderne av vesentlig størrelse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, og står for tilsammen [REDACTED] prosent av omsetningen i dette markedet. Basert på det ovenstående legger Konkurransetilsynet til grunn at koordinert adferd vil kunne skje ved at Sector og Verisure fordeler kunder som allerede har et kundeforhold med en av dem ved å ikke forsøke å kapre hverandres kunder.

imidlertid ikke funnet det nødvendig å vurdere dette nærmere. Dersom marginene er høyere eller variabel anskaffelseskostnad er lavere vil det også ta kortere tid før Sector tjener penger på en kunde.

⁴²⁹ Brev 23. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, bilag 013 og 014

⁴³⁰ Brev 9. oktober 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, bilag 73 og 96

⁴³¹ Svar på informasjonspålegg 23. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 2.

7.3.2.4 [REDACTED]

(489)

(490)

(491)

1500
1000
500
0
Antall

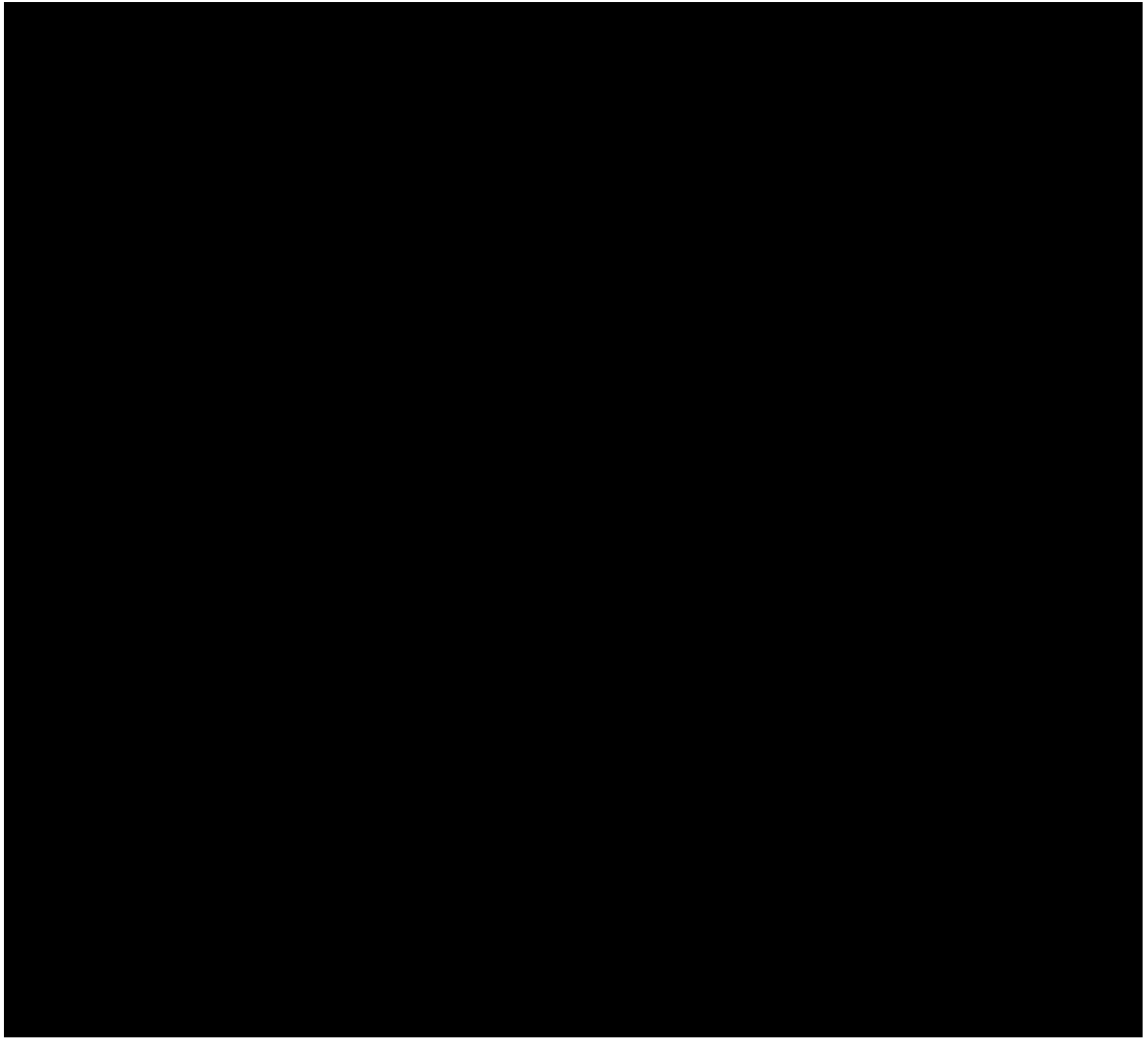
(492)

⁴³² Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, [REDACTED]

⁴³³ Ibid. [REDACTED]

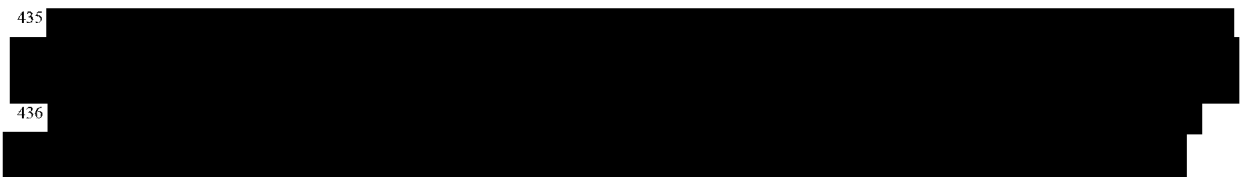
⁴³⁴ Brev 23. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, vedlegg 014.

(493)

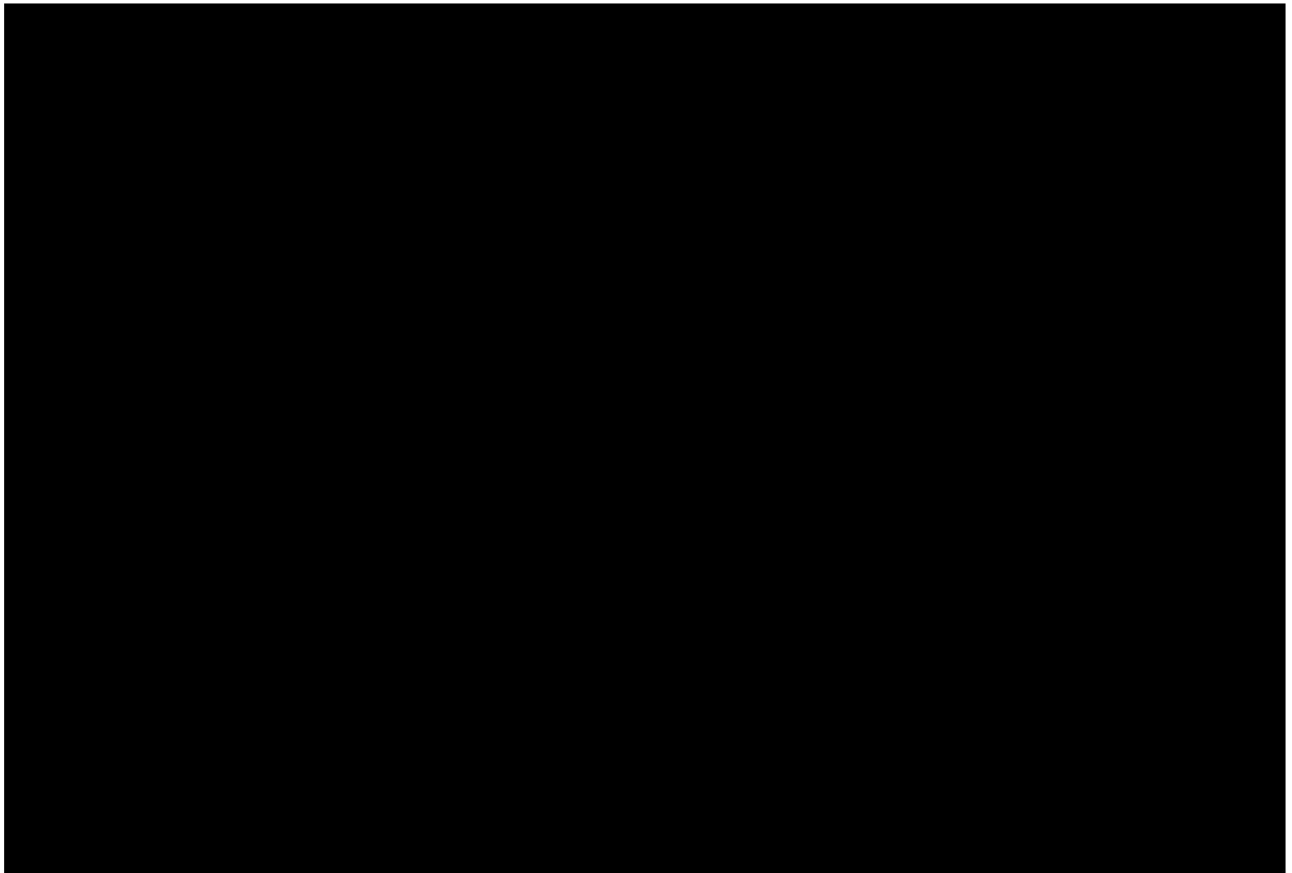

435

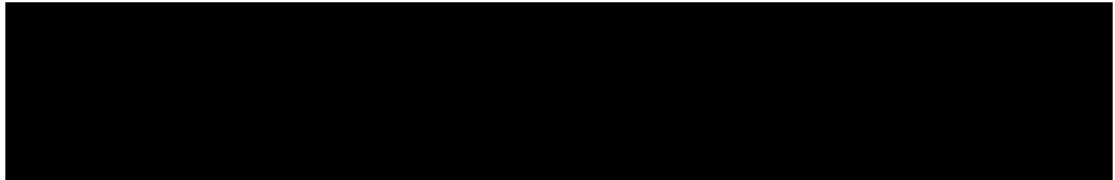
436

Figur 3

(494)

Figur 4

(495)

[Redacted text]

(496)

[Redacted text]

(497)

[Redacted text]

438

439

[Redacted text]

(498)

(499)

(500)

7.3.3 Stabil koordinering

7.3.3.1 Innledning

(501) For at en koordinert adferd skal være stabil må markedet være tilstrekkelig gjennomiktig til at aktørene kan overvåke hverandre og effektivt identifisere avvik. Samtidig må det eksistere troverdige straffemekanismer, slik at aktører som avviker kan påføres et tap som overstiger gevinsten ved å avvike.⁴⁴¹ Videre kan den koordinerte adferden lettere opprettholdes dersom det er vanskelig for nye aktører å etablere seg, svak kjøpermakt hos kundene og vanskelig for konkurrenter som ikke deltar i koordineringen å utøve et tilstrekkelig konkurransepress.⁴⁴² Disse tre forholdene vurderes i henholdsvis kapittel 7.3.3.2, 7.3.3.3 og 7.3.3.4.

7.3.3.2 Tilstrekkelig gjennomiktighet til å avdekke avvik

(502) For at en koordinert adferd skal opprettholdes må markedet være tilstrekkelig gjennomiktig til at aktørene kan overvåke hverandre samt effektivt identifisere og straffe avvik.⁴⁴³

(503) I Sectors anførsler knyttet til koordinering av priser og produkttilbud anfører de at

(504) Etter Konkurransetilsynets vurdering er markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter preget av høy gjennomiktighet, jf. kapittel 7.3.2.2.3. Eventuelle avvik gjennom mer aggressiv prising vil raskt kunne oppdages for eksempel ved å observere markedsføring eller i

⁴⁴⁰ Brev 23. november 2018 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS, side 6.

⁴⁴¹ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 49.

⁴⁴² Ibid., avsnitt 56.

⁴⁴³ Ibid., avsnitt 49.

⁴⁴⁴ Tilsvaret Sector, s. 39.

forbindelse med kontakt med kunder som sier opp eller som man prøver å vinne fra konkurrenten. Dersom en aktør i større grad forsøker å kapre kunder fra en annen aktør som deltar i koordineringen, vil dette raskt oppdages, ettersom aktørene overvåker kundeoverganger.

- (505) Konkurransetilsynet viser videre til at selv om Sector og Verisure ikke skulle klare å fullt ut koordinere sitt produkttilbud, vil de kunne koordinere seg langs andre dimensjoner på en måte som medfører at prisene til kunder i markedet blir høyere enn de ellers ville vært, jf. avsnitt (470).
- (506) Konkurransetilsynets vurdering er derfor at et avvik fra koordinert adferd i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter raskt vil bli oppdaget av konkurrenten.

7.3.3.3 *Straffemekanismene er troverdige*

- (507) Koordineringen vil kun være stabil dersom den mest lønnsomme strategien til aktørene er å opprettholde koordineringsbetingelsene. Det må derfor eksistere en trussel om fremtidig straff som disiplinerer aktørene fra å avvike fra koordineringen. For at en slik trussel skal være troverdig må det være sannsynlig at en straffemekanisme iverksettes i fremtiden.⁴⁴⁵
- (508) Ved vurderingen av om avvik fra koordineringen er sannsynlig vil Konkurransetilsynet vurdere om den kortsiktige profitten fra å avvike er høyere enn den langsiktige profitten ved å opprettholde koordineringen. Hvorvidt det vil være mest lønnsomt å opprettholde koordineringen vil være avhengig av straffemekanismen og hvor effektiv denne er, herunder hvor raskt aktørene kan straffe ved avvik.
- (509) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil aktørene raskt kunne avdekke avvik, jf. kapittel 7.3.3.2. Straffemekanismer kan dermed raskt iverksettes, og profitten ved å avvike vil være begrenset.

- (510) Konkurransetilsynet er av den oppfatning at en straffereaksjon ikke behøver å være svært kostbar for den som straffer. Straffereaksjonen kan være begrenset i tid og omfang. Omfanget kan begrenses til det som er nødvendig for å veie opp for den fortjenesten som er oppnådd gjennom avvik. Å konkurrere hardt for å vinne tilbake kunder som tapes vil være en naturlig respons, som bidrar til å gjøre det mindre attraktivt å avvike.

En annen sannsynlig reaksjon ved avvik vil være å målrettet forsøke å kapre kunder fra aktøren som avviker, gjerne i en tidsavgrenset periode.

- (511) Sector anfører at styringsmekanismene tilsynet peker på at Verisure kan benytte ovenfor franchisepartnerne i avsnitt (422) ikke vil være tilstrekkelige for å oppnå koordinert adferd. Dette begrunnes med at det er vil være vanskelig å påvirke franchisepartnerne til å straffe eventuelle avvik fra koordineringen, ettersom franchisegiver da må påvirke franchisepartnernes insentiver på en bestemt måte.⁴⁴⁶
- (512) Det er Konkurransetilsynets vurdering at Verisure vil kunne påvirke franchisepartnernes insentiver knyttet til å straffe eventuelle avvik, se også avsnitt (435) og (436). Samtidig kan straffereaksjoner være av begrenset omfang, jf. avsnitt (510), slik at det ikke nødvendigvis er behov for å bruke franchisepartnerne til straffereaksjoner.
- (513) Det er derfor Konkurransetilsynets vurdering at det foreligger en troverdig trussel om raske og tilstrekkelige sanksjoner ved et potensielt avvik.

7.3.3.4 *Andre aktørers responsmuligheter*

- (514) En koordinert adferd kan lettere opprettholdes dersom det er vanskelig å etablere seg i markedet for nye aktører og/eller det er svak kjøpermakt i markedet. Det er videre enklere å

⁴⁴⁵ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 52.

⁴⁴⁶ Tilsvar Sector, s. 36, og Notat von der Fehr, s. 11.

oppretholde en koordinert adferd dersom aktører utenfor koordineringen ikke utøver et tilstrekkelig konkurransepress.

- (515) Konkurransetilsynet vil derfor i det følgende vurdere om nyetablering, kjøpermakt eller utenforstående konkurrenter kan hindre koordinering.

7.3.3.4.1 Utenforstående aktørers betydning for stabiliteten i koordineringen

- (516) Som det fremgår av kapittel 7.3.2 er det Konkurransetilsynets vurdering at det vil være mulig for Sector og Verisure å enes om koordineringsbetingelsene, [redacted] De øvrige aktørene i markedet skiller seg fra Sector og Verisure, jf. kapittel 7.3.2.2.2. De øvrige aktørene har betydelig mindre markedsandeler enn de to store aktørene, og de fleste av dem er kun til stede i deler av landet. De øvrige aktørenes muligheter og insentiver knyttet til markedsadferd vil derfor avvike fra insentivene til Sector og Verisure. I det følgende vil utenforstående aktørers muligheter og insentiver til å utøve et tilstrekkelig konkurransepress vurderes.

Nokas

- (517) Som det fremgår av kapittel 7.2.4 er det Konkurransetilsynets vurdering at Nokas og Sector er nære konkurrenter, samt at Nokas har større betydning for konkurransen i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter enn deres markedsandel tilsier. Tilsynet er også av den oppfatning at Nokas, på tilsvarende måte som for Sector, er en nær konkurrent for Verisure. Nokas er en aktør som er i vekst i dette markedet og er den eneste aktøren utenom Sector og Verisure som har nasjonal tilstedeværelse i boligsegmentet. Det er tilsynets oppfatning at konkurranse fra Nokas kan bidra til å gjøre en koordinering mellom Sector og Verisure mindre stabil og mindre effektiv.
- (518) Nokas har som en liten aktør i markedet insentiv til å opptre aggressivt for å øke sin markedsandel, og har mindre insentiv til å delta i koordinering. Grunnen til det er for det første at en aktør med relativt liten markedsandel vil tjene mindre på koordinering enn de større aktørene siden en liten aktør har en mindre kundemasse de kan profitere på ved koordinering. For det andre vil en aktør med relativt liten markedsandel ha større insentiver til å tiltrekke seg nye kunder ved å opptre aggressivt enn en aktør med relativt stor markedsandel.⁴⁴⁷
- (519) Som vist til i kapittel 7.2.4.4 fremgår det av interne dokumenter at Nokas før foretakssammenslutningen [redacted] Desto sterkere konkurranse Sector og Verisure møter fra Nokas, jo mer kan en eventuell koordinering påvirkes. Dersom Nokas opptre aggressivt i markedet eller tar markedsandeler fra de to store, kan dette ha påvirkning på lønnsomheten og stabiliteten av en koordinert adferd.
- (520) Det er Konkurransetilsynets vurdering at Nokas har muligheter og insentiver til å konkurrere på en måte som kan motvirke eventuell koordinering på pris. Videre kan økt konkurranse bidra til å gjøre det mer lønnsomt, relativt sett, for Verisure og Sector å forsøke å vinne kunder fra hverandre. For det første vil økt konkurranse om kunder som ikke har alarm fra før gjøre at lønnsomheten knyttet til slike kunder reduseres. For det andre kan økt konkurranse fra Nokas om Sector- og Verisure-kunder gi dem økte insentiver til å avvike fra en koordinering. For Sector er det likegyldig om de taper kunden til Verisure eller til Nokas. For Verisure er det bedre at de tar kunden fra Sector enn at Nokas gjør det. I tillegg vil økt tap av kunder gi aktørene økte insentiver til å kapre kunder for å unngå at kundemassen reduseres. Økt konkurranse fra Nokas kan således bidra til å gjøre en koordinering hvor de store aktørene ikke forsøker å kapre hverandres kunder mindre stabil.
- (521) Sector anfører at Nokas ikke er den faktoren som forhindrer koordinering, og at Konkurransetilsynets analyse ikke understøtter en slik slutning. Videre anføres at det er vanskelig å forstå hvordan tilsynet klarer å forene at Nokas skal forhindre en koordinering og at Nokas skiller seg fra de to største nasjonale aktørene [redacted] Sector anfører at det er mer nærliggende å legge til grunn at Nokas av disse grunnene mangler den

⁴⁴⁷ Se M.7758 – *Hutchison 3G Italy/Wind/JV*, avsnitt 975.

nødvendige konkurransekraften for å være en disiplinerende faktor. Videre anfører Sector at hvis Nokas er en betydelig konkurransefaktor, vil også andre aktører som [REDACTED] stå i samme stilling.⁴⁴⁸

- (522) Gjennomgangen i kapittel 7.3.2 og 7.3.3 viser at forholdene ligger til rette for koordinering allerede før foretakssammenslutningen. [REDACTED]
[REDACTED] Det er tilsynets oppfatning at Nokas kan bidra til å gjøre det vanskeligere eller mindre sannsynlig at Sector og Verisure enes om koordineringsbetingelsene, samt at Nokas kan gjøre en eventuell koordinering mindre stabil.
- (523) Videre legger Konkurransetilsynet til grunn at Nokas ikke har så betydelige kostnadsulemper sammenlignet med de større aktørene at de ikke er i stand til å utgjøre et konkurransepress som kan bidra til å motvirke koordinering. Nokas er til forskjell fra Sector og Verisure vertikalt integrert når det gjelder utrykning, videre har de egen alarmsentral og er en betydelig aktør i et tilgrensende marked. Disse forholdene vil redusere betydningen av nevnte kostnadsulemper og gjøre Nokas i bedre stand til å konkurrere med Sector og Verisure enn det andre mindre aktører vil være. Andre aktører som Securitas og Stanley utgjør etter tilsynets vurdering ikke tilsvarende konkurransepress som Nokas, da Securitas ikke har kunder i boligsegmentet, og bare i begrenset grad har kunder i segmentet for mindre bedrifter, mens Stanley ikke er etablert i markedet.
- (524) Sector anfører at Konkurransetilsynets vurderinger i Varselets avsnitt (394)-(395), jf. avsnitt (487) og (488), synes å være uavhengig av Nokas. [REDACTED]
- (525) Varselets avsnitt (394) - (395) redegjør for at markedsforholdene legger til rette for at koordinert adferd vil kunne skje ved at Sector og Verisure ikke forsøker å kapre hverandres kunder. Dette gjelder også før foretakssammenslutningen. Imidlertid vurderer Konkurransetilsynet det slik at Nokas kan bidra til å gjøre det vanskeligere eller mindre sannsynlig at Sector og Verisure enes om koordineringsbetingelsene, samt at de kan gjøre en eventuell koordinering mindre stabil.
- (526) En situasjon hvor Sector og Verisure avstår fra å konkurrere med hverandre, men møter konkurransepress fra Nokas med mottiltak vil etter Konkurransetilsynets syn være eksempel på at Nokas gjør en koordinering mindre stabil. I en slik situasjon vil Sector og Verisure møte større konkurranse om sine eksisterende kunder og konkurrere hardt mot Nokas. Dette vil utgjøre en bedre konkurransesituasjon enn en situasjon hvor konkurransepresset fra Nokas er borte.
- (527) Basert på det ovenstående er det Konkurransetilsynets vurdering at konkurranse fra Nokas kan bidra til at en eventuell koordinering mellom Sector og Verisure er mindre stabil enn den vil være uten konkurranse fra Nokas.
- Securitas*
- (528) Som det fremgår av kapittel 7.3.2.2.2 skiller Securitas seg fra de øvrige landsdekkende aktørene ved at de ikke har kunder i boligsegmentet, og bare i begrenset grad har kunder i segmentet for mindre bedrifter. [REDACTED]
[REDACTED] Det er Konkurransetilsynets vurdering at Securitas i liten grad konkurrerer med Sector og Verisure, og dermed ikke vil påvirke stabiliteten i en koordinering mellom dem.
- Lokale aktører*
- (529) De øvrige aktørene i markedet har små markedsandeler og begrenset geografisk tilstedeværelse. Sector og Verisure møter i begrenset grad konkurranse fra disse aktørene, jf. 7.3.2.2.2.

⁴⁴⁸ Tilsvare Sector, side 40.

⁴⁴⁹ Ibid. side 40, og Notat von der Fehr, side 13.

- (530) Sector anfører at det at konkurranseforholdene lokalt kan være annerledes enn nasjonalt innebærer at det er vanskelig å enes om koordineringsbetingelser nasjonalt, blant annet fordi Sector og Verisure må tilpasse seg konkurransen i de enkelte områdene særskilt, jf. avsnitt (439).
- (531) Som det fremgår av avsnitt (440) utelukker ikke Konkurransetilsynet at partene møter konkurranse fra lokale aktører i enkelte lokale områder, men er av den oppfatning at disse aktørene ikke utgjør et tilstrekkelig konkurransepress nasjonalt.
- (532) Konkurransetilsynet legger etter dette til grunn at de øvrige aktørene i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter ikke vil kunne påvirke stabiliteten av en koordinering mellom Sector og Verisure.

7.3.3.4.2 Etableringsvilkår

- (533) Som det fremgår av kapittel 7.2.7 er det Konkurransetilsynets vurdering at det er høye etableringshindre i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, herunder tilgang til kapital, markedsføring og alarmsentral. Tilsynet vurderer det slik at etablering og ekspansjon ikke er sannsynlig, tidsnær og effektiv.
- (534) Basert på det ovennevnte anser Konkurransetilsynet det som lite sannsynlig med potensiell konkurranse som legger begrensninger på markedsdeltagernes adferd og setter en koordinering i fare.

7.3.3.4.3 Kjøpermakt

- (535) Sluttkundermarkedet består av privatkunder og små bedrifter. Samtlige kunder er imidlertid så små sammenlignet med totalmarkedet at de ikke kan motvirke at en leverandør øker prisene, senker kvaliteten på varen eller tjenesten, eller på annen måte leverer dårligere betingelser, ved å bytte til en annen leverandør.
- (536) På denne bakgrunn legger Konkurransetilsynet derfor til grunn at kjøpermakten i sluttkundermarkedet er begrenset og ikke vil sette en koordinering i fare.

7.3.4 Foretakssammenslutningens virkning på koordinering

- (537) Konkurransetilsynet vil i det følgende vurdere om foretakssammenslutningen medfører endringer i markedet som vil føre til koordinerte virkninger.

7.3.4.1 Økt konsentrasjon og redusert antall aktører, økt gjennomsiktighet og økt symmetri

- (538) Som redegjort for i kapittel 7.2.4.6 er det Konkurransetilsynets oppfatning at Nokas etter foretakssammenslutningen ikke vil utøve konkurransepress på Sector i betydelig grad. Foretakssammenslutning medfører en konsentrasjonsøkning i et allerede svært konsentrert marked. Endringen i HHI som følge av foretakssammenslutningen er på ■■■, jf. kapittel 7.3.2.2.1. Konsentrasjonsøkningen er relativt liten, hensett til Nokas sin markedsandel på ■■■ prosent. Imidlertid fjernes konkurransepresset som Nokas har utøvd gjennom Small Systems. Nokas er den tredje største aktøren i markedet, og er også den eneste øvrige aktøren med nasjonal tilstedeværelse som etter tilsynets vurdering er en nær konkurrent til Sector og Verisure.
- (539) Bortfallet av konkurransepresset som Nokas har utøvd gjennom Small Systems medfører etter Konkurransetilsynets vurdering at det blir lettere for Sector og Verisure å enes om en koordinert markedsadferd. For det første blir det lettere å finne frem til et samlingspunkt ved færre aktører til stede i markedet, og for det andre vil den langsiktige profitten av å delta i en koordinert adferd være høyere fordi de møter mindre konkurranse fra aktører utenfor koordineringen.
- (540) Foretakssammenslutningen vil medføre en høyere grad av gjennomsiktighet i markedet ettersom det blir lettere å overvåke konkurrentene når konkurransepresset Nokas har utøvd gjennom Small Systems forsvinner.
- (541) Videre vil foretakssammenslutningen øke graden av symmetri mellom de to store nasjonale aktørene, Sector og Verisure. Sector vil nærme seg Verisure sin markedsandel ytterligere, samt at foretakssammenslutningen vil føre til at Nokas, som skiller seg fra Sector og Verisure med

tanke på insentivene til å delta i en koordinert adferd, ikke lenger vil utøve et konkurransepress av betydning på de store aktørene.

- (542) Sector anfører at det ikke vil føre til økt gjennomsiktighet at konkurransepresset Nokas har utøvd gjennom Small Systems forsvinner, [REDACTED]
[REDACTED]⁴⁵⁰
- (543) Nokas er etter Konkurransetilsynets vurdering en nær konkurrent til Sector og den tredje største aktøren i markedet. At konkurransepresset Nokas har utøvd gjennom Small Systems forsvinner vil etter tilsynets vurdering føre til en økning i gjennomsiktigheten ved at det blir færre aktører som utøver et konkurransepress av betydning.
- (544) Samlet vil en reduksjon i antall aktører, økt gjennomsiktighet og økt symmetri gjøre det lettere for Sector og Verisure å koordinere sin markedsadferd og gjør en slik koordinering mer stabil over tid.

7.3.4.2 Betydningen av redusert konkurransepress fra Nokas

- (545) I tillegg til å redusere antall aktører, og å øke Sectors markedsandel noe, vil foretakssammenslutningen fjerne konkurransepresset som Nokas har utøvd gjennom Small Systems, slik at Nokas ikke vil utgjøre et konkurransepress i betydelig grad. Uten foretakssammenslutningen er det Konkurransetilsynets vurdering at Nokas vil utøve et større konkurransepress i markedet enn det markedsandelene skulle tilsi, jf. kapittel 7.3.3.4.1. Nokas har vokst i markedet i de senere årene og [REDACTED]
[REDACTED]
- (546) Som en liten aktør i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter har Nokas hatt insentiv til å opptre aggressivt for å øke sin markedsandel, og hatt mindre insentiv til å delta i koordinering. Som det fremgår av kapittel 7.3.3.4.1 er det Konkurransetilsynets vurdering at Nokas har muligheter og insentiver til å konkurrere på en måte som kan motvirke eventuell koordinering på pris og produkttilbud. Videre kan økt konkurranse bidra til å gjøre det mer lønnsomt, relativt sett, for Verisure og Sector å forsøke å vinne kunder fra hverandre. Økt konkurranse fra Nokas kan således bidra til å gjøre en koordinering hvor de to store aktørene ikke forsøker å kapre hverandres kunder mindre stabil.
- (547) Ved å fjerne konkurransepresset fra en aktør som Nokas blir det lettere for Sector og Verisure å koordinere sin markedsadferd og en koordinering vil bli mer stabil over tid.
- (548) Basert på det ovenstående legger Konkurransetilsynet til grunn at foretakssammenslutningen fører til at strukturen i markedet tilrettelegger for koordinering i større grad enn før foretakssammenslutningen ved at konkurransepresset som Nokas har utøvd på Sector og Verisure forsvinner.

7.3.5 Konklusjon vedrørende foretakssammenslutningens koordinerte virkninger

- (549) Etter en samlet vurdering har Konkurransetilsynet kommet til at forholdene i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter legger til rette for en koordinert likevekt mellom Sector og Verisure. Tilsynet finner at Sector og Verisure kan enes om koordineringsbetingelsene, jf. kapittel 7.3.2. [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] Etter tilsynets oppfatning er markedet tilstrekkelig gjennomsiktig til at aktørene kan oppdage avvik raskt, jf. kapittel 7.3.3.2. Videre ligger forholdene til rette for at avvik kan straffes på en effektiv måte, jf. kapittel 7.3.3.3. Andre aktører enn Nokas kan ikke true en eventuell koordinering, jf. 7.3.3.4. Nokas er etter tilsynets vurdering den eneste aktøren som kan true en eventuell koordinering mellom Sector og Verisure.
- (550) Foretakssammenslutningen vil fjerne konkurransepresset som Nokas har utøvd gjennom Small Systems, og føre til økt konsentrasjon og redusert antall aktører, økt gjennomsiktighet og økt symmetri. Nokas er før foretakssammenslutningen den eneste øvrige aktøren med nasjonal tilstedeværelse som er en nær konkurrent til Sector og Verisure. Foretakssammenslutningen

⁴⁵⁰ Tilsvar Sector, side 37, og Notat von der Fehr, side 14.

fører dermed til at det blir lettere for Sector og Verisure å enes om koordineringsbetingelsene, og fjerner trusselen om at Nokas kan påvirke stabiliteten av koordineringen. Foretakssammenslutningen vil derfor føre til at en koordinert likevekt mellom Sector og Verisure vil være mer stabil over tid.

(551)

Foretakssammenslutningen vil kunne bidra til at en eksisterende koordinering blir mer stabil over tid. Det er imidlertid ikke nødvendig til å ta stilling til om det er koordinering før foretakssammenslutningen, ettersom det ikke vil være avgjørende for konklusjonen i saken, da foretakssammenslutningen uansett vil øke sannsynligheten for at Sector og Verisure kan koordinere sin markedsadferd.

(552)

På bakgrunn av det ovenstående har Konkurransetilsynet kommet til at foretakssammenslutningen mellom Sector og Nokas vil føre til konkurransebegrensende koordinerte virkninger som i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter i Norge. Foretakssammenslutningen øker sannsynligheten for at Sector og Verisure kan koordinere sin markedsadferd. Sector og Verisure kan dermed opprettholde priser som er høyere enn de priser som ville forekommet i fravær av foretakssammenslutningen.

7.4 Konklusjon vedrørende foretakssammenslutningens virkninger

(553)

På bakgrunn av ovenstående har Konkurransetilsynet kommet til at foretakssammenslutningen vil medføre konkurransebegrensende ikke-koordinerte og koordinerte virkninger som, hver for seg, i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, jf. kapittel 7.2.10 og 7.3.5. Med mindre det foreligger effektivitetsgevinster som er tilstrekkelige til å motvirke konkurransebegrensningen, vil foretakssammenslutningen i betydelig grad hindre effektiv konkurranse.

7.5 Minoritetservervets betydning for virkningen av foretakssammenslutningen

(554)

Sectors erverv av Small Systems er gjensidig betinget av Sectors erverv av 49,99 prosent av aksjene i Nokas. Konkurransetilsynet vil av denne grunn se ervervene i sammenheng ved vurderingen av de konkurransemessige virkningene av Sector sitt erverv av Small Systems, jf. kapittel 3.3.

(555)

Dersom minoritetservervet blir gjennomført, blir Sector den klart største aksjonæren i Nokas og vil blant annet ha representanter i selskapets styre og vetorett ved valg av styreleder. Gjennom sitt eierskap og styrepreretasjon vil Sector få kjennskap til Nokas sine strategiske planer, og vil kunne ha insentiver til å søke å påvirke disse og til å tilpasse sin egen markedsadferd. Dette redegjøres nærmere for i kapittel 8.

(556)

Nokas vil etter foretakssammenslutningen være både leverandør og aktiv i tilgrensende markeder til markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Minoritetservervet kan etter Konkurransetilsynets vurdering føre til økt gjennomsliktighet og bidra til å sementere en allerede konsentrert markedsstruktur. Dette medfører at sannsynligheten for at Nokas vil disiplinere Sector i fremtiden reduseres.

(557)

På denne bakgrunn finner Konkurransetilsynet at vurdert samlet vil minoritetservervet styrke de konkurransebegrensende virkningene som følger av foretakssammenslutningen.

7.6 Effektivitetsgevinster

(558)

En foretakssammenslutning kan ikke forbyes dersom den medfører effektivitetsgevinster som kommer kundene til gode, og disse gevinstene oppveier tapet kundene vil kunne bli påført ved redusert konkurranse som følge av foretakssammenslutningen. Foretakssammenslutningen vil da ikke i betydelig grad hindre effektiv konkurranse.⁴⁵¹

⁴⁵¹ Sak M.7630 *FedEx/TNT* avsnitt 498 og 499 og sak T-175/12 *Deutsche Börse v Commission* avsnitt 236-238 jf. COMP/M.6166 *Deutsche Börse/NYSE* avsnitt 1134 og 1135. Se også Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03 avsnitt 76 ff, jf. fortalen nr. 29 i fusjonsforordningen.

- (559) Partene har ikke anført at det er effektivitetsgevinster som følge av foretakssammenslutningen.⁴⁵²
- (560) Som det fremgår av kapittel 7.4, er Konkurransetilsynet av den oppfatning at foretakssammenslutningen vil gi en betydelig negativ effekt på konkurransen. Partene har ikke dokumentert ervervsspesifikke effektivitetsgevinster som vil kunne oppveie de negative skadevirkningene for kundene som følge av redusert konkurranse.
- (561) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil foretakssammenslutningen derfor i betydelig grad hindre effektiv konkurranse.

8 Konkurransanalyse av minoritetservervet

8.1 Innledning

- (562) Minoritetsserverv mellom faktiske eller potensielle konkurrenter kan på samme måte som en foretakssammenslutning hindre effektiv konkurranse ved at det oppstår horisontale ikke-koordinerte virkninger og/eller horisontale koordinerte virkninger samt ikke-horisontale virkninger.⁴⁵³
- (563) Det fremgår av forarbeidene til konkurranseloven at reglene om strukturelle inngrep er begrunnet med behovet for å gripe inn for å forhindre en potensiell konkurranseskadelig adferd på grunn av endrede strukturelle forhold. I denne sammenhengen uttaler departementet at det ikke er avgjørende om strukturen endres som følge av at det oppstår en ny enhet eller om endringen ligger i de økonomiske insentivene et erverv av mindre eierandeler gir. I begge tilfeller muliggjør strukturendringer adferd som ikke er ønskelig. Adferden man ønsker å ramme ved et inngrep – både ved endringer i kontrollen av et målselskap og ved ikke kontrollerende erverv – er en sannsynlig konkurransebegrensende innretning ut ifra økonomisk rasjonell opptreden.⁴⁵⁴
- (564) Dersom et minoritetsserverv hindrer effektiv konkurranse, vil de involverte partene kunne utøve markedsrett. Markedsrett kan utøves gjennom prisøkninger, reduksjon i produksjonen, dårligere utvalg og kvalitet på varer og tjenester, mindre innovasjon eller endring av andre konkurranseparametere.
- (565) Konkurransetilsynet skal i det følgende vurdere om minoritetsservervet i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse, særlig som et resultat av at en dominerende stilling skapes eller styrkes, jf. konkurranseloven § 16 a.⁴⁵⁵
- (566) Ikke-koordinerte virkninger og koordinerte virkninger vurderes i henholdsvis kapittel 8.2 og 8.3.

8.2 Horisontale ikke-koordinerte virkninger

8.2.1 Innledning

- (567) Minoritetsserverv mellom faktiske eller potensielle konkurrenter kan medføre at ikke-koordinerte virkninger oppstår ved at konkurransepress som tidligere har vært utøvd mellom aksjeerverver og målselskapet ("partene i minoritetsservervet") reduseres. Dette som følge av at partene i minoritetsservervet får muligheter og insentiver til å påvirke en konkurrent på en måte som begrenser konkurransen.⁴⁵⁶
- (568) Virkningen av et minoritetsserverv kan være at konkurransen mellom partene begrenses, og kan således gi partene i minoritetsservervet økt markedsrett. Økt markedsrett kan utøves

⁴⁵² Melding av foretakssammenslutning, side 29.

⁴⁵³ Se NOU 2012:7, kapittel 9.2 og Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 22. Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger gjelder ikke for minoritetsserverv. På enkelte punkter vil imidlertid retningslinjen kunne ha overføringsverdi knyttet til analysen av minoritetsservervet og Konkurransetilsynet har av denne grunn valgt å henvise til retningslinjen under analysen av minoritetsservervet så langt den passer.

⁴⁵⁴ Ot.prp. nr 6 (2003-2004) side 78 og Prop. 75 L (2012-2013) side 121

⁴⁵⁵ Se kapittel 3.2.1 over.

⁴⁵⁶ NOU 2003:12 side 86. Se også NOU 2012:7, side 149.

gjennom prisøkninger, reduksjon i produksjonen, dårligere utvalg og kvalitet på varer og tjenester, mindre innovasjon eller endring av andre konkurranseparametere.⁴⁵⁷

- (569) Andre virksomheter i samme marked kan, som en følge av prisøkningene til partene i minoritetsservivet, oppleve en økning i etterspørselen som kan gi insentiver til å gjennomføre lønnsomme prisøkninger.
- (570) Som for foretakssammenslutninger vil markedsandeler kunne gi en nyttig første indikasjon på markedsstrukturen og den konkurransemessige betydningen av partene i minoritetsservivet og deres konkurrenter. Markedsandeler, eller andre mål på konsentrasjonen i markedet, vil imidlertid ikke alltid reflektere konkurranseintensiteten mellom aktørene. Årsaken er at markedsandeler kan over- eller underestimere hvor nære konkurrenter aktørene i markedet er. I vurderingen av minoritetsservivets konkurransemessige virkninger vil derfor Konkurransetilsynet i denne saken legge vekt på hvor nære konkurrenter partene er.
- (571) I markeder med differensierte produkter kan enkelte virksomheter ha større innflytelse på konkurransen i markedet enn markedsandelen tilsier, som beskrevet under kapittel 7.2.1.
- (572) Nyetablering og kjøpermakt kan begrense partene i minoritetsservivets muligheter og insentiver til å utøve markedsrett. Videre kan effektivitetsgevinster motvirke de negative følgene for konkurransen i markedene som berøres.
- (573) Konkurransetilsynet vil i kapittel 8.2.2 til 8.2.8 vurdere hvert av de ovennevnte forholdene i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter for å vurdere om minoritetsservivet vil føre til ikke-koordinerte virkninger som vil hindre effektiv konkurranse.
- (574) I det videre vil Konkurransetilsynet gjøre mange vurderinger som er sammenfallende med de vurderingene gjort i konkurranseanalysen av foretakssammenslutningen i kapittel 7. I disse tilfellene vil det vises tilbake til de aktuelle vurderingene i det foregående kapitlet.

8.2.2 Markedsstruktur

- (575) Samlet konsentrasjonsgrad i markedet og endringen i samlet konsentrasjonsgrad kan gi nyttig informasjon om konkurransesituasjonen og hvordan denne endres som følge av minoritetsservivet. Jo høyere markedsandel en virksomhet har, desto mer sannsynlig er det at den har markedsrett, og jo større økning i markedsandel et minoritetsserviv medfører, desto mer sannsynlig er det at minoritetsservivet vil føre til en økning i markedsrett.⁴⁵⁸
- (576) Kundeoverganger mellom aktørene i markedet kan også gi en indikasjon på strukturen i markedet. Selskap som konkurrerer hardere med hverandre om de samme kundene vil typisk oppleve at flere kunder bytter frem og tilbake. Videre vil selskap som konkurrerer mindre hardt ta færre kunder fra hverandre. Kundeoverganger kan også indikere hvor aktive forskjellige selskaper er i markedet.
- (577) Konkurransetilsynet har beregnet markedsandeler basert på omsetning i 2017 i kapittel 7.2.2.1 og andeler av nye kunder i kapittel 7.2.2.2.
- (578) Konkurransetilsynet konkluderer med at markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter har høy konsentrasjonsgrad før minoritetsservivet, jf. avsnitt (201). Nokas er tredje største aktør i markedet, jf. avsnitt (201). Videre har Nokas' aktivitet i markedet økt siden 2016, jf. Tabell 3, noe som er en indikasjon på at Nokas' markedsandel basert på omsetning underestimerer deres aktivitet i markedet.

8.2.3 Om markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter

- (579) Konkurransetilsynet har vurdert markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter under kapittel 7.2.3. Tilsynet vurderer det slik at det er flere faktorer en tilbyder av standardiserte alarmsystemer kan differensiere seg fra sine konkurrenter på. Generelt vil mindre differensierte aktører utøve et sterkere konkurransepress på hverandre enn mer differensierte aktører.

⁴⁵⁷ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03 avsnitt 8. Begrepet "prisøkning" er i dokumentet en samlebetegnelse for disse måtene å utøve markedsrett på.

⁴⁵⁸ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03 avsnitt 27.

8.2.4 Konkurranspress mellom partene

8.2.4.1 Innledning

- (580) Konkurransepresset partene i minoritetservervet utøver på hverandre har stor betydning for minoritetsservervets virkninger, jf. avsnitt (567) og (568).
- (581) Hvorvidt et minoritetsserverv gir aksjeerverver mulighet til å utøve en slik innflytelse over målselskapet at selskapene etter ervervet vil kunne opptre enhetlig og endre sin markedstilpasning, beror på en konkret vurdering. I vurderingen er det relevant å se hen til eierandelens størrelse, aksjonæravtaler eller underliggende avtaler, reell innflytelse på ledelsen (herunder styrerepresentasjon), finansielle bindinger, faglig kompetanse og markedskunnskap, den øvrige eierstruktur i selskapet og om det ellers vil skapes insentiver til varige endringer i bedriftenes tilpasninger i markedet.^{459,460}
- (582) I det følgende vil Konkurransetilsynet vurdere ulike faktorer som har betydning for hvor sterkt konkurranspress partene i minoritetservervet utøver på hverandre. Sectors muligheter til å utøve innflytelse over Nokas etter minoritetservervet blir vurdert i kapittel 8.2.4.2. Deretter drøftes konkurransenærhet og marginer i henholdsvis kapittel 8.2.4.3 - 8.2.4.5. Avslutningsvis drøftes den samlede endringen av konkurranspress som følger av minoritetservervet i kapittel 8.2.4.6.

8.2.4.2 Sectors muligheter til å utøve innflytelse over Nokas' virksomhet

- (583) Hvilke rettigheter og plikter Sector får som aksjonær i Nokas reguleres i utgangspunktet av aksjeloven.⁴⁶¹ Regulering kan videre følge av selskapets vedtekter og aksjonærene kan avtale rettigheter og plikter gjennom aksjonæravtaler. I forbindelse med minoritetservervet er det utarbeidet utkast til vedtekter slik de skal lyde etter ervervene, inntatt som vedlegg til Aksjekjøpsavtalen.⁴⁶² Aksjonæravtale mellom Nokas og aksjonærene i Nokas er også vedlegg til Aksjekjøpsavtalen, inntatt som Schedule 2: Amended Shareholders Agreement for NOKAS AS ("Aksjonæravtalen").
- (584) Sector erverver 203 532 av 407 146 aksjer i Nokas⁴⁶³ Aksjeervervet gir Sector en aksjepost på 49,99 prosent.⁴⁶⁴ Sector vil med denne aksjeposten være selskapets klart største aksjonær. Sector vil representere 49,99 prosent av aksjekapitalen og i utgangspunktet ha 49,99 prosent av stemmene på generalforsamling.
- (585) Det fremgår av vedtektene for Nokas, slik de skal lyde etter gjennomført aksjeerverv, at "[REDACTED]"⁴⁶⁵
- (586) Med [REDACTED] prosent av stemmene på generalforsamling og 49,99 prosent av aksjekapitalen vil Sector ha mulighet til å blokkere beslutninger som krever tilslutning fra minst to tredeler av så vel de avgitte stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen. Dette vil for eksempel gjelde beslutninger om endring av selskapets formål og endringer i selskapets aksjekapital.⁴⁶⁶
- (587) Sector erverver aksjene i Nokas fra 72 selgende aksjonærer.⁴⁶⁷ Forut for ervervet er aksjene i Nokas fordelt på 91 aksjonærer, med Stiftelsen Fritt Ord som største aksjonær med en eierpost på 21,63 prosent. Etter ervervet vil Nokas ha 92 aksjonærer. Sector vil være en klar hovedaksjonær. Nest største aksjonær etter minoritetservervet vil være Stiftelsen Fritt Ord med

⁴⁵⁹ Se også Vedtak om inngrep mot Statkraft Holding AS' erverv av 45,525 prosent av aksjene i Agder Energi AS, side 8 og 9.

⁴⁶⁰ Sammenlign Competition & Markets Authority (CMA), Mergers: Guidance on the CMA's jurisdiction and procedure, kapittel 4.14 og 4.15, der momentene som inngår i vurderingen av "material influence" er presisert.

⁴⁶¹ Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper.

⁴⁶² Aksjekjøpsavtalen, Schedule 1: Amended Articles of Association, og Schedule 2: Amended Shareholders Agreement for NOKAS AS.

⁴⁶³ Ibid., punkt 2 jf. Appendix 1, og Schedule 1: Amended Articles of Association § 4.

⁴⁶⁴ Melding om minoritetsserverv, side 1.

⁴⁶⁵ Aksjekjøpsavtalen, punkt 2 jf. Appendix 1, og Schedule 1: Amended Articles of Association § 4.

⁴⁶⁶ Aksjeloven § 5-18 jf. § 2-2.

⁴⁶⁷ Aksjekjøpsavtalen, Appendix 1.

10,79 prosent, Nomad Holding AS vil være tredje største aksjonær med 4,91 prosent og de øvrige 89 aksjonærene vil hver ha aksjeposter på under 4 prosent. Sector vil således ha rundt fire ganger så mange stemmer som nest største aksjonær.

- (588) Den fremtidige styresammensetningen er også regulert i Aksjonæravtalen. Det følger av Aksjonæravtalen punkt 2 at "[REDACTED]". Det fremgår videre av Aksjonæravtalen at [REDACTED].⁴⁶⁸
- (589) Aksjonæravtalen innebærer at Sector [REDACTED]. Sector har samtidig avgjørende innflytelse på [REDACTED]. Det fremgår videre av aksjonæravtalen at [REDACTED].
- (590) Styret skal forvalte selskapet og sørge for forsvarlig organisering av virksomheten. Styret skal fastsette planer og budsjetter for selskapets virksomhet og kan fastsette retningslinjer for virksomheten. Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at selskapets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.⁴⁶⁹
- (591) Det fremgår av interne dokumenter at styret i Nokas har behandlet [REDACTED] på styremøter i selskapet. I lys av perioden 2016 til 2018 viser fremlagte møteplaner at det årlig avholdes [REDACTED] styremøter samt en [REDACTED]. De fleste av styremøtene starter med at konsernsjefen rapporterer på salg og virksomhet. Det vises blant annet til styresak 10/17 og 27/17 der det fremgår følgende:
- (592) "[REDACTED]".
[REDACTED]
[REDACTED]⁴⁷⁰
- (593) Strategiplaner for Small Systems herunder privatmarkedet er behandlet i styret under sak 35/16 og 50/16. Fra sak 35/16 er følgende referert i styreprotokollen:
"[REDACTED]".
[REDACTED]
[REDACTED]⁴⁷¹
- (594) Sak 50/16 gjelder vedtakelse av strategiplan. Det fremgår at:
"[REDACTED]".
[REDACTED]

⁴⁶⁸ Aksjonæravtalen, punkt 2.

⁴⁶⁹ Aksjeloven §§ 6-2 og 6-12.

⁴⁷⁰ Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "1.13 Referat styremøte Nokas 27.04.17" og "1.18 Referat styremøte Nokas 26.09.17".

⁴⁷¹ Ibid., vedlegg "1.08 Sak 36-16 Referat styremøte Nokas 26.09.16".

- [REDACTED]
- (595) Referater fra styremøter i Nokas i perioden 2016 til 2018 viser at Nokas behandler spørsmål om [REDACTED]. Aksjepostens størrelse, aksjonærsammensetningen og retten til styrerepresentasjon gir Sector mulighet til å påvirke selskapets beslutninger.
- (596) Sector anfører at [REDACTED]
 [REDACTED]⁴⁷³ Nokas anfører at det ikke er sannsynlig at [REDACTED]⁴⁷⁴ og at aksjonærer med ledende posisjoner i Nokas ikke vil akseptere å svekke sin egen konkurransekraft for å tilpasse seg Sectors mulige profittmaksimerende markedsstrategi.⁴⁷⁵ Sector anfører også at det ikke er grunnlag for å forutsette at personer med beslutningsmyndighet hos erververen får tilgang til "*near omniscient view of the competitive dynamics*".⁴⁷⁶ Sector legger her til grunn at det er behov for nær perfekt informasjon for å kunne utarbeide en profittmaksimerende strategi for begge selskap.⁴⁷⁷
- (597) Konkurransetilsynet viser til at selv om [REDACTED] av stemmene ikke gir flertall, gir det en sterk posisjon som kan benyttes til å få gjennomslag for saker som er strategisk viktige for Sector. [REDACTED]
 [REDACTED] Dette innebærer at Sector kan få gjennom egne saker ved å presentere løsninger som også får tilslutning fra en relativt liten del av de øvrige aksjonærene.
- (598) Konkurransetilsynet viser videre til at konkurranseskaden ikke fordrer at personer med beslutningsmyndighet hos erververen har tilgang til perfekt informasjon, jf. sitatet partene legger til grunn. Konkurranseskaden kan oppstå dersom styret vedtar at satsing på et helt spesifikt marked skal begrenses, at man velger en strategi med høye priser eller at eventuelle ekspansjonsmuligheter ikke utnyttes. En slik avgjørelse vil kunne tas uten perfekt informasjon om den konkurransemessige dynamikken i markedet.
- (599) [REDACTED]
- (600) [REDACTED]

⁴⁷² Ibid., vedlegg "1.11 Sak 01-17 - Referat styremøte Nokas 15.12.16".

⁴⁷³ Tilsvare Sector, side 45.

⁴⁷⁴ Tilsvare Nokas, side 21.

⁴⁷⁵ Tilsvare Sector, side 48.

⁴⁷⁶ Ibid., sitatet partene gjengir er hentet fra Dubrow, "Challenging the Economic Incentive Analysis of Competitive Effects in Acquisitions of Passive Minority Equity Interests", *Antitrust Law Journal* Vol. 69, No. 1 (2001), s. 133.

⁴⁷⁷ Ibid.

⁴⁷⁸ Ibid., side 45.

⁴⁷⁹ Tilsvare Nokas, side 21, og Tilsvare Sector, side 45.

- [REDACTED]
- (601) Nokas anfører at referansene fra interne dokumenter som Konkurransetilsynet benytter for å underbygge [REDACTED] er noe misvisende. Dette skyldes at referatene i sin [REDACTED]

[REDACTED]⁴⁸⁰ Nokas anfører også at tilsynet har brukt misvisende sitater som indikerer større fare for informasjonsutveksling på styremøter enn det som er reelt. Dette begrunnes med "[REDACTED]"

- (602) Konkurransetilsynet viser til at i styresak 10/17 og 27/17 fremgår det [REDACTED]⁴⁸² I sak 35/16 omtales [REDACTED]

- (603) På bakgrunn av ovennevnte er det Konkurransetilsynets vurdering at Sector etter aksjeerhvervet har mulighet til å utøve innflytelse på Nokas' virksomhet, herunder påvirke strategiske beslutninger for selskapet.

8.2.4.3 Konkurransenærhet mellom partene

- (604) Konkurransetilsynet har vurdert konkurransenærhet under kapittel 7.2.4. Ved vurderingen har tilsynet sett hen til substituerbarheten mellom partenes produkter, kundeoverganger, partenes salgsfokus, partenes salgsorganisasjon og dekningsområde.
- (605) Konkurransetilsynet har i kapittel 7.2.4.2.6 konkludert med at Sector og Nokas er nære konkurrenter.

8.2.4.4 Vurdering av Nokas sin konkurransekraft i markedet

- (606) Som nevnt i avsnitt (180) kan markedsandeler underestimere hvor nære konkurrenter aktørene i markedet er. Dette kan gjelde dersom én av partene er en nyetablert aktør som er forventet å utøve et større konkurransepress på partene i fremtiden, jf. avsnitt (182).⁴⁸⁵
- (607) Konkurransetilsynet har i kapittel 7.2.4.4 funnet at Nokas' rolle i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter fremstår som større enn deres markedsandel slik den er beregnet i kapittel 7.2.2.1.

8.2.4.5 Marginer

- (608) Konkurransetilsynet anser partenes marginer i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter som høye, jf. kapittel 7.2.4.3.

8.2.4.6 Endring i konkurransepress som en følge av minoritetserhvervet

- (609) Minoritetserhvervet medfører en endring i konkurransepress både for Sector og Nokas. Endringen i konkurransepress for de to selskapene drøftes under.

8.2.4.6.1 Incentivene til Sector etter ervervet

⁴⁸⁰ Tilsvar Nokas, side 21. Tilsvarende anfører Sector at de har formodningen mot seg og at aktiviteter knyttet til Small Systems vil være gjenstand for omfattende styrebehandling, i Tilsvar Sector, side 45.

⁴⁸¹ Tilsvar Nokas, side 21.

⁴⁸² Brev 9. oktober 2018 fra Wikborg Rein & Co Advokatfirma AS, vedlegg "1.13 Referat styremøte Nokas 27.04.17" og "1.18 Referat styremøte Nokas 26.09.17".

⁴⁸³ Ibid., vedlegg "1.08 Sak 36-16 Referat styremøte Nokas 26.09.16".

⁴⁸⁴ Ibid., vedlegg "1.11 Sak 01-17 - Referat styremøte Nokas 15.12.16".

⁴⁸⁵ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03, avsnitt 37.

- (610) Endringen i konkurransepress fra Sector som følge av minoritetservervet avhenger av forhold som størrelsen på Sector sin aksjepost i Nokas, grad av konkurransenærhet mellom Nokas og Sector og Nokas sine marginer.
- (611) Konkurransepresset vil avhenge av hvor stor andel av aksjene i Nokas som Sector besitter. Etter minoritetservervet eier Sector 49,99 prosent av aksjene i Nokas. Dersom Sector øker sine priser, vil Nokas fange opp noe av det tapte salget, og tapet av inntektene fra kundene som bytter til Nokas blir delvis internalisert. Dette medfører at en prisøkning som ikke var lønnsom for Sector før minoritetservervet, kan bli lønnsom etter minoritetservervet.
- (612) Minoritetservervet medfører en større reduksjon i konkurransepress overfor Sector jo nærere konkurrent Nokas er til Sector. Nokas og Sector er nære konkurrenter i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, jf. kapittel 7.2.4.2.
- (613) Videre finner Konkurransetilsynet at partene i minoritetservervet ikke har andre nære konkurrenter enn Verisure. Fra januar til oktober i 2018 fikk Nokas ■■■ prosent av de nye alarmkundene, mens Verisure fikk ■■■ prosent, jf. Tabell 3. Tall for kundeoverganger viser at Nokas og Verisure stod for henholdsvis ■■■ prosent og ■■■ prosent av kjente kundeoverganger fra Sector i dette markedet i samme periode, jf. Tabell 4. Etter tilsynets vurdering vil Nokas fange opp et betydelig antall av kunder som forlater Sector ved en prisøkning. Imidlertid vil denne virkningen være mindre ved minoritetservervet enn ved en foretakssammenslutning siden Sector kun vil eie 49,99 prosent av aksjene i Nokas.
- (614) Endringen i konkurransepress fra Sector etter minoritetservervet vil også avhenge av den variable profittmarginen til Nokas. En høy margin hos Nokas tilsier at verdien av omsetningen fra en Nokas-kunde er høy. Reduksjonen i konkurransepress hos Sector blir dermed større hvis marginene hos Nokas er høye. Som beskrevet i kapittel 7.2.4.3 er marginene til Sector og Nokas ■■■■■■■■■■
- (615) ■■■■■■■■■■
- (616) Konkurransetilsynet viser til at Nokas er en aktør i vekst og at Nokas overtok ■■■ prosent av kundene som forlot Sector i 2018.⁴⁸⁸ Selv om kundeovergangene til Nokas fra Sector er betydelig lavere enn kundeovergangene til Verisure, viser tallene at Nokas utøver et konkurransepress på Sector.
- (617) Konkurransetilsynet viser videre til at Sector kjenner markedet og Nokas sin virksomhet godt. Minoritetservervet og styrerepresentasjon vil kunne gi Sector tilgang til ytterligere informasjon om Nokas sin virksomhet. Det er av den grunn tilsynets vurdering at Sector vil ha tilstrekkelig informasjon til å ta prisbeslutninger.
- (618) Konkurransetilsynet bemerker at selv om satsingen i Small Systems på kort sikt har en negativ kontantstrøm, jf. avsnitt (270) og (274) vil den etter Nokas beregninger være lønnsom. Det er Konkurransetilsynets vurdering at økt salg hos Nokas vil være positivt for Sector som eier av 49,99 prosent av aksjene. Denne lønnsomheten kan reflekteres i utbetaling av utbytte eller økt verdi på selskapet.
- (619) Sector anfører at det er uklart om endringer i insentiver kan gi grunnlag for inngrep. Sector refererer til saken *Ryanair-Air Lingus*,⁴⁸⁹ hvor det legges til grunn at det er stor usikkerhet

⁴⁸⁶ Tilsvar Sector, side 44.

⁴⁸⁷ Ibid.

⁴⁸⁸ T.o.m. oktober 2018.

⁴⁸⁹ https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5329ddc8ed915d0e60000189/130828_ryanair_final_report.pdf s. 38, p. 7.19.

forbundet med på hvilken måte økt profitt hos Aer Lingus ville tilflyte Ryanair, og at man derfor vil forvente at insentivene som konkurrent er viktigere enn insentivene som aksjonær.⁴⁹⁰

- (620) Det er Konkurransetilsynets vurdering at hvilke insentiver som dominerer er avhengig av partenes posisjon og av markedet de opererer i. Konklusjonen i *Ryanair-Air Lingus* er dermed ikke nødvendigvis overførbart til denne saken. Tilsynet viser i denne sammenheng til at konklusjonen var begrunnet med at "*The acquisition of the minority shareholding was a first step in Ryanair's bid for the entirety of Aer Lingus, rather than an investment in its own right*,"⁴⁹¹ og videre at "*This could be the case if by competing less strongly, Ryanair risked the price of acquiring the outstanding shares in Aer Lingus increasing or being less likely to be able to acquire the remainder of Aer Lingus at all.*"⁴⁹² Dette indikerer etter tilsynets vurdering at Ryanair ville ha mulighet til å øke verdien av Air Lingus, men at de i dette tilfellet ikke har insentiver til å gjøre dette. I foreliggende sak er det ikke et uttrykt mål for Sector å kjøpe de resterende aksjene i Nokas. Insentivene til Sector vil derfor være annerledes enn det som ble lagt til grunn for Ryanair i *Ryanair-Air Lingus*.
- (621) På denne bakgrunn finner Konkurransetilsynet at minoritetsservivet vil gi Sector insentiv til å utøve økt markedsrett i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Etter tilsynets vurdering vil dette kunne medføre konkurranseskade.

8.2.4.6.2 Insentivene til Sector til å påvirke Nokas etter ervervet

- (622) Som beskrevet ovenfor under 8.2.4.2 er det Konkurransetilsynets oppfatning at Sector har mulighet til å utøve innflytelse på Nokas' virksomhet, herunder strategiske beslutninger for selskapet. En måte å få Nokas til å føre en mindre aggressiv prisstrategi er påvirke Nokas slik at selskapet ikke oppnår skalafordeler. Det fremgår av Nokas sin strategiplan for [REDACTED], jf. avsnitt (594). Sector kan for eksempel bruke sin innflytelse over Nokas til å begrense Nokas' insentiver til investeringer i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter og dermed hemme vekst.
- (623) Etter minoritetsservivet eier Sector 49,99 prosent av aksjene i Nokas og høster dermed halvparten av Nokas sin fortjeneste. Ved salg av alarmer fra egen virksomhet tilfaller hele inntekten Sector. Etter minoritetsservivet vil det dermed være gunstig for Sector å påvirke Nokas i retning av å utøve et svakere konkurransepress i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.
- (624) Etter Konkurransetilsynets vurdering er Nokas og Sector nære konkurrenter i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, jf. kapittel 7.2.4.2. Videre finner tilsynet at partene i minoritetsservivet ikke har andre nære konkurrenter enn Verisure. Siden Sector er en av to store aktører i et konsentrert markedet, er det rimelig å legge til grunn at selskapet vil fange opp en stor andel av de kundene Nokas taper ved en prisøkning.⁴⁹³
- (625) Sectors insentiver til å påvirke Nokas vil avhenge av hvor stor andel av aksjene i Nokas som er på Sectors hånd. Bakgrunnen for dette er at jo færre aksjer Sector besitter, jo mindre er tapet for Sector knyttet til kundene Nokas taper ved en prisøkning. Sector vil avveie dette tapet mot inntekten selskapet får ved å fange opp kunder fra Nokas. Siden Sector får hele denne inntekten, men kun bærer en andel av tapet på Nokas sin hånd, vil insentivene for Sector til å påvirke Nokas avhenge av hvor stor andel av aksjene i Nokas som er på Sectors hånd.⁴⁹⁴
- (626) På bakgrunn av at Sector er en nær konkurrent til Nokas, samt at Sector vil få en mindre andel av profitten fra Nokas sine kunder i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter

⁴⁹⁰ Tilsvare Sector, side 43.

⁴⁹¹ https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5329ddc8ed915d0e60000189/130828_ryanair_final_report.pdf s. 64, p. 7.146.

⁴⁹² Ibid.

⁴⁹³ Daljord og Sørgard (2011): Single-product versus uniform SSNIPs. *International Review of Law and Economics*. Volume 31, Issue 2, June 2011, side 142-146.

⁴⁹⁴ Se avsnitt 42 i "*Economic Literature on Non-Controlling Minority Shareholdings ("Structural links")*", Annex to the "*Towards a more effective EU merger control*", Commission Staff Working Document, June 2014.

sammenlignet med egne kunder, finner Konkurransetilsynet at Sector vil ha insentiver til å påvirke Nokas i retning av å opptre mindre aggressivt. Etter tilsynets vurdering vil derfor minoritetsservivet medføre et tap av konkurransepress fra Nokas i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.

8.2.5 Konkurrentenes respons på prisøkninger

- (627) De fusjonerende virksomhetenes insentiver og muligheter til å øke prisene kan påvirkes av hvordan de andre virksomhetene i markedet vil respondere på en prisøkning. Partenes prisøkninger kan skifte etterspørsel over til de andre virksomhetene i markedet.
- (628) Det er Konkurransetilsynets vurdering at det uansett må forventes at dersom Sector, som følge av minoritetsservivet, utøver markedsrett ved å heve prisene, vil andre aktører som møter konkurranse fra partene også ha insentiver til å heve sine priser, jf. kapittel 7.2.6.

8.2.6 Etablering

- (629) Konkurransetilsynet har vurdert nyetablering og etablering fra aktører som er aktive i tilgrensende markeder, jf. kapittel 7.2.7.
- (630) Konkurransetilsynet finner at nyetablering eller ekspansjon fra aktører aktive i tilgrensende markeder ikke vil disiplinere partene etter minoritetsservivet.

8.2.7 Kjøperrett

- (631) Kundernes kjøperrett kan i noen tilfeller hindre utøvelse av markedsrett. Graden av kjøperrett vil normalt bestemmes av hvor avhengig kunden er av tilbydereren og hvor avhengig tilbydereren er av kundene.
- (632) Konkurransetilsynet legger til grunn at kjøperretten i sluttbrukermarkedet er begrenset, jf. kapittel 7.2.8.

8.2.8 Samlet vurdering av minoritetsservivets ikke-koordinerte virkninger

- (633) Markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter er konsentrert før minoritetsservivet. Nokas og Sector er nære konkurrenter, og Nokas utgjør et større konkurransepress i markedet enn markedsandelen tilsier. Etter Konkurransetilsynets vurdering er Nokas en viktig konkurransekraft i markedet, jf. kapittel 8.2.4.4.
- (634) Etter minoritetsservivet vil Sector ha insentiver til å redusere konkurransepresset i markedet, både i Sector og i Nokas ved at de har mulighet til å påvirke Nokas sin adferd i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, jf. kapittel 8.2.4.2 og 8.2.4.6.
- (635) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil Verisure også etter minoritetsservivet ha gode responsmuligheter overfor Sector og Nokas. Tilsynet finner imidlertid at det er sannsynlig at Verisure vil ha insentiver til å øke prisene etter minoritetsservivet. Det er høye etableringshindringer i markedet, og den potensielle konkurransen vil ikke være tilstrekkelig til å disiplinere etablerte aktører. Kjøperretten er etter tilsynets vurdering begrenset.
- (636) Etter en samlet vurdering av minoritetsservivet finner Konkurransetilsynet at ervervet vil medføre at Sector får økt markedsrett. Økt markedsrett vil gi Sector muligheter og insentiver til å øke prisene og/eller redusere kvaliteten overfor partenes kunder etter minoritetsservivet. Videre vil økt markedsrett svekke Sectors insentiver til å investere i produktutvikling og innovasjon. Mindre produktutvikling og innovasjon vil kunne føre til lavere kvalitet på alarmer til boliger og små bedrifter. Minoritetsservivet vil også svekke sannsynligheten for fremveksten av en viktig konkurrent til Sector.
- (637) På bakgrunn av det ovenstående har Konkurransetilsynet kommet til at minoritetsservivet vil medføre ikke-koordinerte virkninger som vil bidra til å hindre effektiv konkurranse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter i Norge.

8.3 Horisontale koordinerte virkninger

8.3.1 Innledning

- (638) I det følgende vil Konkurransetilsynet vurdere om minoritetsservivet vil kunne hindre effektiv konkurranse ved at sannsynligheten for koordinering øker eller ved at eksisterende koordinering styrkes.
- (639) Som ved foretakssammenslutninger kan koordinerte virkninger oppstå i tilfeller der minoritetsservivet endrer markedsstrukturen slik at det blir mer sannsynlig at tilbyderne som tidligere ikke koordinerte adferden sin nå vil koordinere seg og øke prisene eller på andre måter begrense konkurransen. Et minoritetsserviv kan også gjøre eksisterende koordinering mer stabil eller effektiv.
- (640) Med koordinerte virkninger menes en situasjon der konkurrenter, uten nødvendigvis å inngå en eksplisitt avtale om å begrense konkurransen, oppnår en parallell adferd og fredelig sameksistens som innebærer redusert konkurranse.⁴⁹⁵ Incentivene til en slik koordinert adferd oppstår når markedsaktørene blir oppmerksomme på hverandres felles interesser og vurderer det som mulig og økonomisk lønnsomt å realisere den parallelle adferden.
- (641) Det er mer sannsynlig at koordinering vil oppstå i markeder hvor det er relativt enkelt å etablere et samlingspunkt for den koordinerte adferden. På kort sikt kan imidlertid markedsaktørene, hver for seg, ha incentiv til å bryte ut av en slik koordinert adferd for å kapre kunder og øke sine markedsandeler og profitt. Det er derfor nødvendig å vurdere om koordineringen er stabil.⁴⁹⁶
- (642) Som beskrevet under kapittel 7.3.1 gir Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger et analytisk rammeverk for koordinerte virkninger. Retningslinjene lister opp fire kumulative vilkår som må være oppfylt:⁴⁹⁷
- aktørene må stilltiende kunne enes om koordineringsbetingelsene,
 - markedet må være tilstrekkelig gjennomiktig til at aktørene kan avdekke avvik,
 - avvikene må kunne straffes og
 - utenforstående aktører må ikke kunne true den parallelle markedsadferden.
- (643) I kapittel 8.3.2 vurderer Konkurransetilsynet i aktørenes mulighet til å enes om koordineringsbetingelsene. I kapittel 8.3.3 redegjøres det for om den koordinerte adferden er stabil ved å vurdere de tre øvrige vilkårene. I kapittel 8.3.4 analyseres hvordan minoritetsservivet påvirker muligheten for å oppnå en koordinert adferd og stabiliteten i koordineringen. Kapittel 8.3.5 inneholder en oppsummering av tilsynets vurdering av koordinerte virkninger og konklusjon.

8.3.2 Mulighet til å enes om koordineringsbetingelsene

- (644) Det er mer sannsynlig at koordinering vil oppstå i markeder hvor det er relativt enkelt å etablere et samlingspunkt for den koordinerte adferden.
- (645) Konkurransetilsynet har i kapittel 7.3.2 vurdert hvorvidt det vil være mulig for aktørene å enes om koordineringsbetingelsene. Ved vurderingen har tilsynet sett hen til karakteristika som tilsier at koordinering er mulig, hvilke mekanismer aktørene kan benytte for å koordinere sin adferd i markedet [REDACTED]
- (646) I vurderingen kom Konkurransetilsynet til at forholdene i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter legger til rette for en koordinert likevekt mellom Sector og Verisure. Tilsynet finner at Sector og Verisure kan enes om koordineringsbetingelsene, jf. kapittel 7.3.2. [REDACTED]

⁴⁹⁵ EFTAs horisontale retningslinjer, avsnitt 39.

⁴⁹⁶ Sak C-413/06 *Bertelsmann AG og Sony mot Impala*, Sml. 2008 side I-04951, premiss 123.

⁴⁹⁷ Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger (2004/C 31/03), avsnitt 39 flg.

8.3.3 Stabil koordinering

- (647) For at en koordinert adferd skal være stabil må markedet være tilstrekkelig gjennomsluktig til at aktørene kan overvåke hverandre og effektivt identifisere avvik. Samtidig må det eksistere troverdige straffemekanismer, slik at aktører som avviker kan påføres et tap som overstiger gevinsten ved å avvike. Videre kan den koordinerte adferden lettere opprettholdes dersom det er vanskelig for nye aktører å etablere seg, svak kjøpermakt hos kundene og vanskelig for konkurrenter som ikke deltar i koordineringen å utøve et tilstrekkelig konkurransepress.
- (648) Konkurransetilsynet har vurdert de tre ovennevnte forholdene i kapittel 7.3.3. Etter tilsynets oppfatning er markedet tilstrekkelig gjennomsluktig til at aktørene kan oppdage avvik raskt, jf. kapittel 7.3.3.2. Videre ligger forholdene til rette for at avvik kan straffes på en effektiv måte, jf. kapittel 7.3.3.3. Andre utenforstående enn Nokas kan ikke true den parallelle markedsadferden, jf. kapittel 7.3.3.4. Nokas er etter tilsynets vurdering den aktøren som det er mest sannsynlig at kan true en koordinering mellom Sector og Verisure.

8.3.4 Minoritetsservervets koordinerte virkninger

8.3.4.1 Innledning

- (649) Som beskrevet ovenfor legger markedet til rette for en koordinert likevekt mellom Sector og Verisure før minoritetsservervet finner sted. [REDACTED]

Nokas er etter tilsynets vurdering den aktøren som det er mest sannsynlig at kan true en koordinering mellom Sector og Verisure.

- (650) Minoritetsservervet kan styrke en koordinering mellom Sector og Verisure på tre måter. For det første gir minoritetsservervet Sector muligheter og insentiv til å utøve innflytelse på Nokas sin adferd i markedet. For det andre letter ervervet informasjonsflyten mellom Nokas og Sector slik at markedet blir mer gjennomsluktig. For det tredje svekker minoritetsservervet Sectors insentiver til å bryte ut av en koordinering.

8.3.4.2 Sectors muligheter og insentiver til å utøve innflytelse på Nokas sin virksomhet

- (651) Konkurransetilsynet har vurdert hvorvidt minoritetsservervet gir Sector mulighet til å utøve innflytelse over Nokas, jf. kapittel 8.2.4.2. I vurderingen har tilsynet blant annet sett hen til størrelsen på aksjeposten Sector har ervervet, Aksjonæravtalen og den reelle innflytelse Sector får på ledelsen (herunder styrerepresentasjon). Tilsynet finner at Sector gjennom sitt eierskap og styrerepresentasjon i Nokas kan utøve innflytelse på Nokas' virksomhet, herunder strategiske beslutninger for selskapet.
- (652) Nokas har som en liten aktør i markedet insentiv til å opptre aggressivt for å øke sin markedsandel, og mindre insentiv til å delta i koordinering, jf. avsnitt (518). Dersom Nokas opptre aggressivt i markedet eller tar markedsandeler fra Sector og Verisure kan dette påvirke lønnsomheten og stabiliteten av en koordinering, jf. avsnitt (519) og (520). Det er etter Konkurransetilsynets vurdering sannsynlig at Sector vil ha insentiv til å stanse en slik aggressiv adferd, for eksempel ved å påvirke Nokas til å ikke gjøre ytterligere investeringer i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.
- (653) Partene anfører at minoritetsservervet ikke gir Sector mulighet til å utøve innflytelse på Nokas sin virksomhet.⁴⁹⁸ Konkurransetilsynet behandler denne anførselen i kapittel 8.2.4.2. Sector viser i denne sammenheng til blant annet artikkelen *Rethinking Minority Share Ownership and Interlocking Directorships: The Scope for Competition Law Intervention* som Sector anfører gir uttrykk for at et minoritetsserverv gir insentiver som både kan øke eller minske sannsynligheten for koordinering, og at det er svært vanskelig å forutse eller dokumentere virkningene av et minoritetsserverv.⁴⁹⁹

⁴⁹⁸ Tilsvar Sector, side 45-46.

⁴⁹⁹ Tilsvar Sector, side 47. Artikkelen som refereres er Gabrielsen, Hjelmeng og Sørgard, "Rethinking Minority Share Ownership and Interlocking Directorships: The Scope for Competition Law Intervention", *European Law Review*, 2011.

- (654) Konkurransetilsynet bemerker at nevnte artikkel vurderer koordinering mellom partene som ønsker å fusjonere. Dette er ikke overførbart til foreliggende sak, hvor det ikke er en antagelse om at Nokas er en del av en eventuell koordineringen. Artikkelen er derfor etter tilsynets vurdering ikke relevant i foreliggende sak. For øvrig vises til tilsynets vurderinger i kapittel 8.2.4.2.
- (655) På denne bakgrunn finner Konkurransetilsynet at Sector har muligheter og insentiver til å påvirke Nokas til å opptre mindre aggressivt. Dersom Nokas blir mindre aggressiv, blir det lettere for Sector og Verisure å koordinere sin markedsadferd, og en koordinering vil bli mer stabil over tid.

8.3.4.3 Økt gjennomsiktighet

- (656) Som aksjonær i Nokas får Sector adgang til informasjon om Nokas sine kommersielle aktiviteter. Styrerepresentasjon vil gi Sector tilgang til strategisk informasjon om Nokas sin kostnadsstruktur og investeringsbeslutninger. Det vises i denne sammenheng til at styret i Nokas tidligere har hatt [redacted] til behandling, jf. kapittel 8.2.4.2.
- (657) Økt tilgang på informasjon vil, etter Konkurransetilsynets vurdering, være egnet til å redusere den strategiske usikkerheten for Sector knyttet til Nokas adferd i markedet, og legge til rette for koordinering.
- (658) Videre vil Sector kunne benytte økt tilgang til informasjon til å hindre at Nokas utfordrer koordineringen mellom Sector og Verisure.
- (659) Konkurransetilsynet finner på denne bakgrunn at minoritetsservivet bidrar til økt gjennomsiktighet. Dette bidrar til å gjøre det lettere for Sector og Verisure å koordinere sin markedsadferd og gjør en slik koordinering mer stabil over tid.

8.3.4.4 Insentiver til å bryte ut av en koordinering

- (660) Det er Konkurransetilsynets vurdering at Sectors insentiver til å avvike fra en eventuell koordinering endres etter minoritetsservivet. Dette ved at det blir mer kostbart for Sector å avvike fra en koordinering og at konkurransen mellom Sector og Nokas svekkes.
- (661) Minoritetsservivet fører til at Sector får mindre insentiver til å avvike fra en eventuell koordinering siden et avvik blir mer kostbart etter minoritetsservivet. Dersom Sector avvek fra en koordinering før minoritetsservivet, ville Sector oppnå økt profitt som en følge av at selskapet kapret kunder i perioden før avviket ble oppdaget. Etter at avviket ble oppdaget ville konkurrentene respondere med hard konkurranse og Sector sin profitt ville blitt mindre enn før avviket. Etter at minoritetsservivet er gjennomført må Sector ta hensyn til sitt aksjeeierskap i Nokas og dermed også tapet Nokas blir påført som følge av lavere priser ved at en koordinering bryter sammen. Dermed får Sector mindre insentiv til å avvike fra en eventuell koordinering etter minoritetsservivet.
- (662) Som beskrevet under kapittel 8.2 over vil minoritetsservivet kunne dempe Sector sine insentiver til å konkurrere direkte med Nokas. Dempet konkurranse kan bidra til å stabilisere en eventuell koordinering mellom Sector og Verisure.
- (663) [redacted]
- (664) Konkurransetilsynet er av den oppfatning at minoritetsservivet vil påvirke en koordinering. Koordinert adferd er mulig fordi begge parter anser den langsiktige fortjenesten av koordinering som høyere enn den kortsiktige profitten ved å avvike fra koordinering. Et minoritetsserviv vil gjøre at Sector kan påvirke Nokas sin markedsadferd, og dermed

⁵⁰⁰ Ibid., side 46, samt vedlegg 1 til Tilsvare fra Sector - Notat fra professor Nils-Henrik Mørch von der Fehr datert 24. januar 2019.

forhindre at Nokas truer koordineringen. Dette medfører at forventet fremtidig fortjeneste av koordinering vil være høyere, noe som igjen øker sannsynlighet for koordinering.

- (665) Etter en samlet vurdering finner dermed Konkurransetilsynet at minoritetsservivet vil svekke Sectors insentiver til å bryte ut av en koordinering.

8.3.5 Samlet vurdering vedrørende minoritetsservivets koordinerte virkninger

- (666) Etter en samlet vurdering har Konkurransetilsynet kommet til at forholdene i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter legger til rette for en koordinert likevekt mellom Sector og Verisure. Tilsynet finner at Sector og Verisure kan enes om koordineringsbetingelsene, [redacted] jf. kapittel 8.3.2. Det er videre tilsynets oppfatning at aktørene kan oppdage og straffe avvik raskt, og at andre utenforstående enn Nokas ikke kan true en eventuell koordinering mellom Sector og Verisure, jf. kapittel 8.3.3. Nokas er etter tilsynets vurdering den eneste aktøren som kan true en koordinering mellom Sector og Verisure.
- (667) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil minoritetsservivet gi Sector mulighet og insentiver til å påvirke Nokas til å opptre mindre aggressivt, lette informasjonsflyten mellom Sector og Nokas og gi Sector svakere insentiver til å bryte ut av en koordinering. Minoritetsservivet fører dermed til at det blir lettere for Sector og Verisure å enes om koordineringsbetingelsene, og reduserer trusselen om at Nokas kan påvirke stabiliteten av en koordinering. Minoritetsservivet vil derfor føre til at en koordinert likevekt mellom Sector og Verisure vil være mer stabil over tid.

(668)

- (669) Konkurransetilsynet har etter dette kommet til at minoritetsservivet vil føre til konkurransebegrensende koordinerte virkninger ved at ervervet øker sannsynligheten for at Sector og Verisure kan koordinere sin markedsadferd [redacted]. Sector og Verisure kan dermed opprettholde priser som er høyere enn de priser som ville forekommet i fravær av minoritetsservivet.
- (670) Det er Konkurransetilsynets vurdering at koordinerte virkninger som følge av minoritetsservivet vil forekomme i tillegg til ikke-koordinerte virkninger, og at koordinerte virkninger vil kunne forringe konkurransen utover konkurranseskaden ikke-koordinerte virkninger medfører.

8.4 Samlet vurdering av minoritetsservivet

- (671) Markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter er høyt konsentrert for minoritetsservivet. Etter Konkurransetilsynets vurdering er Nokas en viktig konkurransekraft i markedet.
- (672) Sector har anført at terskelen for å gripe inn mot et minoritetsserviv er høy og at det er vanskelig å forutse eller dokumentere virkningene av et minoritetsserviv. Konkurransetilsynet har heller ikke substansiert konkurranseskaden som følge av ervervet.⁵⁰¹
- (673) Minoritetsservivet medfører at konkurransepresset fra en konkurrent med sterke insentiver til å kapre kunder fra Sector svekkes. Som vist til over under avsnitt (636) er det Konkurransetilsynets vurdering at ervervet vil medføre at Sector får økt markedsrett. Økt markedsrett vil gi Sector muligheter og insentiver til å øke prisene og/eller redusere kvaliteten overfor partenes kunder etter minoritetsservivet. Videre vil økt markedsrett svekke Sectors insentiver til å investere i produktutvikling og innovasjon. Mindre

⁵⁰¹ Tilsvar Sector, side 42.

produktutvikling og innovasjon vil kunne føre til lavere kvalitet på alarmer til boliger og små bedrifter. Minoritetsservivet vil også svekke sannsynligheten for fremveksten av en viktig konkurrent til Sector.

- (674) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil minoritetsservivet videre gi Sector mulighet til å påvirke Nokas til å opptre mindre aggressivt, gjøre markedet mer gjennomskiktig og gi Sector svakere insentiver til å bryte ut av en koordinering. Minoritetsservivet øker dermed sannsynligheten for at Sector og Verisure kan koordinere sin markedsadferd [REDACTED] [REDACTED] Sector og Verisure kan dermed opprettholde priser som er høyere enn de priser som ville forekommet i fravær av minoritetsservivet.
- (675) Konkurransetilsynet har kommet til at de konkurransebegrensende koordinerte og ikke-koordinerte virkningene som minoritetsservivet medfører i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, samlet sett, er av en kvalifisert karakter og at de i tilstrekkelig grad er dokumenterte. Det vises til kapittel 8.2 og 8.3.

8.5 Konklusjon minoritetsservivets virkninger

- (676) På bakgrunn av ovenstående har Konkurransetilsynet kommet til at minoritetsservivet vil medføre ikke-koordinerte og koordinerte virkninger. Tilsynets vurdering er at ikke-koordinerte og koordinerte virkninger samlet i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Tilsynet har ikke tatt endelig stilling til om ikke-koordinerte virkninger eller koordinerte virkninger hver for seg i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse da dette ikke har betydning for tilsynets konklusjon i saken. Med mindre det foreligger effektivitetsgevinster som er tilstrekkelige til å motvirke konkurransebegrensningen, vil minoritetsservivet samlet sett i betydelig grad hindre effektiv konkurranse.

8.6 Foretakssammenslutningens betydning for virkningen av minoritetsservivet

- (677) Sector sitt erverv av 49,99 prosent av aksjene i Nokas er gjensidig betinget av Sector sitt erverv av Small Systems. Konkurransetilsynet vil av denne grunn også se ervervene i sammenheng ved vurderingen av de konkurransemessige virkningene av minoritetsservivet, jf. kapittel 3.3.
- (678) Dersom foretakssammenslutningen blir gjennomført, vil Nokas sin inntekt fra Small Systems i sin helhet tilfalle Sector. Videre vil Sector utøve full kontroll over, og kan dermed tilpasse Nokas Small Systems prissetting optimalt til Sectors strategi.
- (679) [REDACTED] Etter at foretakssammenslutningen er gjennomført vil ikke Nokas utøve konkurransepress på Sector i betydelig grad, jf. 7.2.4.6. Gjennom sitt eierskap og styrerepresentasjon kan Sector også etter foretakssammenslutningen påvirke Nokas strategi.
- (680) Sector anfører at Konkurransetilsynets påstand om at foretakssammenslutningen er egnet til å ytterligere forsterke virkningene av minoritetsservivet er vanskelig å forstå utfra tilsynets oppfatning om at konkurransepresset vil utelukkes etter foretakssammenslutningen.⁵⁰² I den sammenheng viser Sector til at det er vanskelig å se hvordan minoritetsservivet da ytterligere skal kunne begrense konkurransen.
- (681) Det er riktig at det er Konkurransetilsynets oppfatning at konkurransepresset som har eksistert mellom Small Systems og Sector i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter vil opphøre ved gjennomføringen av foretakssammenslutningen, jf. kapittel 7.2.4.6. Gjennom foretakssammenslutningen får Sector kontroll over Nokas sin virksomhet rettet mot markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter.
- (682) På denne bakgrunn mener Konkurransetilsynet at foretakssammenslutningen vil styrke de konkurransebegrensende virkningene som følger av minoritetsservivet.

⁵⁰² Tilsvar Sector, side 42 og Notat Von der Fehr side 15.

- (683) Etter foretakssammenslutningen vil imidlertid Sector gjennom minoritetsservivet kunne påvirke Nokas i retning av å avstå fra å bygge opp ny virksomhet i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. På denne bakgrunn vil minoritetsservivet begrense konkurransen ytterligere.

8.7 Effektivitetsgevinster

- (684) Et minoritetsserviv kan ikke forbys dersom den medfører effektivitetsgevinster som kommer kundene til gode, og disse gevinstene oppveier tapet kundene vil kunne bli påført ved redusert konkurranse som følge av minoritetsservivet. Minoritetsservivet vil da ikke i betydelig grad hindre effektiv konkurranse.⁵⁰³
- (685) Partene har ikke anført at det er effektivitetsgevinster som følge av minoritetsservivet.⁵⁰⁴
- (686) Som det fremgår av kapittel 8.4, er Konkurransetilsynet av den oppfatning at minoritetsservivet vil gi en betydelig negativ effekt på konkurransen. Partene har ikke dokumentert ervervsspesifikke effektivitetsgevinster som vil kunne oppveie de negative skadevirkningene for kundene som følge av redusert konkurranse.
- (687) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil minoritetsservivet derfor i betydelig grad hindre effektiv konkurranse.

9 Avhjelpende tiltak og forholdsmessighet

9.1 Innledning

- (688) Konkurransetilsynet har kommet til at både foretakssammenslutningen og minoritetsservivet i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse. Tilsynet har videre kommet til at minoritetsservivet vil styrke de konkurransebegrensende virkningene av foretakssammenslutningen, og at foretakssammenslutningen vil styrke de konkurransebegrensende virkningene av minoritetsservivet. Partene har ikke dokumentert ervervsspesifikke effektivitetsgevinster som vil kunne oppveie de negative skadevirkningene for kundene som følge av redusert konkurranse, jf. kapittel 7.6 og 8.7. Etter konkurranseloven § 16 og § 16 a skal tilsynet derfor gripe inn mot foretakssammenslutningen og minoritetsservivet.
- (689) Dersom Konkurransetilsynet finner at avhjelpende tiltak foreslått av melderne vil avbøte de konkurransebegrensende virkningene som ervervene kan føre til, skal tilsynet fatte vedtak om inngrep hvor ervervene tillates på disse vilkår, jf. konkurranseloven § 16 annet ledd jf. § 16 a annet ledd.
- (690) I vurderingen av hvorvidt de foreslåtte tiltak vil avbøte de konkurransebegrensende virkningene, skal Konkurransetilsynet vurdere alle relevante faktorer, blant annet arten, omfanget og rekkevidden av tiltakene. Disse faktorene må vurderes konkret opp mot de særskilte markedskarakteristika i de markeder det er identifisert konkurransebegrensende virkninger, herunder også en vurdering av partenes og andre aktørers posisjon i markedet.⁵⁰⁵
- (691) De avhjelpende tiltakene må videre være egnet til å kunne implementeres effektivt innenfor en relativt kort tidsperiode. Dersom det ikke er mulig for Konkurransetilsynet å vurdere egnetheten av tiltak med tilstrekkelig grad av sikkerhet på tidspunktet for vedtaket, for eksempel dersom partene har foreslått tiltak som er omfattende og komplekse, vil ervervene ikke bli tillatt.⁵⁰⁶
- (692) Strukturelle tiltak, som gjerne går ut på salg av hele eller deler av en virksomhet, er normalt sett best egnet til å avbøte de konkurransebegrensende virkningene ved horisontale erverv. Andre former for tiltak vil imidlertid også kunne godtas i særlige tilfeller. Det sentrale

⁵⁰³ Sak M.7630 *FedEx/TNT* avsnitt 498 og 499 og sak T-175/12 *Deutsche Börse v Commission* avsnitt 236-238 jf. COMP/M.6166 *Deutsche Börse/NYSE* avsnitt 1134 og 1135. Se også Kommisjonens retningslinjer for horisontale foretakssammenslutninger 2004/C 31/03 avsnitt 76 ff, jf. fortalen nr. 29 i fusjonsforordningen.

⁵⁰⁴ Melding av minoritetsserviv, side 34.

⁵⁰⁵ Kommisjonens retningslinjer om avhjelpende tiltak (2008/C 267/01), avsnitt 12.

⁵⁰⁶ Kommisjonens retningslinjer om avhjelpende tiltak (2008/C 267/01), avsnitt 9 og 14

vurderingstemaet er uansett hvorvidt de foreslåtte tiltak er egnet til å forhindre at ervervene i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse.⁵⁰⁷

- (693) Det følger videre av det alminnelige kravet til forholdsmessighet i norsk rett at Konkurransetilsynets vedtak ikke må gå lenger enn det som er nødvendig for å avbøte de konkurransebegrensende virkningene tilsynet har identifisert ved ervervene.
- (694) Melders fremsatte forslag til avhjelpende tiltak og hvorvidt disse er egnet til å avbøte de identifiserte konkurransebegrensende virkningene på en effektiv måte, samt forholdsmessigheten av et eventuelt inngrep vurderes nedenfor.

9.2 Beskrivelse og vurdering av forslag til avhjelpende tiltak

- (695) Partene har fremsatt forslag til avhjelpende tiltak ved flere anledninger, henholdsvis 14. februar, 26. februar, 1. mars, 4. mars, 13. mars og 21. mars 2019.⁵⁰⁸ Endelig forslag til avhjelpende tiltak ble fremsatt 26. mars 2019 ("Forslaget").⁵⁰⁹
- (696) Som det fremgår av kapittel 7.4 er det Konkurransetilsynets vurdering at foretakssammenslutningen vil medføre konkurransebegrensende ikke-koordinerte og koordinerte virkninger som, hver for seg, i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter. Det fremgår videre av kapittel 8.5 at det er tilsynets vurdering at minoritetservervet vil medføre ikke-koordinerte og koordinerte virkninger som, vurdert samlet, i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse i det samme markedet. Videre har tilsynet kommet til at minoritetservervet vil styrke de konkurransebegrensende virkningene av foretakssammenslutningen, og at foretakssammenslutningen vil styrke de konkurransebegrensende virkningene av minoritetservervet.
- (697) Partene har fremsatt forslag som vil redusere de konkurransebegrensende virkningene av foretakssammenslutningen og minoritetservervet. Partene har i hovedsak fremsatt forslag til vilkår som innebærer at foretakssammenslutningen ikke gjennomføres, og at Sectors erverv av aksjer i Nokas reduseres fra 49,99 prosent til 25 prosent av aksjene.
- (698) Det fremgår av Forslagets vilkår 1 at Sector og Nokas forplikter seg til å ikke gjennomføre foretakssammenslutningen. Etter Forslagets vilkår 2 forplikter Sector eller noen nærstående av Sector seg til å ikke gjennomføre kjøp av virksomhet, herunder kunder og ansatte i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter fra Nokas. Hvem som regnes som Sectors nærstående er nærmere regulert i vilkår 3. Som "nærstående" menes alle personer og selskaper som er definert som nærstående etter aksjeloven § 1-5 og alle som handler etter avtale eller for øvrig opptre i forståelse med Sector eller nærstående.
- (699) Etter Konkurransetilsynets vurdering er både kundeporteføljen og selgerne sentrale for virksomheten Small Systems og det konkurransepresset Small Systems utøver på de andre aktørene i markedet. Vilårene 1 og 2 legger til rette for at Nokas kan fortsette virksomheten Small Systems på samme måte som før avtale om foretakssammenslutningen.
- (700) Det fremgår av Forslagets vilkår 4 at Sector, senest samtidig med gjennomføringen av det meldte minoritetservervet, skal gjøre et nedsalg av aksjer i Nokas, slik at Sectors eierandel maksimalt utgjør 25 prosent. Nedsalget skal gjennomføres ved at Nokas beslutter innløsning/sletting av aksjer tilhørende Sector. Samtidig skal Sector få en tegningsrett til aksjer i Nokas tilsvarende antall innløste aksjer. Videre er det i vilkår 5 foreslått at Sector eller noen nærstående av Sector ikke skal erverve aksjer eller utøve tegningsretter i Nokas som innebærer en økning av eierandelen utover 25 prosent. Etter Forslagets vilkår 6 skal Sectors tegningsretter i Nokas settes på en separat aksjekonto og disponeres av en uavhengig forvalter, oppnevnt av Konkurransetilsynet, som forvalter av de selskapsrettslige funksjoner knyttet til tegningsrettighetene.

⁵⁰⁷ Kommisjonens retningslinjer om avhjelpende tiltak (2008/C 267/01), avsnitt 15.

⁵⁰⁸ Brev 14. februar 2019, brev 26. februar 2019, brev 1. mars 2019, vedlegg 2, to brev 4. mars 2019, brev 13. mars 2019 og brev 21. mars 2019 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS.

⁵⁰⁹ Brev 25. og 26. mars 2019 fra Advokatfirmaet Wiersholm AS.

- (701) Forslagets vilkår 4 og 5 innebærer at Sectors aksjepost i Nokas reduseres fra 49,99 prosent til 25 prosent. Nest største aksjonær i selskapet vil, etter nedsalget, ha 16 prosent av aksjene og tredje største aksjonær vil ha 7,6 prosent av aksjene.⁵¹⁰ Sector vil, i tillegg til å eie 25 prosent av aksjene, være innehaver av tegningsretter. Som tegningsrettshaver har Sector ingen aksjonærrettigheter, da aksjonærrettigheter først oppnås når tegningsretten konverteres til aksjer, jf. aksjeloven § 3-1 jf. § 4-2. Sector skal som tegningsrettshaver heller ikke tildeles aksjonærrettigheter utover en rett til å opprettholde investeringen.⁵¹¹
- (702) Tegningsrettene innebærer at Sector vil ta del i en eventuell verdiøkning i Nokas frem til salg av tegningsrettene, på tilnærmet samme måte som ved aksjer, men at eierbeføyelser for øvrig er svært begrenset.
- (703) Det er videre i Forslagets vilkår 8 og 9 foreslått endringer i Nokas vedtekter og aksjonæravtale som setter begrensninger for Sectors faktiske innflytelse på generalforsamling. Etter Forslagets vilkår 8 skal det i Nokas' vedtekter inntas bestemmelse som sikrer at Sector ikke kan stemme for mer enn 25 prosent av de aksjer som er representert på generalforsamling. Forslagets vilkår 9 innebærer også at Sector gjennom aksjonæravtalen skal påta seg en forpliktelse til ikke å være representert på generalforsamling i Nokas med flere aksjer enn de som det etter vedtektene kan avgis stemme for (maksimalt 25 prosent av det totale antall stemmer som er representert på generalforsamlingen). Sector vil dermed ikke kunne komme i posisjon til å alene blokkere beslutninger på generalforsamling som krever to tredelers flertall.
- (704) Forslagets vilkår 10 innebærer at [REDACTED]
- (705) [REDACTED]
- (706) Etter Forslagets vilkår 7 skal bestemmelsene i punkt 8 til 10 implementeres senest samtidig med gjennomføringen av det meldte minoritetservivet.
- (707) Partene foreslår videre i vilkår 11 at reguleringene skal opphøre fra det tidligste tidspunktet av i) Sector eller nærstående av Sector ikke lenger eier aksjer eller tegningsrettigheter i Nokas, eller ii) vedtaksperioden er utløpt. Vedtaksperioden er i vilkår 13 foreslått å være fem år med adgang for Konkurransetilsynet til å fornye vedtaksperioden. Det fremgår videre av vilkåret at dersom det inntreffer endrede omstendigheter kan noen eller samtlige vilkår oppheves eller endres til gunst for Sector før utløp av vedtaksperioden.
- (708) Etter Konkurransetilsynets vurdering vil Forslagets vilkår 4 til 10 redusere Sectors muligheter til å påvirke Nokas i konkurransebegrensende retning. Dette særlig ved at Forslagets vilkår 4 og 5 innebærer en varig endring i Sectors eierpost i Nokas. Sector vil ikke alene ha mulighet til å blokkere beslutninger som krever tilslutning fra minst to tredeler av så vel de avgitte

⁵¹⁰ E-post fra Wiersholm mottatt 19. mars 2019 med Nokas aksjonærliste – etter Sector transaksjon foreløpig oversikt 18.3.19.

⁵¹¹ Det fremgår av e-post mottatt 19. mars 2019 fra Wiersholm, med utkast til vedtak om utstedelse av tegningsretter til Sector bokstav i), at [REDACTED]

⁵¹² Aksjonæravtalen, punkt 2.

stemmer som av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen. Videre begrenser vilkårene 8 til 10 ytterligere Sectors innflytelse på styre og generalforsamling. Tilsynets vurdering er at Sectors innflytelse på styresammensetningen reduseres med nedsalget til 25 prosent eierandel, og at dette, sett i sammenheng med endringer i vedtekter og aksjonæravtale, reduserer innflytelsen på styresammensetningen i tilstrekkelig grad.

- (709) Nedslag av aksjer og tildeling av tegningsretter skjer senest samtidig med gjennomføring av minoritetsservivet, jf. vilkår 4. Tegningsrettene settes som nevnt på en separat aksjekonto som disponeres av en uavhengig forvalter oppnevnt av Konkurransetilsynet, jf. vilkår 6. Videre skal endringer i vedtekter og aksjonæravtale skje senest samtidig med gjennomføringen av det meldte minoritetsservivet, jf. vilkår 7. I henhold til Forslagets vilkår 12 kan tilsynet videre oppnevne en forvalter til å påse at Sector oppfyller sine forpliktelser etter dette vedtaket og vilkårene i punkt 1 til 10. Sector skal fremlegge forslag til forvalter og mandat for oppdraget innen de frister tilsynet fastsetter. Tilsynet kan dermed føre effektiv kontroll med de vilkår som stilles gjennom vedtaket.
- (710) Sector har tidligere anført at det vil være klart uforholdsmessig å stanse foretakssammenslutningen og minoritetsservivet i lys formålet med transaksjonene og verdien av Small Systems.⁵¹³ Ved vurderingen av hvordan ervervene påvirker konkurransesituasjonen i Norge er det tilsynets vurdering at partenes økonomiske og kommersielle grunner for transaksjonen her ikke kan tillegges avgjørende vekt ved forholdsmessighetsvurderingen. Tilsynet bemerker for ordens skyld at vedtaket ikke er til hinder for at transaksjonene i Sverige og Finland gjennomføres.
- (711) Konkurransetilsynets vurdering er på denne bakgrunn at de foreslåtte avhjelpende tiltak samlet sett vil avbøte de konkurransebegrensende virkningene av foretakssammenslutningen og minoritetsservivet i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter, jf. konkurranseloven § 16 annet ledd jf. § 16 a annet ledd.
- (712) Konkurransetilsynet har på bakgrunn av overstående funnet at vedtaket ikke går lenger enn det som må anses nødvendig for å avhjelpe de konkurransebegrensende virkningene av foretakssammenslutningen og minoritetsservivet, både isolert sett og samlet sett. Vedtaket oppfyller således kravet til forholdsmessighet.

10 Vedtak

- (713) På denne bakgrunn og med hjemmel i lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven) § 16 og § 16 a fatter Konkurransetilsynet følgende vedtak:

Foretakssammenslutningen mellom Sector Alarm Group AS og Nokas AS, samt Sector Alarm Group AS sitt erverv av 49,99 prosent av aksjene i Nokas godkjennes på følgende vilkår:

- 1) Sector Alarm Group AS ("Sector Alarm") og NOKAS AS ("NOKAS") forplikter seg til ikke å gjennomføre ervervet av NOKAS' small systems business iht. kjøpsavtale 24. mai 2018.
- 2) Sector Alarm eller noen nærstående av Sector Alarm forplikter seg til ikke å gjennomføre kjøp av virksomhet, herunder kunder og ansatte i markedet for alarmsystemer til boliger og små bedrifter fra NOKAS.
- 3) Med "nærstående" i dette vedtaket menes alle personer og selskaper som er definert som nærstående etter aksjeloven § 1-5 og alle som handler etter avtale eller for øvrig opptrer i forståelse med Sector Alarm eller nærstående.
- 4) Senest samtidig med gjennomføring av det meldte minoritetsservivet, skal Sector Alarm gjøre et nedslag av aksjer i NOKAS, slik at Sector Alarms eierandel maksimalt utgjør 25 %. Nedsalget skjer ved at NOKAS beslutter å innløse/slette aksjer tilhørende Sector Alarm. Sector Alarm får samtidig en tegningsrett til aksjer i Nokas for et tilsvarende antall innløste aksjer.

⁵¹³ Tilsvaret Sector, side 4 og 5.

- 5) Sector Alarm eller noen nærstående av Sector Alarm skal ikke erverve aksjer eller utøve tegningsretter i NOKAS som innebærer en økning av eierandelen utover 25 %.
 - 6) Uten ugrunnet opphold etter utstedelsen skal Sector Alarms tegningsretter i NOKAS settes på en separat aksjekonto og disponeres av en uavhengig forvalter oppnevnt av Konkurransetilsynet, som forvalter alle de selskapsrettslige funksjoner knyttet til tegningsrettene.
 - 7) Forpliktelsene i dette vedtaket punkt 8 t.o.m. 10 skal gjennomføres senest samtidig med gjennomføringen av det meldte minoritetservervet.
 - 8) I NOKAS' vedtekter gjøres det en endring i § 4 første setning som sikrer at verken Sector Alarm eller noen nærstående av Sector Alarm, eller slike personer samlet, kan stemme for mer enn 25 % av de aksjer som er representert i generalforsamlingen.
 - 9) Gjennom et tillegg til aksjonæravtalen påtar Sector Alarm Group seg en forpliktelse til ikke å være representert på generalforsamling i NOKAS med flere aksjer enn de som det etter vedtektene kan avgis stemme for (dvs. maksimum 25 % av det totale antall stemmer som er representert på generalforsamling).
 - 10) Aksjonæravtalen punkt 2 endres slik at:
 - 11) Reguleringene i dette vedtaket opphører fra det tidligste tidspunktet av:
 - (i) Sector Alarm eller nærstående av Sector Alarm ikke lenger eier aksjer eller tegningsretter i NOKAS; eller
 - (ii) Vedtaksperioden i dette vedtaket punkt 13 er utløpt.
 - 12) Konkurransetilsynet kan oppnevne forvalter i samsvar med forskrift FOR-2008-09-15 nr. 1021, eller forskrift som erstatter denne, for å påse at Sector Alarm oppfyller sine forpliktelser i dette vedtak og vilkårene i punkt 1 til 10. Sector Alarm skal fremlegge forslag til forvalter og mandat for oppdrag innen de frister Konkurransetilsynet fastsetter. Sector Alarm, forplikter seg innen rammene av forskrift FOR 2008-09-15 nr. 1021, eller forskrift som erstatter denne, til å samarbeide fullt ut med forvalter og yte slik medvirkning som er nødvendig for å gjennomføre forvalteroppdraget.
 - 13) Vedtaket gjelder i fem år med adgang for Konkurransetilsynet til å fornye vedtaksperioden. Dersom det inntreer endrede omstendigheter kan noen eller samtlige vilkår oppheves eller endres til gunst for Sector Alarm før utløp av vedtaksperioden.
- (714) Vedtaket kan i henhold til konkurranseloven § 20 a første ledd første punktum påklages innen 15 virkedager. En eventuell klage stilles til Konkurransklagenemnda, men sendes til Konkurransetilsynet.

Med hilsen

Marita Skjæveland (e.f.)
 Fungerende avdelingsdirektør